19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
އިޤުތިޞ ދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން
16 ޖޫން 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮމިޓީކުރ ކޮޓަރި)1
ފެށުނު ގަޑި: 14:30

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ އަލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން ފަށާނަން. މިއަދު އެޖެންޑާ ކުރެވިފައި މި އޮތީ މިނިމަމް ވޭޖު
ކަނޑައެޅުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖލީހުގެ މަޝްވަރާއަކަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓު އެދިވަޑައިގެންފައި
ވާތީ، އެކަމާއި ގުޅޭ ގޮތުން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރާއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ސުވާލުތައް ކޮށްލަން
ހަމަޖެއްސުނު ބައްދަލުވުމެއް. އެގޮތުން މިއަދުގެ ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވަޑައިގަންނަވަނީ މިނިސްޓަރ އަމީރު އަދި
އަޙްމަދު ޝަރުވަޝް، ޗްފީ ފައިނޭންސް ބަޖެޓު އެކްޒެކެޓިވް. އަދި މުޙައްމަދު ފައިޒަލް، އެން.ޕީ.ސީގެ ސެކްރެޓަރީ
ޖެނަރަލް. މި ވަގުތު ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވީ، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް
ރަޝީދު، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަރތްތެރި ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް
ނާޒިލް، ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙުސިން ޙަމީދު ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު، އަލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) .`
އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ އަދި މިނިސްޓަރ އަރިހުގައި ވަޑައިގެން
ތިއްބެވި އެހެން އިއްޒަތްތެރި ބޭފުޅުން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި މަޝްވަރާކޮށް، ބަހުސްކުރެވޭ، އެޖެންޑާކުރެވިފައި
އޮތް މައްސަލައަކީ މިނިމަމް ވޭޖާ ގުޅޭ ގޮތުން އިކޮނަމިކް މިނިސްޓަރ މި މަޖިލިސްގެ ލަފައަކަށް ފޮނުއްވުމާއި
ގުޅިގެން އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީން ލަފައެއް އެރުވުމުގައި ދިރާސާތަކެއް ކުރަމުން އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ. ދެން މި
ގޮތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ބައެއް ސުވާލުތައް ހުރުމާއެކު، މިނިސްޓަރު އަރިހުން އެ ކަންތައްތައް
ސާފުކޮށްލުމަށް އެރުވުނު ފުރުޞަތެއް. ކޮމިޓީގައި މި ވަގުތ ވަޑައިގެން މި ތިއްބެވީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު، ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު، ނިލަންދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙުސިން ޙަމީދު، ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް
ނާޒިލް އަދި ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު. އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު،
އަލިފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތަށް ހުޅުވާލުމުގެ ކުރީގައި
ފުރަތަމަ މިނިސްޓަރަށް މިހާރު މިނިމަމް ވޭޖް ބޯޑުން ހައްދަވާފައިވާ ރިޕޯޓާއި އަދި ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި ކަމާ ގުޅުން
ހުރި ސްޓޭކް ހޯލްޑަރ މިނިސްޓަރުންނާއި އެކުގައި ކުރެވިފައި ހުރި މަޝްވަރާތަކުގެ އަލީގައި ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ
މަޢުލޫމާތުކޮޅެއް ދެއްވީމަ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސުވާލުތަކަށް. މި ވަގުތު
1

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ކޮމިޓީއާއި ގުޅިވަޑައިގަތީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް، އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. މުސާރާއާއި އުޖޫރައާ ގުޅޭ ގޮތުން މިނިމަމް ވޭޖާ ބެހޭ ގޮތުން ލަފާދޭ
ބޯޑުން މުވައްޒަފުންނަށް އެންމެ ކުޑަމިނުން ދެވޭނެ މުސާރައާއި އުޖޫރަ ކަނޑައެޅުމަށް ޓަކައި އެކުލަވާލާފައިވާ ރިޕޯޓާ
ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މިނިސްޓްރީން ވެސް ވާނެ ދިރާސާ ރިޕޯޓެއް ހަދާފަ. މީގެ މި ދިރާސާ ރިޕޯޓުގައިވާ ގޮތަށް
އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޕީ.ޖީ ގްރޫޕާއި ބައްދަލުކުރެވުނު ބައްދަލުވުމެއްގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަ
ދައްކާފައިވާނެ. މީގައި އަޅުގަނޑު މުސާރައާއި އުޖޫރައާއި ގުޅޭ ގޮތުން ބޯޑުން އެންމެ ކުޑަމިނުން ދެވޭނެ މުސާރައާއި
އުޖޫރަ ކަނޑައެޅުމަށް ޓަކައި މިނިސްޓަރ އޮފް އިކޮނަމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓަށް އަރުވާފައިވާ ލާފާގެ އެކްޒެގެޓިވް
ސަމަރީއެއް އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ އަރުވާލާނަން. އޭގައި ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ފާހަގަކޮށްފައި މި ވަނީ ވަޒީފާ އަދާކުރާ
ފަރާތަށް އޭނަގެ އާއިލާގެ ޟަރޫރީ ބޭނުންތަކުގެ މިންގަނޑުގެ އަދަދާއި އިޤުތިޞާދީ މިންގަނޑުތަކާއި އިޤުތިޞާދަށް
ރިޢާޔަތްކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަސައްކަތް ކުރާ ކޮންމެ މުވައްޒަފަކަށް އެންމެ ކުޑަމިނުން މަހެއްގެ މައްޗަށް ދެވޭނެ
މިނިމަމް ވޭޖަކީ، މިނިމަމް ވޭޖަކީ އަސާސީ މުސާރައިގެ ގޮތުގައި 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާ ކަމަށް. ދެން ދެވަނަ
ކަމަކަށް ގަޑިއިރަކަށް ޖެހޭ އެންމެ ކުޑަ އުޖޫރަ ކަނޑައެޅުމުގައި މަހަކަށް 26 ދުވަސް އަދި ދުވާލަކު 8 ގަޑިއިރު
ކަމަށް ބަލާ، ގަޑިއިރަކަށް 30 ،30.77 ރުފިޔާ 77 ލާރި ކަމަށް ލަފާއަރުވާފައިވޭ. ދެން ޓުއަރިސްޓް ރިސޯޓުތަކާއި
ޓުއަރިސްޓް ހޮޓެލްތަކުގެ މުވައްޒަފުންނަށް، ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ މުވައްޒަފުންނަށް ވަކިން މިނިމަމް ވޭޖެއް
ކަނޑައަޅާ، މި އަދަދަކީ 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާއާއި 8 ހާސް 7 ސަތޭކަ ރުފިޔާއާއި ދެމެދު މިންގަނޑެއް
ކަމުގައި ކަނޑައެޅުމަށް ލަފާއަރުވާފައިވޭ. ދެން މި ހިމަނާފައިވަނީ މިނިމަމް ވޭޖްގައި ހިމެނެނީ ހަމައެކަނި
މުވައްޒަފުންގެ އަސާސީ މުސާރަ ކަމުގައި ކަނޑައެޅުމަށް ބޯޑުން ލަފާދީފައިވޭ. ދެން މި އޮތީ މިނިމަމް ވޭޖް ތަންފީޛު
ކުރުމަށް ހުރިހާ ދާއިރާއެއްގައި ހިމެނޭ މުވައްޒަފުން އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި، ބިދޭސީ މުވައް ޒަފުން ވެސް
ހިމެނުމަށް ލަފާއަރުވާފައިވޭ. އެންމެފަހު ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަ މިވަނީ ބިދޭސީ މުވައްޒަފުން ހިމެނުމުގައި
މޮނިޓޯރިއަމް ޕީރިއަޑެއް ކަނޑައަޅާ، އެ މުއްދަތަކީ 1 އަހަރާއި 2 އަހަރާއި ދެމެދުގެ މުއްދަތެއް ކަމަށް
ލަފާއަރުވާފައިވޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީއާއި އަދި ނެޝަނަލް ޕޭ ކޮމިޝަނާއެއްކޮށް ކުރެވުނު
މަސައްކަތްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވާ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
2

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ދަންނަވާލާނަން. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ބޯޑުން ހުށަހަޅާފައިވާ މިނިމަމް ވޭޖަކީ 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާ ކަމުގައިވާއިރު
ރާއްޖޭގެ މީން ވޭޖް، އެވްރެޖް ވޭޖްއަކީ މިހާރު ގާތްގަނޑަކަށް 9 ހާސް 14 ހާސް ރުފިޔާ. އެގޮތުން ބަލާލާއިރު މިއީ
6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާއަކީ 71 ޕަސެންޓް މީން ވޭޖްގެ ބިލެއް. ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީވެފައިވާ ޤައުމުތަކުގައި ވެސް
މިނިމަމް ވޭޖްގެ މިންވަރު ކަނޑައަޅަނީ މީން ވޭޖް އެއީ އެވްރެޖް ވޭޖްގެ ގާތްގަނޑަކަށް 25 ޕަސެންޓާއި 355
ޕަސެންޓާއި ދެމެދުގެ މިންވަރެއްގައި. މީގެ އިތުރުން ރާއްޖޭގެ މީން އަސާސީ މުސާރައަށް ބަލާ ނަމަ، ބަލާ ނަމަ
މީންއަކީ އެއީ އެވްރެޖްއަކީ 7 ހާސް ދުއިސައްތަ 33 ރުފިޔާ، 233 ރުފިޔާ. ވީމާ، ހުށަހަޅާފައިވާ މިނިމަމް ވޭޖަކީ
މީން އަސާސީ މުސާރައިގެ 88.4 ޕަސެންޓް. މިއީ އިންޓަރނޭޝަނަލް މިންގަނޑުން ބެލިޔަސް ނިސްބަތުން ބޮޑު
މިންވަރެއް ކަމަށް އޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވޭ. ދެވަނަ ކަމަކަށް މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅުމުގައި މަސައްކަތްތެރިންގެ
ބޭނުންތަކާއި އިކޮނަމިކް ފެކްޓަރސްއަށް ރިއާޔަތްކޮށް ނިންމާފައިވާކަމުގައި ހުށަހެޅުއްވިޔަސް، މަސައްކަތްތެރިންގެ
ނީޑްސްއަށް ބުރަވެފައި އަދި ލޭބަރ ޑިމާންޑަށް އަންނާނެ ބަދަލުތައް ރިއާޔަތްކުރެވިފައިވާ މިންވަރު ވަރަށް ކުޑަކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. މި ގޮތުން ރާއްޖޭގެ ބައެއް ކީ އިންޑަސްޓްރީސްތަކުގެ މެނޭޖްމަންޓުގެ 80
ޕަސެންޓަށްވުރެ ގިނަ މީހުން، 300 ޔޫ.އެސް ޑޮލަރަށްވުރެ ކުޑަ މިންވަރެއް ކަމަށް ސަރވޭ އިން ނަތީޖާ ދައްކާ. ދެން
މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅުމުގައި، މިނިމަމް ވޭޖްއަކީ ހަމައެކަނި އަސާސީ މުސާރައިގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުމަށް
ހުށަހަޅާފައިވާއިރު ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ މުވައްޒަފުންގެ މީން އަސާސީ މުސާރައަކީ އެވްރެޖް އަސާސީ މުސާރައަކީ 7
ހާސް ރުފިޔާ. އަދި 44 ހާސް 8 ސަތޭކަ 38 މުވައްޒަފުންގެ ތެރެއިން 22 ހާސް 3 ސަތޭކަ 78، އެއީ
ގާތްގަނޑަކަށް 50 ޕަސެންޓް މުވައްޒަފުންނަކީ 6 ހާސް 4 ސަތޭކައަށްވުރެ، 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާއަށްވުރެ ދަށުން
އަސާސީ މުސާރަ ލިބޭ މުވައްޒަފުން. ހަމައެހެންމެ ދައުލަތުގެ އެހެނިގެން އިނާޔަތްތަކާއި ޕެންޝަން މިހާރުގެ
މުސާރައިގެ އޮނިގަނޑުގައި އަސާސީ މުސާރައާއި ގުޅިފައިވާތީ، ދައުލަތުން މުސާރައާއި ޕެންޝަނަށް ހިނގާނެ ޚަރަދު
ގާތްގަނޑަކަށް 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް، މުސާރައިގެ ބަދަލެއް އަންނާނެ ތަފާތުތައް
އެސްޓިމޭޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައްކާ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި އަހަރު ބަޖެޓު ކޮށްފައިވާ އަދަދުތަކެއް ނޫން.
4 ވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ ބިދޭސީ މުވައްޒަފުން. ބިދޭސީ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައިގެ ބޮޑު
ބައެއް ރެމިޓެންސްގެ ގޮތުގައި ރާއްޖެއިން ބޭރުވާތީ އަދި މިނިމަމް ވޭޖް ތަންފީޛު ކޮށްފި ނަމަ ރެމިޓެންސްގެ ގޮތުގައި
ރާއްޖެއިން ބޭރުވާނެ މިންވަރު އަހަރަކު ގާތްގަނޑަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާގެ މިންގަނޑުން
ބަލާ ނަމަ 270.8 މިލިއަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު އިތުރުވާނެ. އެޑިޝަނަލީ އިތުރުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ސަރވޭއިން ދައްކާ. މިހާރު ރާއްޖޭގެ މިނިމަމް ރިޒަރވް، ޔޫސަބަލް ރިޒަރވް ވެސް ނުހުންނާނެ މި ވަރުގައި. ރާއްޖޭގެ
3

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ސެކްޓޯރަލް މިނިމަމް ވޭޖެއް ކަނޑައެޅުމުގައި ޓުއަރިސްޓް ރިސޯޓުތަކާއި ޓުއަރިސްޓް ހޮޓެލްތަކުގެ މުވައްޒަފުން އަދި
ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ މުވައްޒަފުންނަށް ވަކި މިނިމަމް ވޭޖެއް ކަނޑައަޅާ، މި އަދަދު 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ
ރުފިޔާއާއި 8 ހާސް 6 ސަތޭކަ ރުފިޔާއާއި ދެމެދުގެ އަދަދަކަށް ވާންޖެހޭނެ ކަމަކަށް ހުށަހަޅާފައިވޭ. ދެން އަޅުގަނޑު
ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން ބަޖެޓުން އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކޮށް، އިތުރަށް ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭ
އެޑިޝަނަލް އެކްސްޕެންޑިޗަރ. މުވައްޒަފުން 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާއަށްވުރެ ދަށުގެ މުސާރަ ލިބޭ
މުވައްޒަފުންނަށް ހިނގާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ އަދަދު އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާއަށްވުރެ ދަށުން
މިހާރު މުސާރަ ލިބެނީ 22 ހާސް 378 މީހުންނަށް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާއަށް
މިނިމަމް ވޭޖް ޖައްސައިފި ނަމަ އިތުރު އެޑިޝަނަލް އެކްސްޕެންޑިޗަރއެއްގެ ގޮތުގަ އި، ބަޖެޓަށް އިތުރުވާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލަފާކުރެވޭ 1.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އަދި އެހެން ޖޮބް ރޭންކްތަކުގެ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައިން
ހިނގާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ އަދަދު އެއީ 21 ހާސް 974 މީހުން. އެޑިޝަނަލީ އޭގެ މާނައަކީ 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ
ރުފިޔާއަށް މިނިމަމް ވޭޖް ޖެއްސީމަ ދެން ހުރި ހުރިހާ އޭގެ މައްޗަށް ތިބި މީހުންގެ ވެސް މުސާރަ އެޑިޝަން ހަމަ
ރިލޭޓިވްލީ އިތުރުވެގެންދާނެ. އެއަށް އެޑިޝަނަލް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާ އެބަ ކުރެވޭ
2.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މުސާރައިން އެއްވެސް ބަދަލެއް ނާންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެއީ މި 6 ހާސް 4
ސަތޭކަ ރުފިޔާއަށް މިނިމަމް ވޭޖް ޖެއްސީމަ މުސާރައިން އެއްވެސް ބަދަލެއް ނާންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ފާހަގަވަނީ ހަމައެކަނި 4 ސަތޭކަ 86 މީހުން. މުޅި ސިވިލް ސަރވިސްގައި 4 ސަތޭކަ 86 މީހުން ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންދާޒާ ކުރެވެނީ. އެއީ 44 ހާސް 8 ސަތޭކަ 38 މީހުންގެ ތެރެއިން. އޭގެ މާނައަކީ އެއީ މިހާރު
ލެވެލް ސެކަވަންއަށްވުރެ މަތީގެ މީހުން ދެއްތޯ. ޕަބްލިކް ސަރވިސްގައި ލެވެލް 7 އަށްވުރެ މަތީގެ މީހުން.
އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްކަން ބޭނުންވޭ މިހާރު ކޮވިޑް 19- އާ އި ގުޅިގެން، ކޮވިޑް 19- އާއި ގުޅިގެން
ދައުލަތުގެ އާމްދަނީއަށް ވަރަށް ބޮޑު ތަނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު މި ވަނީ ދަށްވެފަ. 2019 ވަނަ އަހަރު
އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާ ކުރީ ފުރަތަމަ ގާތްގަނޑަކަށް 2020 ވަނަ، މި އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ އަންދާޒާ
ކުރީ 29.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިލޭ އެހީއާއި އަދި އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް. މިހާރު 2020 ވަނަ އަހަރު
އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާ މި ކުރަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 15.18 ބިލިއަން ރުފިޔާއޭ ހިލޭ އެހީއާއި އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން ފިސިކަލް އޯވަރއޯލް، ފިސިކަލް ޑެފިސިޓު އަޅުގަނޑުމެން އެޕްރޫވްޑް
ބަޖެޓުގައި ހުރި 6 ބިލިއަންގައި ގާތްގަނޑަކަށް. އެކަމަކު މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންދާޒާ މި ކުރެވެނީ
ގާތްގަނޑަކަށް ޑެފިސިޓް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންދާޒާ މި ކުރެވެނީ 15.8 ބިލިއަން ރުފިޔާގައި ހުންނާނެ ކަމަށް.
4

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
މިއަންނަ އަހަރު، 2021 ވަނަ އަހަރަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މީޑިއަމް ޓަރމް ފިސިކަލް ސްޓްރެޓަޖީގެ
މަސައްކަތްތައް ކުރެވެމުންދާތީވެ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަންނަ އަހަރުގެ އަންދާޒާ ހިސާބުތަކެއް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައި މިހާރު އެބަ ހުރި. މިއަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާ މި ކުރަނީ ހިލޭ އެހީއާއި
އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ވަންނާނެ ކަމަށް ގާތްގަނޑަކަށް 19 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އޭގެ، އެއިން ދައުލަތުގެ ޚަރަދު
ހިންގުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ގާތްގަނޑަކަށް އަދި ބަޖެޓުގެ ޓޯޓަލް ފިގަރއަށް މަސައްކަތް ކުރަމުން މި ދަނީ.
ފިސިކަލް ޑެފިސިޓް ހުންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އަންދާޒާ އެބަ ކުރަން ގާތްގަނޑަކަށް އިތުރު 14.4
ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މި އަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ
ފައިނޭންސިންގ ނީޑް އެބަ ހުއްޓޭ. ފައިނޭންސިންގ ގެޕް އެބަ ހުއްޓޭ ގާތްގަނޑަކަށް 16 ، 17 ބިލިއަން ރުފިޔާ.
މިއަހަރު ވެސް އެބަ ހޯދަންޖެހޭ އަދި ގާތްގަނޑަކަށް 12 ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެކި ގޮތްގޮތުން ހޯދަން
އެބަ ޖެހޭ. މިއަހަރު، 2020 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ފެށިއިރު އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަން ޖީ.ޑީ.ޕީ
އިތުރުވާނެ ކަމަށް، ޖީ.ޑީ.ޕީ އިތުރުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާ ކުރީ 7.5 ޕަސެންޓުން. މިއަދު ޤައުމީ
އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާ ކުރަމުން ގެންދިޔައީ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން
އަންދާޒާ މި ކުރަނީ ޤައުމީ އުފެދުންތެރިކަން ރާއްޖޭގައި މި އަހަރު ހުންނާނީ ގާތްގަނޑަކަށް ދަށްވެގެންދާނެކަން،
ކޮންޓްރެކްޝަންއެއް އަންނާނެ ކަމަށް 11.5 ޕަސެންޓުން ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަން މިދިޔަ އަހަރާއި އަޅާ ބަލާއިރު
ދަށްވެގެންދާނެ ކަމަށް. މިދިޔަ އަހަރު ރާއްޖެއަށް ޓުއަރިސްޓުން އައި ގާތްގަނޑަކަށް 1.7 މިލިއަން ޓުއަރިސްޓުން.
މިއަހަރު އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އަންދާޒާ މި ކުރަނީ މި ގާތްގަނޑަކަށް 9 ލައްކަ 80 ހާސް މީހުންނޭ އަންނާނީ.
އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅުއްވުމުގައި
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ފެނުމުގައި އެންމެ ރަނގަޅު ވަގުތެއް ނޫން. ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ޤައުމުތަކުގެ އިޤުތިޞާދު ވެސް
އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެންމެ ޔަޤީންކަމާއެއްކޮށް ނޭނގޭ ކިހިނަކުން ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން އިޤުތިޞާދުތައް
ބަދަލުވެގެން ދާނީ. މިހާރު ދުނިޔޭގައި އެބަ ހުރި ސެކަންޑް ވޭވެއް އަންނާނެ ކަމަށް އެކި ޤައުމު ތަކުގައި. މިހާރު
ޗައިނާގެ ބެއިޖިންގެ އެއްބައި ސަރަޙައްދުތައް ބަންދުކޮށްފި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޔަޤީންކަމަކަށް، ޔަޤީންކަމާ
އެއްކޮށް ނޭނގެ ޙަޤީޤަތުގައި ކިހިނަކުންކަން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިކޮނޮމިކް އައުޓްލުކް ބަދަލުވެގެންދާނީ. 6 ހާސް 4
ސަތޭކަ ރުފިޔާ އަދި ބޯޑުން ހުށަހަޅާފައި މި އޮތީ 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާއަކީ ހަމައެކަނި އަސާސީ މުސާރަ.
މުސާރައާއި އެއްކޮށްނޭ. އަސާސީ މުސާރަ އެކަނި އެއީ މިނިމަމް ވޭޖު ކަމަށް. އޭގެތެރޭގައި އެލަވަންސަސްއާ އަދި
އެހެނިހެން އެއްޗެއް ނުހިމަނާ އަސާސީ މުސާރައަކީ 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެއާ އެއްކޮށް
5

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި އަންދާޒާ ކުރަނީ 3.7 ބިލިއަން
ރުފިޔާ. މީގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މިހާރު ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތައް، ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ
ކުންފުނިތަކުގެ ވެސް މުސާރަތައް ހަމަ ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ. ހަމަ 6 ހާސް 4 ސަތޭކަ ރުފިޔާއިން މިނިމަމް ވޭޖު
އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާ ހިސާބުން ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުގެ ވޭޖު ބިލުތަކަށް ވެސް ބަދަލު އައިސްދާނެ.
އެހެންވީމާ، ގާތްގަނޑަކަށް 44 ހާސް މީހުން ޕަބްލިކް ސަރވިސްގައި، އެސް.އޯ.އީސްތަކުގައި ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ
ކުންފުނިތަކުގެ ގާތްގަނޑަކަށް ވިހިހާސް މީހުން ތިބި ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ ކެޕިޓަލް
އިންޖެކްޝަންސްތަކުގެ ގޮތުގައި ބަޖެޓަށް ހަމަ މިހާރު ވެސް ބަޖެޓުގެ ގާތްގަނޑަކަށް 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ މި ދަނީ
ހަމައެކަނި ސެލެރީޒް، ވޭޖަސް އަދި ޕެންޝަން އެ ކަންތައްތަކަށް. ހަމައެކަނި 8 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން،
އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅާ ހިސާބުން އެސް.އޯ.އީސްތަކުގެ ސަރުކާރު ޙިއްސާ ކުންފުނިތަކުގެ
ވެސް މުސާރަތަކަށް ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ. އެހެންވީމާ، ކެޕިޓަލް އިންޖެކްޝަންސްތަކުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން
މިހާރުވެސް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން މިދޭ އަދަދުތައް އިތުރުވެގެންދާނެ. ކޮވިޑު19-ގެ ޙާލަތާ ގުޅިގެން ހަމައެކަނި
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ބަޖެޓުން ވެސް އެބަ ފޯސީ ކުރެވޭ ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ ކުންފުނިތަކަށް މިހާރުވެސް ކެޕިޓަލް
އިންޖެކްޝަންސްތައް ވެސް އިތުރުވެގެންދާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ މި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
ސުވާލުތަކަށް ދޫކޮށްލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މި އަހަރާއި މި އަންނަ އަހަރު
އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ލަފައެއް ނު ކުރެވޭ ރަނގަޅު ކަމަކަށް، ބުއްދިވެރި ކަމަކަށްވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް
ވޭޖް ކަނޑައެޅުމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އެކަމަކު މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ
ޖެނުއަރީ 2020 ގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުގައި އޮތް އިޤުތިޞާދު ހޯދަން ފުރަތަމަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން.
ޖެނުއަރީ 2020 ގައި އޮތް އިޤުތިޞާދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހޯދޭނީ އަޅުގަނޑު ލަފާކުރާ ގޮތުގައި 2022 ވަނަ
އަހަރާއި ހިސާބުން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މިނިސްޓަރ. މިހާރު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އެބަ ތިއްބެވި ހަތަރު ފަސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު.
ދެން، އެދިވަޑައިގެންނެވި ތަރުތީބުން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަމުންދާނަން. ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ސުވާލު
ކުރެއްވުމުގައި ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު އަރުވާނަން 2 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް އިނގޭތޯ. އަރުވާފައި ދެން އެ ކުރެއް ވި
ސުވާލު ސާފުނުވާ ކަމަށް ވަންޏާމުން އިތުރަށް ސާފުކޮށްލުމަށް ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން އެ ސުވާލު ކުރައްވާ
6

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް. ދެން ވަގުތު އޮތް ވަރަކުން ދެވަނަ ފުރުޞަތު ވެސް އަރުވަމުންގެންދާނަން. ފުރަތަމަ
އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތީ ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އޭގެފަހުގައި ދުވާފަރު ދާއިރާގެ
އިއްޒތްތެރި މެންބަރު. އެއަށްފަހު ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން
ފުރަތަމަ، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ ވަޒީރު. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވެއްޖެ 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އިތުރުވެގެން. އެއީ އެސް.އޯ.އީތައް ނުލާތޯ؟ އެސް.އޯ.އީތައް ހިމަނައިފިއްޔާމުން ކިހާވަރެއް
އިތުރުވެގެން އަންނާނެތޯ؟ ދެން މި އިތުރުވެގެން އަންނަ ވަރުން މި އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ކިހާވަރެއް
އިތުރުވެގެންދާނެތޯ؟ މިސާލަކަށް މުސާރަ ބޮޑުވެގެން އަންނައިރު އެ ސްޕެންޑިންގ ޕަވަރ ވެސް އިތުރުވެގެންދާނީ.
ޖީ.އެސް.ޓީ އާއި ބީ.ޕީ.ޓީގެ ގޮތުގައި ކުންފުނިތަކަށާއި ތަންތަނަށް ހަމަ ފައިދާވެގެން ދައުލަތުގެ ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ
އާމްދަނީގެ ބޮޑުވެގެން އަންނާނެ ކަމަށް. އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް ކިހާވަރެއްތޯ ލަފާކުރެވެނީ؟ ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ވެސް ތާއީދުކުރެވޭ އިޤުތިޞާދު ހަމަ ކުރިން އޮތް ހާލަތަށް އައީމަ 2022 އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މައްސަލައެއް
ނޫން. ދެން އެންމެ ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާ އެއް މައްސަލައަކީ ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެބައިން އެޖެންޑާ19- ގައި ވެސް
ވައުދުތަކެއްވެފައި ރައްޔިތުންނަށް. އެއީ ކަންނޭނގެ އެންމެ ބޮޑު ޗެލެންޖަކީ މިކަމުގައި. ދެން ސަރުކާރުން ފޮނުއްވި،
އިކޮނަމިކް މިނިސްޓްރީން ފޮނުއްވި ލަފާގައި އެބައިން ހަތަރުހާހާއި ހަތަރުހާސް ފައްސަތޭކައާއި. އެކަމަކު ރައްޔިތުންގެ
އެންމެ ބޮޑު ކޮންސަރނަކީ މިހާރުވެސް އުމުރުން ދުވަސްވީ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދެން ފަސްހާސް ރުފިޔާ.
މަސައްކަތް ކުރާ ޒުވާނުން، އެއީ މާދަމާ ގެދޮރު ބިނާކުރަން، އާއިލާއެއް ބިނާކުރަން ތިބި މީހުން. އެހެންވީމާ، އެ
މީހުންނަށް އެއަށްވުރެ ބޮޑުވާން އެބަ ޖެހެއޭ ފަސްހާސް ރުފިޔާއަށްވުރެ ބޮޑު. އެއީ ވަރަށް ބޮޑަށް ރައްޔިތުންގެ
ކޮންސަރނެއް. އެހެންވީމާ، މި ކިހާވަރެއްގެ އިމްޕެކްޓެއްތޯ މި ކުރަނީ. ބޭރު މީހުން ހިމެނުމާއި ނުހިމެނުމާއި
އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލު ކުރަން ބޭރު މީހުން ހިމަނައިފިއްޔާ ޤައުމުގެ އިޤުތިޞާދުން ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް
ބޭރުވެގެންދާނެ. އެކަމަކު އެއާއި އެއްކޮށް ހަމަ ރިސޯޓުތަކުގައި ޓުއަރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީގައި ބޭރު މީހުން ނުހިމަނައިފި
ކަމަށް ވަންޏާ ދިވެހިންގެ އެ ވަޒީފާ ގެއްލުމުގެ ފުރުޞަތު ވެސް މިއާއި އެއްކޮށް އެބައިން. ކިހިނެއްތޯ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަކިން މި ޓުއަރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީގައި މަސައްކަތް ކުރައްވާ ބޭރު މީހުން ހިމަނައިގެން އެގޮތަށް
7

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ހެދިދާނެތޯ؟ ވަކި ސެކްޓަރއެއްގައި ބޭރު މީހުން ހިމަނާފައި، އެހެން ސެކްޓަރތަކުގައި ބޭރު މީހުން ނުހިމަނާ. ދެން
މިނިސްޓަރު ކޮބައިތޯ، މިނިސްޓަރު ޕްރޮޕޯސް ކުރައްވާ އަދަދަކީ މިނިމަމް ވޭޖެއްގެ ގޮތުގައި ސިވިލް ސަރވިސް
އެހެންނޫނީ ސަރުކާރުގެ މުވައްޒަފުންގެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން މިނިސްޓަރަށް.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް، އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި ޕަބްލިކް ސަރވިސްގެ މުސާރައަށް އަންނާނެ
ބަދަލުތަކެއް ބަލާފައި 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އޭގެ މާނައަކީ ބަޖެޓުން ސީދާ ސެންޓްރަލީ އަޅުގަނޑުމެން ޕޭ ކުރާ
މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައަށް އިތުރަށް އެޑިޝަނަލީ ބަޖެޓު ކުރަންޖެހޭނެއޭ 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ދެން
އެސް.އޯ.އީސްތައް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ ވަކިން އަދި ބަލާލަން ކިހާވަރެއް އިތުރުވެގެންދާނެތޯ އެސް.އޯ.އީސްގެ
މުސާރައަށް. މިހާރު އެއްބައި ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތައް ހުންނާނެ އަޅުގަނޑުމެން ސީދާ ކެޕިޓަލް
އިންޖެކްޝަންގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ނުދޭ ކުންފުނިތައް ވެސް. އެކަމަކު މި ހާލަތުގައި ރާއްޖޭގެ އިޤުތުޞާދު މިހާރު އޮތް
ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ގިނަ ކުންފުނިތަކަށް ހަމަ ކޭޝްފްލޯ މެނޭޖްކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑު ދަތިތަކެއް
ކުރިމަތިވާނެ. މިހާރު ރާއްޖެ ލޮކްޑައުންގެ ހާލަތުގައި އޮތީމަ އެމް.އޭ.ސީ.އެލް އަށް ވެސް، އެމް.އޭ.ސީ.އެލްއަކީ ރާއްޖޭގެ
އެންމެ ފައިދާވާ ކުންފުނި، އެއް ކުންފުނި. އެމް.އޭ.ސީ.އެލްއަށް ވެސް މިހާރުވެސް ކޭޝްފްލޯ މެނޭޖްކުރުމަށް ޓަކައި
ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވާނެ. އަދި މޯލްޑިވިއަނަށް ބެލިކަމު ގައި ވިޔަސް ވެސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ މި ފެންނަނީ
ކެޕިޓަލް އިންޖެކްޝަންސްގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން އިތުރު ފައިސާ ޚަރަދު ކުރަންޖެހޭނެއޭ
އެސް.އޯ.އީ ތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ދަނޑިވަޅުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަދި 2021 ގައި ވެސް މިނިމަމް
ވޭޖް ކަނޑައަޅައިފި ނަމަ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑު ހިތުން އެބަ އޭގައި ބަލަންޖެހޭ މިހާރު އެންމެ ކުދި
ވިޔަފާރިތައް. އެންމެ ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ އުނދަގޫވާނެ މިހާރު ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ
މިނިމަމް ވޭޖް ދޭން ރާއްޖެއަށް. އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖް ދުނިޔޭގެ އެހެނިހެން
ޤައުމުތަކުގައި ކަނޑައަޅަނީ އެކިއެކި ސަރަޙައްދުތަކަށް އެކި މިނިމަމް ވޭޖްތައް. އެމެރިކާ ކަހަލަ ޤައުމު ތަކުގައި މިޑް
ވެސްޓް ނެބްރާސް ކަހަލަ ޤައުމު ތަކުގައި ހުންނާނީ އެހެން މިނިމަމް ވޭޖް ދަށްވާނެ މިސާލަކަށް ނިއުޔޯކް ކަހަލަ
8

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ސިޓީއެއްގައި ހުންނަ މިނިމަމް ވޭޖާ. އެހެންވީމާ، މާލޭގައި މިނިމަމް ވޭޖާއި ގދ.ގައްދޫގައި ދެވޭ މިނިމަމް ވޭޖާއި
އެއްވަރުވުން އެއީ މާލޭގައި ހުންނަ ކަންމަތީ ފިހާރައާއި ގައްދޫގައި ހުންނަ ކަންމަތީ ފިހާރައާއި އެއްވަރެއްގެ މިނިމަމް
ވޭޖެއް ކަނޑައެޅުމަށް އޭގައި ވެސް ހުންނާނެ ދަތިތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހިތުން ޕްރޮޕޯޒަލްގައި އޮތީ މިހާރު
އެންމެ ކުދި، އެންމެ ކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް ހަތަރުހާހާއި ހަތަރުހާސް ފައްސަތޭކައާ. ދެން މީޑިއަމަށް، ރިސޯޓު ސެކްޓަރ
ނޫން އެހެނިހެން ފަރާތްތަކަށް ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ ދޭން. ރިސޯޓު ސެކްޓަރއިން އަށްހާސް. ދެން
އަޅުގަނޑަށް މީގައި ޤަބޫލު ކުރެވެނީ ހަހާސް ހަތަރުސޭތަކަ ރުފިޔާ. އަދި ހަތަރުހާސް ވިޔަސް އަދި އަށްހާސް
އަށްސަތޭކަ ރުފިޔާ ވިޔަސް މިނިމަމް ވޭޖް ދޭންޖެހޭނީ އަސާސީ މުސާރައާއި އެއްކޮށް ފިކްސްޑް އެލަވަންސް
ހިމަނައިގެން ކަމަށް. އެއީ މިނިމަމް ވޭޖަކީ ބޭސިކް ސެލަރީއެއް ނޫން. މިނިމަމް ވޭޖް އީކުއަލް ބޭސިކް ސެލަރީއެއް
ނޫން. މިނިމަމް ވޭޖަކީ އެ މީހާ ގެއަށް ގެންދަންޖެހޭ އާމްދަނީ. އެހެންވީމާ، މިނިމަމް ވޭޖް ބޭސިކް ސެލަރީ
ހިމަނައިގެން ވިޔަސް، ފިކްސްޑް އެލަވަންސް ހިމަނައިގެން ވިޔަސް، އޯ.ޓީ ހިމަނައިގެން ވިޔަސް އަދި ވޭރިއަބަލް
އެހެނިހެން އެލަވަންސް ވެސް ހިމަނައިގެން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ އެ މީހަކު ގެއަށް ގެންދަން އެ މީހަކަށް
ކޮންމެ މަހަކަށް ލިބެންޖެހޭނެއޭ ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، ދެން އޭގެ މާނައަކީ އެ ތަނެއް ދެން އެ
މުއައްސަސާއަކުން މުސާރަ ކަނޑައެޅުމުގައި އެހެނިހެން ހުރި އެލަވަންސްތައް ވެސް ލައިގެން އެ މީހާއަށް ހަހާސް
ހަތަރުސަތޭކަ ލިބޭނެކަން ކަށަވަރުކުރަންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކައަކީ މިހާރު. ބޯޑުން ހުށަހަޅާފައި މި
ވަނީ ހަމައެކަނި އަސާސީ މުސާރައަކީ ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ ކަމަށް. ހަމަ އަސާސީ މުސާރައަކީ މިނިމަމް ވޭޖް
ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ. އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އޭރުން އަދި މިއީ ހަމަ އިތުރަށް
އުނދަގޫވާނެކަން އިޤުތިޞާދު ހިންގަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ޤަބޫލު ކުރެވޭ ގޮތުގައި މިނިމަމް ވޭޖް
ކަނޑައެޅުއްވުމުގައި ބޭސިކް ސެލަރީ ޕްލަސް ފިކްސްޑް އެލަވަންސަސް އޭގައި ހިމެނެންޖެހޭނެ. ދެން ބޭރު މީހުންނަށް
އަޅުގަނޑުމެން ބޭރު މީހުންނަށް މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅުމުގައި މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ
ފެނޭ އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބޭނެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތައް އިތުރުވެގެންދާތަން. މިހާރު ލިބޭ އެއްޗަކަށްވުރެ ކޮންމެ ގޮތެއް
ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅީމަ އިތުރުވެގެން އެބަދޭ. އިތުރުވެގެންދާއިރު ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް
ބޭރު މީހުންނަށް އެ ދެވޭ ފައިސާއަކީ އެއީ ރެމިޓެންސްގެ ގޮ ތުގައި ބޭރަށްދާ ފައިސާ. ރެމިޓެންސަސްއެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ އިތުރަށް ގާތްގަނޑަކަށް ދުއިސައްތަ ހަތްދިހަ މިލިއަން ޑޮލަރު، ދުއިސައްތަ ހަތްދިހަ
މިލިއަން ޑޮލަރު އެޑިޝަނަލީ. މިހާރު ރެމިޓެންސަސްގެ ގޮތުގައި ދާއެއްޗަކަށްވުރެ އިތުރަށް އެޑިޝަނަލީ ދުއިސައްތަ
ހަތްދިހަ މިލިއަން ޑޮލަރުދާނެއޭ. ދެން މި ދަނޑިވަޅުގައި އަޅުގަނޑު މި ބުނަނީ މިހާރުވެސް ރާއްޖޭގެ ޔޫސަބަލް
9

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ރިޒަރވްގައި ނުހުންނާނެއޭ ދުއިސައްތަ ހަތްދިހަ މިލިއަން ޑޮލަރު. ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރިސޯޓުތައް އެ ހުރީ ބަންދުވެފައޭ.
ރާއްޖެއަށް ޑޮލަރުން ނުލިބޭ އެއްވެސް އާމްދަނީއެއް. އެހެންވީމާ، މި ދަނޑިވަޅު އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ވިސްނުންތެރިކަމާއެކު ކުރަންޖެހޭ ކަމެކޭ ބޭރު ބިދޭސީންނަށް މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް
ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ 2022 ގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބޭރުގެ ފަރާތްތަކަށް އެގޮތަށް މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައަޅަން
އަޅުގަނޑު ތާއީދެއް އެގޮތަކަށް ނުކުރަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤުތިޞާދު އެވަރަށް، އިޤުތިޞާދުގައި ނުހުންނާނެ.
އަދި 2022 ގައި ވެސް އެވަރު ރިޒަރވެއް ކްރިއޭޓްވެފައެއް ނުހުންނާނެ. އެހެން ސުވާލެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް
ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ މިނިމަމް ވޭޖެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑަށް ރަނގަޅު އިނގޭތޯ. އެކަމު މިނިމަމް ވޭޖް
އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭނީ މިނިމަމް ވޭޖް އިސް ނޮޓް
އީކުއަލް ޓު ހަމައެކަނި ބޭސިކް ސެލަރީއޭ. މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭސިކް ސެލަރީ، އެ
މީހާއަށް ލިބޭ އަސާސީ މުސާރަ، ޕްލަސް ފިކްސްޑް އެލަވަންސަސްއާއި ހުރިހާ އެއްޗެއް ހިމަނައިގެން ހަހާސް
ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ ލިބުން އެއީ މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅުމުގައި މައްސަލައެއް ނެތޭ. އެހެންވީމާ، ދެން އެގޮތަށް
އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅީމަ އޭގެ މާނައަކީ ދެން އެ އޮންނަ މުއައްސަސާތައް، މިސާލަކަށް ސަރުކާރު ވިޔަސް،
އެހެނިހެން ތަނެއްގައި ވިޔަސް އަމިއްލަ ވިޔަފާރިތައް ވެސް، ދެން އެ މީހުން ކޮންޓްރެކްޓް ހެދުމުގައި ބަލަންޖެހޭނެއޭ
އަސާސީ މުސާރައާއި އިތުރު އެލަވަންސަސްތަކާއި އަދި އިތުރު ހުރިހާ އެއްޗެއް ލައިގެން ވެސް އޭނައަށް އެންމެ
މަދުވެގެން ގެއަށް ގެންދަން ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ ލިބޭނެކަން ކަށަވަރު ކުރުމަކީ އެއީ އެ މީހާއަށް، ވަޒީފާދޭ
މީހާގެ ޒިންމާއެއްކަން. އެހެންވީމާ، ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ މިނިމަމް ވޭޖްގެ ގޮތުގައި އެގޮތަށް ކަނޑައެޅުމަކީ
އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރާ ކަމެއް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން 2020 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެކަމެއް
ނުކުރެވޭނެއޭ. އަދި އަޅުގަނޑު ޤަބޫލު ކުރާ ގޮތުގައި 2021 ވަނަ އަހަރުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަމެއް
ނުކުރެވޭނެއޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދު މި އޮތް ހާލަތުން ހަމަ ވަރަށް ގާތްގަނޑަކަށް، ހަމަ މި
އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވެސް އިޤުތިޞާދު 11.5 ޕަސެންޓުން ދަށަށްދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ލަގފާކުރަން. އަދި މި
އަންނަ އަހަރުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވީ ޝޭޕްކޮށް ކުއްލިއަކަށް މިހެން އަރާނީކީ ނޫން. ޔޫ ޝޭޕް ގޮތަކަށް މިހެން
އިޤުތިޞާދު ކުރިއަރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ލަފާކުރެވެނީ. އަދި އާމްދަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބޭނެ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ނުފެނޭ 2021 ގައި ވެސް އެކަން މިނިމަމް ވޭޖް އެގޮތަށް ކަނޑައަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
10

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ދެން މިނިސްޓަރ ތި ފާހަގަކުރެއްވީ ސަރވިސް ޗާޖާއި ފުޑް އެންޑް އެކޮމަޑޭޝަނަށް ވެސް ހަމަ މިނިމަމް ވޭޖްގެ
ތެރޭގައި ބޭސިކް ސެލަރީގެ ގޮތުގައި ހިމެނޭނެއޭ، ހިމަނަންވާނެއޭތޯ؟
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް، އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނޫން. ސަރވިސް ޗާޖަކީ އެއީ އެހެން އެއްޗެއް ދެއްތޯ. ސަރވިސް ޗާޖަކީ އެއީ އެ މީހާއަށް އެ ދުވަހަކު
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރީމަ އޭނައަށް އެ ލިބޭ، އެ ސަރވިސް ދިނީމަ އެ ލިބޭ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، ސަރވިސް ޗާޖު
ނުހިމަނާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި
ސުވާލަށް، ހުރިހާ ސުވާލަކަށް ޖަވާބު ލިބިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާމުން، ސާފުނުވާ ކަމެއް އޮވެއްޖިއްޔާމުން ފުރުޞަތު
އަރުވާނަން އަޅުގަނޑު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް، އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނ ޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލަށް. މިހާރު މިނިމަމް ވޭޖު އަޅުގަނޑުމެން ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ
ރުފިޔާ. އަސްލު އޭރު ހަހާހަސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާ މިނިމަމް ވޭޖުގެ ގޮތުގައި ދިނީމަ ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި
ކިހާވަރެއް ފައިސާ ލިބޭނެތޯ. ދެން އެ ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް އެ ޕޮޓެއްގައި ހުރި ފައިސާ، އެ ޕޮޓެއްގައި ހުރި
ރިސޯސަސް އަޅުގަނޑުމެން މިތަނުން ނަގާފައި މިތަނަށް މި ލަނީ. އޭގައި ވާގޮތަކީ އެހެންވީމާ، މިތާނގައި ހުރި
ބައިން ޕަވަރ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބޮޑުވެގެންދާނެ. އެކަމަކު ގަވަރމަންޓް ސެކްޓަރ ގައި މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
ކުރަން ހުންނަ އެހެނިހެން ކަންކަން މަދުވެގެންދާނެ. ރިސޯސަސް ހަމަ ރީއެރޭންޖް މި ކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، އެ އް
ޕޮޓެއްގައި ހުރި ރިސޯސަސް މިތަނުން ނަގާފައި މިތަނަށް މި ދެނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް ސާޅީސް
ހަތަރުހާސް މީހުންގެ މުސާރަ ކޮންމެ ގޮތެއް ވި ޔަސް އިތުރުވެ ގެން އެބަދޭ މިނިމަމް ވޭޖް ކަނޑައެޅިމާ. އޭގެ މާނައަކީ
ޑިމާންޑް ކޮންސަމްޕްޝަން އިތުރުވެގެންދާނެ. ރާއްޖޭގައި ވާގޮތަކީ ހަމަ ސީދާ އިޤުތިޞާދީ ނަޒަރަކުން ބަލާލާއިރު
ރާއްޖޭގައި ވާގޮތަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންސަމްޕްޝަން އިތުރުވާ ވަރަކަށް އިމްޕޯޓަށް އޮންނަ ބަރޯސާ ބޮޑުވާނެ.
އެހެންވީމާ، އިމްޕޯޓަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުން އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެން ބޭރުން ގެންނަ، ބޭރުން އެއްޗެހި މި
11

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ގަންނަނީ. އެހެންވީމާ، ބޭރު ފައިސާއަށް ބަރޯސާ މިންވަރު ވެސް ބޮޑުވެގެންދާނެ. އެގޮތުން ހަމަ ރާއްޖޭގެ ރިޒާވް
ވެސް ބޮޑުވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އޭގައި ދެން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ޖީ.އެސް.ޓީ އަށް އެ ފައިސާ، ޖީ.އެސް.ޓީއަށް
އެ އާމްދަނީ ލިބިގެންދާނެ. އެ ސީދާ ޑީޓެއިލް އެނަލެސިސްއެއް ހަދާލަންޖެހޭނީ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ބޮޑަށް
ލަފާކުރެވެނީ އިމްޕޯޓަށޭ ބޮޑަށް ފައިސާ ހަމަ ދާނީ. އެއީ ޖީ.ޑީ.ޕީން ކެނޑިގެންދާނެ އެއްޗެއް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ސާފުކުރަން ބޭނުންވި ކަންތައް އަދި އެއްފަހަރު ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން އަޅުގަނޑު
އިނގޭތޯ.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު އިތުރަށް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މި 3.7 މިލިއަން ރުފިޔާއިން މުސާރައިގެ
ގޮތުގައި އެލަވަންސްތައް، އެ ހަހާހަސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާގެ ތެރެއިން އެލަވަންސްތައް މިކްސްކޮށްގެންތޯ ނޫނީ
އެލަވަންސް... އެއީ އެއްކަން އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. ދެން، އަޅުގަނޑު އަނެއް ކަމަކަށް ސާފުކޮށްލަން
ބޭނުންވަނީ ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ރުފިޔާއަށްވުރެ އެލަވަންސްތައް ހިމަނާލީމަ، އެއަށްވުރެ، މިހާރު ވެސް މުވައްޒަފުންގެ
ތެރޭގައި އެއަށްވުރެ ދަށް މުސާރަ ލިބޭ ބަޔަކު އެބަ ތިބިތޯ؟ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އޭރުން މުސާރަ ކުޑަވެގެން
އަންނަ ތަން. އެލަވަންސްތައް މި ހަހާސް ހަތަރުސަތޭކަ ތެރޭގައި ހިމަނައިފިއްޔާ. އެއަށްވުރެ މަދުން މުސާރަ ލިބޭ
ބޭފުޅުން އެބަ ތިބިތޯ ސިވިލް ސަރވިސް އެހެންނޫނީ ޕަބްލިކް ސެކްޓަރގައި. އެއީ ކިހާ ޕަސެންޓެއްތޯ؟ ކިހާވަރެއްތޯ؟
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިނިސްޓަރ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސްގެ އެން.ސީ.ޕީގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް ޑރ. މުޙައްމަދު ފައިޒަލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ޖަވާބު އެރުވޭތޯ ބަލާނަން އިނގޭތޯ. އަސްލު އަޅުގަނޑުމެން މި 3.7 ބިލިއަން ގެނައި ގޮތް ކުޑަކޮށް
އަޅުގަނޑު ކިޔާލަދެވޭތޯ ބަލާނަން. އަސްލު މިހާރު ދައުލަތުގެ މުސާރައިގެ އޮނިގަނޑުތައް މިހިރީ ވަރަށް ތަފާތު
12

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ގޮތްގޮތަށް. ދެން، ސިވިލް ސަރވިސްގައި ވަކި ގޮތަކަށް. ދެން އެގޮތަށް، މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގައި ވަކި ގޮތަކަށް.
އެހެން ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް އެބަހުރި ރޭވިފަ. ދެން، ޖުޑިޝަރީގައި ވެސް ވަކި ގޮތަކަށް މި ހުންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި
ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ބަލާލާއިރު ހާރމަނައިޒް ގޮތަކަށް ނޫން މުސާރަ ސްޓްރަކްޗަރތައް މި ހުންނަނީ. ދެން، އާންމުކޮށް
މި މުސާރަ ހަދާފައި ހުންނައިރު ހުންނަނީ އަސާސީ މުސާރަ ވަރަށް ކުޑަކޮށް ރާއްޖޭގައި މި ހުންނަނީ. ދެން، އިތުރު
އެލަވަންސްތަކެއް އެބަހުރޭ. ދެން، އެންމެ ކުޑަ މުސާރަ ލިބޭ މީހުންނަށް ބަލާއިރު އަސާސީ މުސާރަ ގޮތުގައި މި
އިންނަނީ 4100. އެލަވަންސްތަކާއި، ފިކްސްޑް އެލަވަންސްތަކާ އެއްކޮށްލައިގެން 5300 ލިބޭނެ މިހާރު ވެސް އެންމެ
ދަށްކޮށް ލިބޭ މީހުންނަށް. އިތުރު ގަޑި ނުލާ މި ކިޔަނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ދެން 5300 ރުފިޔާ ގެއަށް ގެންދަން
ލިބޭނެ މިނިމަމް މިހާރު ވެސް އެންމެ ދަށްކޮށް ލިބޭ މީހުންނަށް. ދެން، މިވާ ގޮތަކީ އަސްލު ތިރީގައި ތިބޭ މީހުން
އަނެއްހެން ބޮޑުކޮށްލާއިރަށް މަތީގައި ތިބޭ މީހުންނާ އެބަ އޯވަރލެޕްވޭ. އެހެންވެ އެ ހުރިހާ އެންމެނަށް ވެސް
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެބަޖެހޭ މައްޗަށް ޖައްސާލަން. ވީހާވެސް ކުޑަކޮށް ޖައްސާފައި އަޅުގަނޑުމެން ހިސާބު ހަދާފައި
އެހެރީ. ކޮންމެހެން މާ ބޮޑަށް ޖައްސާފައެއް ނޫން. ހަމަ މިނިމަމް ލެވެލްއެއްގައި ދެން ތިބި މީހުންނަށް ޖެއްސީމަ
އަންނަ އަދަދު 3.7. ދެން، މިވާގޮތަކީ އޭގެ އިތުރަށް އަދި އަސާސީ މުސާރައާ ލިންކު ކޮށްފައި އެބަހުރޭ ވަރަށް ގިނަ
އެލަވަންސްތައް. މިވެނި މުސާރައެއްގެ ޕަސެންޓެކޭ މި އެއްޗަކީ. އެހެންވީމާ، އަސާސީ މުސާރަ ބޮޑުވާއިރަށް އެ
އެލަވަންސް ވެސް އެބަ ބޮޑުވޭ. އެލަވަންސްއަށް ލިބޭ އަދަދު އެބަ ބޮޑުވޭ. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި މުސާރަ
ސްޓްރަކްޗަރ މިހާރު ހުރިގޮތުން 3.7 ބިލިއަން މި އަރަނީ އިނގޭތޯ އިތުރަށް. އާދެ! އެލަވަންސްތައް ހިމަނައިގެން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
6400 ރުފިޔާއަށް ވުރެ ދަށުގެ މުސާރަ ލިބޭ އެބައުޅޭ ގަތްގަނޑަކަށް 22378 މީހުން. އެއީ ބޭސިކް ސެލެރީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
13

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! މިނިސްޓަރ އަޅުގަނޑު ސުވާލަކީ، ކީއްވެގެންތޯ މިނިސްޓަރ ތިފާހަގަކުރައްވަނީ މި
ޙާލަތަކީ މިއީ މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅަން ޖެހޭ އެންމެ ރަނގަޅު ޙާލަތެއް ނޫން ކަމަށް. އެއީ އެހެން
ތިފާހަގަކުރައްވަނީ ކޮން އަސާސެއް، ކޮން ދިރާސާއެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްތޯ؟ އެއީ އަޅުގަނޑު ކުރަން ބޭނުންވާ
ސުވާލެއް. އަދި މިނިސްޓަރ ފާހަގަކުރައްވައިފި ރާއްޖޭގެ އެކަހެރި ރަށެއް، މިސާލަކަށް މަކުނުދޫ، ނުވަތަ ދުނިޔޭގެ
އެހެން ތަންތާ ކަން ކުރާ ގޮތް، ނަބަރަސްކާ، ލީބިއާގެ ސަހަރާ، އަރަބި ޑެޒަރޓު ، މިކަހަލަ ތަންތާ، އެކަހެރި
ތަންތަނެއްގައި މިސާލަކަށް ހުންނަ ފަރާތަކަށް ވޭޖު ކަނޑައަޅާއިރު އެބަހު އްޓޭ ތަފާތުކޮށް. އަޅުގަނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރަން. އެކަމަކު ، އަޅުގަނޑު ސުވާލަކީ ކީއްވެގެންތޯ ފާހަގަ ނުވީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީގައި
ސްޓަރ ކެޓަގަރީތައް އެބައޮތް ހެދިފަ. ފައިވް ސްޓަރ ލަގްޒަރީ، ސެވަން ސްޓަރ ލަގްޒަރީ ރިސޯޓު އެންމެ ދުނިޔޭގެ
ހައި އެންޑު ލަގްޒަރީ ރިސޯޓެއްގެ މުވައްޒަފަކަށް މިހާރު ވެސް މި އުޅެނީ އަށްހާސް، މިނިމަމް ވޭޖު ގޮތުގައި
އަށްހާސް ހަސަތޭކަ ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން މި ކަނޑައަޅަނީ. ކަނޑައެޅިއިރުގައި ކީއްވެގެންތޯއޭ ނުވިސްނީ އެ ފަރަޤު.
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހައި އެންޑު ލަގްޒަރީ ރިސޯޓެއްގެ އެ މިންގަނޑު ކަނޑައަޅާއިރުގައި ދުނިޔޭގެ އެހެން
ތަންތާނގެ ލަގްޒަރީ ރިސޯޓުތަކުގައި ދޭ ވޭޖުތަކާ އެ އަދަދާ އެއްވަރު ވާން ޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ހައި އެންޑު އަޕް މާކެޓު ރިސޯޓެއްގެ އެންމެ ކުޑަ މިނިމަމް ވޭޖަކަށް ވާންޖެހޭނެ ދިވެއްސެއްގެ މުސާރައަކީ
އެއްހާސް ޑޮލަރު ކަމަށް ވޭޖު ކަނޑައެޅެން ޖެހޭނެ. ދެން، އޭގެ ދަށަށް ހުންނަ ސްޓަރ ކެޓަގަރީތައް އައިސް ފޯރ
ސްޓަރ، ތްރީ ސްޓަރއަށް އަންނައިރުގައި އަޅުގަނޑަށް މިހާރު ވެސް ފެންނަ ގޮތުގައި ވޭޖު ކަނޑަނާޅައިގެން
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިސޯޓުތަކުގެ ތިބި، ގިނަ ރިސޯޓުތަކުގެ ބިންތައް، ފަޅުރަށްތައް ހިފަހައްޓައިގެން ތިބި ފަރާތުން
މުވައްޒަފުންނަށް މި ދެނީ 1000 ރުފިޔާ. ގިނަ ފަރާތްތައް ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފި. ދެން، މިނިސްޓަރ އެބަ ފާހަގަކުރޭ
ޚަރަދު ބޮޑުވާނެ ކަމަށް، މިއީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އިކޮނޮމީއެއްގައި ، ރާއްޖެއަކީ
ކޮންސިއުމަރ އިކޮނޮމީއެއް. ރާއްޖޭގެ އެންމެ ގިނަ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް މީރާއަށް ވަންނަނީ ކޮންސިއުމަރ އިކޮނޮމީގެ
ތެރެއިން. ޖީ.އެސް.ޓީ ، ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ، މި ހުރިހާ އެއްޗަކީ ރައްޔިތުން ދޭ ފައިސާ. ސަރުކާރުން ދޭ ފައިސާއެއް
ނުހުންނާނެ އެއްވެސް ފައިސާއެއް. ރައްޔިތުން އުފައްދާ އިކޮނޮމިކް ސިސްޓަމެއްގެ ތެރޭގައި ޖީ.އެސް.ޓީއަށް އެ
ދޭ 12% އާއި، އަދި، މަޢާފުކުރައްވާތި! އާންމު ރައްޔިތުން ޖީ.އެސް.ޓީއަށް ދޭ % 6 އާއި ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ ގޮތުގައި
ނަގާ 12% އާ، މިހުރިހާ ކޮންސިއުމަރ އިކޮނޮމީގެ ތެރެއިން އެ އަންނަ ފައިސާއަކީ މި ވޭޖު ކަނޑައެޅީމަ އިކޮނޮމީގެ
ތެރެއަށް ފްލޯޓުވެގެން ދާނެ ފައިސާ. އަނެއްކާ ވެސް އަނބުރާ މީރާއަށް ވަންނާނެ ފައިސާ. ކަންމަތީ ފިހާރަތަކަށް
ވަންނަ ފައިސާ. އެ ފައިސާތަކުގެ އަދަދުތައް ނުބުނުއްވާ ހަމައެކަނި ރާއްޖެއިން ބޭރުވާނެ ފައިސާއެއްގެ އަދަދު ބުނީމާ
14

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
މި އެމް.އެމް.އޭގައި ހުރި ބާސްކެޓަކުން ނަގާފައި ދޭ ވާހަކައެއް ނޫން މި ދައްކަނީކީ. މުޅި ސިސްޓަމުގެ ތެރޭގައި
އެނބުރޭ ފައިސާއިން އަޅުގަނޑުމެން މިދެނީ އަނެއްކާ ވެސް އެމް.އެމް.އޭއާ އި ދައުލަތުގެ އެހެން މުވައްޒަފުންގެ،
މިނިސްޓްރީތަކުގެ ބޭނުމަކީ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ކުރުން. މުސާރަ ނުދީ މަސައްކަތް ކުރުވުމަކީ އެ ވަޒީފާގެ
ޙައްޤުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އަރައިގަތުން. ވަޒީފާ އަދާކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް، އަޅުގަނޑުމެން މި ކަނޑައަޅަނީ
30 ރުފިޔާ 77 ލާރި ވޭޖަކަށް. 30 ރުފިޔާ 77 ލާރި ގަޑިއަކު ކަނޑައަޅާފައި މި އޮންނަނީ. އިންނައިރުގައި ތިފާހަގަ
ކުރެއް ވިގޮތަށް ރަށެއްގެ، އެކަހެރި ރަށެއް، އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. ރަށެއްގެ ފިހާރައަކީ އެއް ދޮރު ލައްޕާފައި
އެތެރެއިން ވަދެގެން ގޮސް ސިނގިރޭޓު ފޮށްޓެއް ވިއްކާނީ. އެ ރަށެއްގައި ނެތް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑިވެލޮޕްކޮށްފައި
ސަރުކާރަކުން. މަގެއް ނެތް ހަދާފައެއް، އެއްވެސް ތަނެއް ނެތް ހަދާފައެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، އެއީ ވިސްނަން
ޖެހޭ ނުކުތާއެއް. ހަމަ އެގޮތަށް ކީއްވެގެންތޯއޭ ނުވިސްނީ ހައި އެންޑުތަން. އެއީ އެއް ސުވާލެއް، އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ. ދެން، ކީއްވެގެންތޯ ކޮންސިއުމަރ އިކޮނޮމީ އަށް ނުވިސްނަނީ؟ ރާއްޖެ ހަމައެކަނި ތި ފާހަގަކުރެއްވީ އިމްޕޯޓު
ކުރާ މުދަލަކުންނޭ ނުވަތަ އެކްސްޕޯޓަކުންނޭ. އެހެނެއްނޫން ރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑު އެއްޗަކީ ޓޫރިޒަމް ސިނާޢަތުގެ ތެރޭ
ކޮންސިއުމަރ އިކޮނޮމީއަށް ވަންނަ ފައިސާ. މީރާގެ ހިސާބުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ
ސުވާލަކީ ، މި ކީއްވެގެންތޯ މިއަށް ރިޢާޔަތް ނުކުރީ؟ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވޭނެއޭ ރިސޯޓުތަކުގެ ، ހައި އެންޑު
ލަގްޒަރީ ރިސޯޓުތަކުގައި އެއްހާސް ޑޮލަރު ކަނޑައެޅޭނެއޭ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ރިސޯޓު، ފަޅުރަށްތައް ދެނީ
ދިވެހިންނަށް ވަޒީފާ ދޭން. އެ ކަންތައް ކުރާނެ ލޭބަރ އޮތޯރިޓީން. އެކަމާ ބެހޭ އިދާރާތަކުން. ދިވެހިން އެތަނަށް
ގިނަކުރރުން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރާނެ ކަމެއް. އެއީ ހަމައެކަނި މާލީ ވަޒީރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޭ... ކޮން
އަސާސެއްގެ ކޮން ދިރާސާއެއް، ކޮން އިކޮނޮމިކް ފިލޯސަފީއެއްގެ މައްޗަށްތޯ މިވަގުތު، ދުނިޔެއަކީ އަބަދު ނުހުއްޓި
ހިނގާ ތަނެއް. މިވަގުތު ތި ބިނާކުރަނީ ކޮން އަސާސެއް، ކޮން މާހިރެއްގެ ލަފާގެ މަތިންތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން ހަމަ މި މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅުމުގެ
އަޅުގަނޑުމެން ޑިފަރެންސިއޭޝަނެއް ގެންގުޅުން ހަމަ ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެދާނެ ކަމަށް ހަމަ. ސްޓަރ
15

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ކެޓަގަރީސްތަކުގައި ވެސް ހަމަ މިނިމަމް ވޭޖެއް ކަނޑައެޅުމުގައި ޑިފަރެންސިއޭޝަނެއް ގެންގުޅުމަކީ އޭގެ އެންމެ،
އިކޮނޮމިކް ސެންސަކުން ބަލާއިރު ހަމަ ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެދާނެ. އެކަމަކު ހަމަ އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭނެ
ރާއްޖޭގައި މި އަދި ކޮންމެގޮތެއްވިޔަސް ވޭޖު ބިލަކީ ވެސް ހަމަ ކޮސްޓު އޮފް ޕްރޮޑަކްޝަންގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެން
އަންނަ އެއްޗެއް. ދެން، ހަމަ ކޮސްޓު އޮފް ޕްރޮޑަކްޝަން އިތުރުވާ ވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ގަންނަން،
ޚިދުމަތް ހޯދަން އަންނަ ކަސްޓަމަރުން މަދު ވެގެންދާނެ. ޚިދުމަތް ހޯދަން އަންނަ ކަސްޓަމަރުން މަދުވާ ވަރަކަށް
ދައުލަތަށް ލިބޭ ފައިސާ ހަމަ މަދުވެގެންދާނެ. އިއްޒަތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރިހެން ދައުލަތަށް ފައިސާ މިހާރު މި
ލިބެނީ ޓެކްސްގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން. ޖީ.އެސް.ޓީންނާއި ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީން ލިބޭ ފައިސާގެ، އަދި ދެން ކަސްޓަމްސްއަށް
ވަންނަ ކަސްޓަމްސް ރެވެނިއު އަދި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ލިބޭ ފައިސާ. އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރި ހުރިހާ އިޤުތިޞާދީ މައްސަލަތަކަށް މިނިމަން ވޭޖު ކަނޑަ އަދި އެޅުމަކުން ނުލިބޭނެ ޙައްލެއް
އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރި އިޤުތިޞާދީ ގިނަ މައްސަލަތަކަކީ އަދި އިޖުތިމާޢީ ގިނަ މައްސަލަތަކަކީ އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި މިނިމަމް ވޭޖާ ގުޅިފައި ހުރި މައްސަލަތަކެއް ވެސް ނޫން. މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ގިނަ
މައްސަލަތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާތަނަށް އައިއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަނގަޅު ސޯޝަލް ހައުސިންގގެ ނިޒާމެއް
ނެތުން. ރާއްޖޭގެ ގެދޮރު ހެދިފައި ނެތުން. އަދި އެހެނިހެން ކަންތައްތައް ވެސް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، މިނިމަމް ވޭޖު
ހަމައެކަނި ކަނޑައެޅުމަކުން ރައްޖޭގެ އިޤުތިޞާދުގައި މިހާރު ހުރި ގިނަ މައްސަލަތަކަށް ޙައްލެއް އަންނާނެ ކަމަކަށް
ބެލުމަކީ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. ދެން، އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ނަމްބަރސްތަކަށް
ބަލާފައި، ނަމްބަރސްތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑުމެން މި ފާހަގަކުރަނީ. 2020 ވަނަ
އަހަރު ތިބޭފުޅުން އެޕްރޫވް ކުރި ބަޖެޓަކީ ގާތްގަނޑަކަށް 37 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. މިހާރު ރާއްޖޭގެ
އިޤުތިޞާދު އަދި ދުނިޔޭގެ އިޤުތިޞާދަށް އައި ބަލިމަޑުކަމާއި، ތަދުކަމާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް
އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ފައިސާއެއް ނުލިބޭ އިނގޭތޯ. މިދިޔަ މަހު މީރާއަށް ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބުނީ
ގާތްގަނޑަކަށް 200 އެއްހާ މިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ އެވްރެޖުކޮށް 1.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި
ލިބޭ މަހެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ލިބެނީ ގާތްގަނޑަކަށް 200 މިލިއަން ރުފިޔާ. ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދުގައި ހުރި
ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެއް މިހިރީ ހުއްޓިފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން 2020 ވަނަ އަހަރުގައި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން
އަންދާޒާ މިކުރަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 15 ބިލިއަން ރުފިޔާއޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނީ އިނގޭތޯ. 15 ބިލިއަން ރުފިޔާއޭ.
އެއީ ހިލޭ އެހީ އާއި އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި، ޓެކްސްއާއި ނޮން ޓެކްސް އާއި، އަދި އަޅުގަނޑުމެން ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި
ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޖަހާފައި ވާނެ 150 މިލިއަން ޑޮލަރު ލިބޭނެ ކަމަށް. އެވެސް ހިމަނައިގެން
16

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އަޅުގަނޑުމެންނަށް 15 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް. ދެން، އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި އިޤުތިޞާދީ ދަތިކަމާއެއްކޮށް
އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓާލައިފިން. ޚަރަދުކުރުން އަޅުގަނޑުމެން މެދު
ކަނޑާލައިފިން. އެއާއެއްކޮށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓޯޓަލް ބަޖެޓު އަރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި އަންދާޒާކުރަނީ
ގާތްގަނޑަކަށް 31 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިނގޭތޯ. 31 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާކުރާއިރުގައި އޭގެ
ފިސްކަލް ޑެފިސިޓު، ޑެފިސިޓަކަށް އެބަ އަރާ ގާތްގަނޑަކަށް 15 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، މިހާރު ޚަރަދު
ކޮށްފައި ހުރި މިންވަރަށް ބަލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ގާތްގަނޑަކަށް 11 ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާގެ ފައިސާ އަޅުގަނޑުމެން
ހޯދަން އެބަޖެހޭ ބޭރުން. ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ޑެޓް ފައިނޭންސް، ދަރަންޏަށް ފައިސާ ނަގައިގެން ވެސް ދައުލަތް
ހިންގުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ފައިސާ ހޯދަން އެބަ ޖެހެއޭ. އެހެންވީމާ، ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މިއަންނަ އަހަރަށް
މީޑިއަމް ޓަރމް ފިސްކަލް ސްޓްރެޓަޖީއަށް ބަލާލާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ލަފާކުރަނީ 2019 ވަނަ އަހަރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޓޫރިސްޓް އެރައިވަލްސް ހުރީ 1.7 މިލިއަން ޓޫރިސްޓުން ގޮތުގައި ފަތުރުވެރިން ރާއްޖެ ޒިޔާރަތް
ކުރި. 2021 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ލަފައެއް ނުކުރެވޭ 1.7 މިލިއަން ޓޫރިސްޓުން ރާއްޖެ އަންނާނެ
ކަމަކަށް. 2020 ވަނަ އަހަރު މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ލަފާކުރަނީ 9 ލައްކަ 80 ހާސް މީހުންނޭ ރާއްޖެއަށް
އަންނާނީ. އެވެސް، ވަރަށް އެމްބިޝަސް ނަމްބަރއެއް ގޮތުގައި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަންދާޒާ ކުރެވެނީ.
2021 ވަނަ އަހަރު މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އެންމެ އެމްބިޝަސްކޮށް ރަނގަޅަށް އަޅުގަނޑުމެން
މާކެޓިންގ އާ ހުރިހާ ކަމެއް ގޮއްސިއްޔާ ވެސް، އަދި ދުނިޔޭގެ މި ވައިރަސް ފެތުރޭގޮތް އިތުރަށް މިސާލަކަށް ގޯސް
ނުވެ، ރަނގަޅުވެ ގޮއްސިއްޔާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި އަންދާޒާކުރަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 1.2 މިލިއަން، 1.1 މިލިއަން
ފަތުރުވެރިންނޭ ރާއްޖެ އަންނާނީ. އެއާ އެއްކޮށް ވެސް ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރަށް، ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ހިލޭ
އެހީއާ އެއްކޮށް ލިބޭނެ ކަމަށް މިހާރު ލަފާ ކުރެވެނީ ގާތްގަނޑަކަށް 19 ބިލިއަން، 20 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިނގޭތޯ.
ދެން، މިއަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް 37 ބިލިއަން، މި އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ފާސް ކުރީ 37 ބިލިއަން
ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް. މިއަންނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގައި ހުރީ ވަޢުދުތަކާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ހަމަޖައްސަން
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅައިގެން ގާތްގަނޑަކަށް 36 ،35 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅިޔަސް
ބަޖެޓުގެ ފިސްކަލް ޑެފެސިޓަށް އެބަ އާދޭ 14 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ އަދި ޑެޓް ސަރވިސް ނުހިމަނާ ވެއްޖިއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގާތްގަނޑަކަށް 17 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޑެޓު އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް ހޯދަން ޖެހޭ ނެ އިނގޭތޯ
އިތުރަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން ދަރަންޏަށް ފައިސާނަގައިގެން 17 ބިލިއަން ، މި އަހަރު
14 ބިލިއަން ރުފިޔާ، މިއަންނަ އަހަރު އިތުރަށް 11 ބިލިއަން ރުފިޔާ، މިއަންނަ އަހަރު، އެގޮތަށް ދަރަންޏަށް ފައިސާ
17

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ނެގުމަކީ ވެސް ދުނިޔޭގެ މާކެޓުގައި ފަސޭހަ ކަމަކަށް ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެގޮތަށް ދަރަންޏަށް ފައިސާ
ނުވެސް ނެގޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ހަމަ ނަންބަރސްތަކަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑު މި ބުނަނީ 6400 ރުފިޔާއަށް
އަޅުގަނޑުމެން އަސާސީ މުސާރަ، އެއީ އަދި އެލަވަންސް ވެސް ނުހިމަނާ 6400 ރުފިޔާ އޭގައި ހިމަނައިގެން
އަޅުގަނޑުމެން ގޮއްސިއްޔާ ހަމައެކަނި ޕަބްލިކް ސަރވިސްއަށް އިތުރު އެބަވެއޭ 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އޭގެ މާނައަކީ
އަދި އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް އަދި އަންދާޒާ ނުކުރާ އެއްޗެއް އެއީ އިނގޭތޯ 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރުވެގެން ދާނެ.
މިހާރު ވެސް ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓަށް ތިބޭފުޅުން ބަލައިފިކަމުގައި ވަންޏާ ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ ރިކަރަންޓު
އެކްސްޕެންޑިޗަރއަކީ ގާތްގަނޑަކަށް 70% އަކީ ގާތްގަނޑަކަށް ރިކަރަންޓު އެކްސްޕެންޑިޗަރ. އެހެންވީމާ، މިއަށް
އިތުރުވެގެންދާ އެއްޗެއް. މި ދަނޑިވަޅުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޕްރޮޑަކްޓިވް ކެޕޭސިޓީއަށް އިތުރަށް ވިސްނަން.
ރާއްޖޭގެ އިތުރު ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގެ އިތުރުން ވެސް އެގްރިކަލްޗަރ، ދަނޑުވެރިކަމާއި، މަސްވެރިކަމާ
މިކަހަލަ ޕްރޮޑަކްޓިވް ކަންކަމަށް އިންވެސްޓުކުރަން ވެސް އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅުމަށް
އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުގެ ހަމައެކަނި ކަންބޮޑުވުމަކީ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ރާއްޖޭގެ
އިޤުތިޞާދު، ޖަނަވަރީ 2020 ވަނަ އަހަރުގައި އޮތް އިޤުތިޞާދު ހޯދުމަށް މަސައްކަތް ކުރަން. އޭގެފަހުންނޭ
އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖަކާ ބެހޭގޮތުން ވާހަކަ ވެސް ދެއްކޭނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިނިސްޓަރ ޝުކުރިއްޔާ. މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލަށް ޖަވާބު ސާފު ނުވާ
ސުވާލެއް އޮވެ ވެއްޖިއްޔާމު ސުވާލު ތަކުރާރުކޮށްލަން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން އިނގޭތޯ.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު މިނިސްޓަރ ތިދެއްވި ޖަވާބު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަންވީތޯ؟ މިނިސްޓަރ ތި ފާހަގަކުރެއްވެނީ އަޅުގަނޑު
ސުވާލަކީ، އިކޮނޮމިކް ކޮން ރިސަރޗެއްގެ ދިރާސާ އެކްސްޕަރޓުންގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްތޯއޭ ތި މި ހިސާބުތައް
ތިހައްދަވަނީ؟ ތި ވިދާޅުވަނީ މިއީ އެ ވަގުތެއް ނޫނޭ މިނިމަމް ވޭޖު، އެއީ އަޅުގަނޑު ކުރި ސުވާލު. ދެން، ތި
ފަހަގަކިރެއްވީ ބަޖެޓުގެ ނަންބަރުތަކާއި، އެ އަދަދުތަކަށް ބަލާފައޭ. އިކޮނޮމީއެއްގެ ތެރޭގައި ، ތި ފާހަގަކުރެއްވީ
ކަސްޓަމަރުން މަދު ވާނެއޭ އަންނަ މީހުން، ގެސްޓުން މަދުވާނެއޭ. ގެސްޓުންނާއި ކަސްޓަމަރުން މަދުވަނީ ލޭބަރ،
އޭނައަށް ދޭންވާ މުސާރަ ނުދީ، އޭނަގެ ހިނިތުންވުން، ރާއްޖޭގައި ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީގައި ލަގްޒަރީ މާކެޓުގެ
18

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އެންމެ މުހިންމު އެއްޗަކީ ރައްޔިތެއްގެ އޭނަގެ ހިނިތުންވުން. އެއީ ރާއްޖެއިން ގެއްލިފައިވާ އެއްޗެއް. އޭނަގެ
ހިނިތުންވުމާއި އޭނަގެ ސާފުތާހިރުކަމާއި، އޭނަގެ އެ ހުންނަ ޙަރަކާތްތަކުން ގޮސް ވޭޓަރު މީހާ ބަހައްޓާ ތަށި ނުވަތަ
އޭނަ ކިހިލިފަތްދޮށުން އެ ދުވާ ވަސް ނުދުވާ ، މި ރީތިކޮށް ސަރވިސް ދިނީމާ ކަސްޓަމަރުން އިތުރުވަނީ. އަދި
އެހެންމެ ރޫމް ސަރވިސްގައި އުޅޭ މީހުން ނިދާފައި ކޮޓަރީގައި އޮތް ވައި މުޑުދާރު ވަހާ އެއްކޮށް ވަނީމާ ދެން ޓިޕްސް
ވެސް ދޭކަށް ބޭނުމެއްނުވާނެ. އެހެންވީމާ، ލޭބަރ، އެޑަމް ސްމިތްގެ ލޭބަރ، ލޭބަރ ބޯއީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
ތަކުރާރުކޮށް ކިޔާފައިހެން އޮންނާނީ ޕިންފެކްޓްރީ މޮޑެލް. ލޭބަރއަށް އެއްޗެއް ދިނީމަ އެ ފައިސާ ހިފައިގެން އޭނަ
ފިލަނީކީ ނޫން. އެ ފައިސާ ހިފައިގެން ދަނީ ކަންމަތީ ފިހާރައަށް ސައިބޯންޏެއް ގަންނަން، ދަތްއުނގުޅާ ބުރުހެއް
ގަންނަން. މީގެން 6% މީރާއަށް ލިބޭނެ. އެހެންވީމާ، ކީއްވެގެންތޯއޭ މިނިސްޓަރު ތި އެކަމާ އިދިކޮޅަށް ތި
ވާހަކަދައްކަވަނީ؟ އޭނައަށް ދިނީމަ އޭނައަށް އެއްބައި އެބަދޭ މީރާއަށް ކޮންސިއުމަރ އިކޮނޮމީން. އެހެންވީމާ، ގިނަ
ފައިސާ، 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިކޮނޮމީއަށް ޑަމްޕްކުރީމާ އޭގެތެރޭގައި % 6 ޕްލަސް ޓެކްސް މި ހުރިހާ އެއްޗެއް
އިކޮނޮމީ ބޫސްޓްވޭ އެބަ. ދުނިޔޭގައި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެނަށް ދިމާވެފައިމިވާ ޙާލަތުގައި މުވައްޒަފުން
މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނީ ވަރަށް ނުރައްކާތެރި ޙާލަތެއްގައި. ފުރާނަ އަތްމައްޗަށް ލައިގެން ވޭޓަރު މި އުޅެންޖެހެނީ.
އޭނައަށް ރޯގާ ވެސް ޖެހިދާނެ. ރޫމް ތަންމަތި އަޅަންޖެހެނީ. އެހާ ރިސްކެއްގެ ތެރޭގައި ދާއިރުގައި މިހާރު މިނިސްޓަރު
ސަރުކާރުން، މި ބައެއް ރިޒޯޓުތަކުން މި ދެނީ 1000 ރުފިޔާ. އެއީ އަނިޔާއެއް. އެހެންވެ މިއީ މި ވަގުތަކީ މިނިމަމް
ވޭޖު ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ވަގުތަކީ. މި ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ ލީޑަރެއް، އޭނަ އެ ދެނީ 1000 ރުފިޔާ. މި ކޮމިޓީއަށް ވަޑައި
ވެސް ނުގަންނަވާ. 1000 ރުފިޔާ ދީފައި ހުންނަނީ ރަށުގައި ފިއްލަވައިގެން. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ކަންތައް ؛ މިއީ
އޯގާތެރިވާންޖެހޭ ވަގުތު. މިއީ އިތުރަށް ފައިސާ ނެރެންޖެހޭ ވަގުތު. އިކޮނޮމީ ތެރެއަށް ނެރެންޖެހޭ ވަގުތު. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް، ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑު ނިންމަންވީތޯއޭ ބަޖެޓު ހިސާބުތަކަށް ބައްލަވައިގެން
މިނިސްޓަރުން މި ދިރާސާތައްކުރެއްވިއިރުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ދިރާސާކުރެއްވި އިކޮނޮމިކް މޮޑެލްއެއް
ނެންގެވިންތޯއޭ؟ އޭގެ އެކްސްޕަރޓުން ބޭނުންކުރެއްވިންތޯއޭ؟ މި އިކޮނޮމީގެ ތިއަރީތައް ބޭނުންކުރެއްވިންތޯއޭ. މިހާރު
ދުނިޔޭގައި ސެކަންޑް ވޯލްޑް ވޯރއަށްފަހު ދުނިޔޭގެ މިކަހަލަ ކަމެއް ތަޖުރިބާކޮށްފި. ދުނިޔޭގައި ތަޖުރިބާކުއިރުގައި
ސެކަންޑް ވޯލްޑް ވޯރއަށްފަހު އިތުރަށް އިންޑްސްޓްރީތަކާ އެއްޗިހި އުފައްދައި، ގިނަ މީހުނަށް ވޭޖު ކަނޑައެޅުމާއި،
މި މިނިމަމް ވޭޖު އައިއްސަ އޮންނަނީ އެ ހިސާބުން، އައި.އެލް.އޯއާ ހިސާބުން. އެއާ އެއްކޮށް މި ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަން
ވެސް އުފެދުނީ. އެއާ އެއްކޮށް ސިސްޓަމު ވެސް އުފެދުނީ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަންވީތޯ ބަޖެޓު
19

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ހިސާބުތަކަށް ބައްލަވައިގެންކަން މިކަން ކޮށްފައި އޮތީ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ މި އިކޮނޮމިކް ކޮމިޓީން
ބަލައެއްނުގަންނާނެ ތި ވާހަކައެއް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިނިސްޓަރ. މިނިސްޓަރ ވެސް ޖަވާބުދެއްވުމުގައި ވީހާ ވެސް ވަގުތައް،
މިނިސްޓަރުގެ ވެސް ވަގުތަށް ބައްލަވައިގެން ޖަވާބުދެއްވިއްޔާމު އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ގިނަ ވަގުތު
ލިބޭނެ އިނގޭތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ހިތުން އިކޮނޮމިކް ދިރާސާތައް ހެދޭނީ ނަންބަރސްތަކަށް
ބަލައިގެން. ދެން، ހަމަ ނަންބަރސްތައް ދިރާސާއަކަށްވުރެން ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު ހިތުން ނަންބަރސްތައް 100%
ކިޔައިދޭނެ އެ ވާގޮތް. ދިރާސާއަކީ އަދަރ ތިންގްސް ބީން އީކުއަލް. މި ކަމެއް ވެއްޖިއްޔާ މި ކަމެއް ވާނެއޭ، އެ
ކަމެއް ވެއްޖިއްޔާ އެކަމެއް ވާނެއޭ، އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ސަރވޭއެއް އަންނާނީ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މިއީ ހަމަ
ސީދާ 100% ނަންބަރސްތަކެއް. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މި ދިރާސާކުރީ ހަމަ އިޤުތިޞާދީގޮތުން ދުނިޔޭގެ ހަމަ
އެކިއެކި ޤައުމުތަކުގައި، ދުނިޔޭގެ އެކިއެކި ޔުނިވަރސިޓީތަކަށް ގޮއްސަ އިޤުތިޞާދީ ޢިލްމު، މަސްޓަރސް،
ޕީ.އެޗް.ޑީއާއި އަދި އެހެނިހެން އެއްޗިހި ހަދާފައި ތިބި ކުދިން ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި ތިބޭ ކުދިން ހަމަ އެކިއެކި
މޮޑެލްސްތައް ހަދައިގެން މަސައްކަތްކޮށްފައި ހުރީ. ހަމަ އެ ކުދިންގެ އެކްސްޕަރޓު އޮޕީނިއަންއާ އެއްކޮށް މިއޮތީ
ރިޕޯޓު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޕޯޓެއް ހަދާފައި މިއޮތީ. ދެން، އަޅުގަނޑު އެޑިޝަނަލް 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށްވާ،
އޭގައި މި ވާގޮތަކީ ޖީ.ޑީ.ޕީ އަޅުގަނޑުމެން ކަލްކިއުލޭޓުކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް ހަމައެކަނި އެ
އެކްސްޕެންޑިޗަރ މޮޑެލްއަށް ގޮއްސިއްޔާމު ކޮންސަމްޕްޝަންއެއް ނަގަންޖެހޭނެ ޖީ.ޑީ.ޕީ، ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަން
އަޅުގަނޑުމެން ހޯދުމުގައި، ކަލްކިއުލޭޓުކުރުމުގައި. އޭގެ އިތުރުން އިންވެސްޓްމަންޓްސް އަދި ސަރުކާރުން ކުރާ
ޚަރަދުތައް، އަދި އޭގެ އިތުރުން އިމްޕޯޓްސްއާއި އެކްސްޕޯޓަށް ދާ ޚަރަދުތައް ވެސް އޭގައި ހިމެނޭނެ. ދެން،
މިސާލަކަށް 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން، ފައިސާއަކީ އެކި ގޮތްގޮތުން ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ރައްޔިތުން އަތުން
ނަގައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ޚަރަދުކުރަން މި ޖެހެނީ. ފައިސާއަކީ ތަނަކުން ގޮއްސަ ނަގާފައި ދޭ އެއްޗެއް ނޫން. ދެން،
މިސާލަކަށް އެޑިޝަނަލް، މިސާލަކަށް 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެން ބަޔަކަށް މުސާރައިގެ ގޮތުގައި ހަމައެކަނި
20

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ދިނީމަ ކިހާވަރެއްތޯ އޭގެން އިމްޕޯޓްސްއަށް ދަނީ އިނގޭތޯ. އޭގެން ކިހާވަރެއްތޯ 6% ޖީ.އެސް.ޓީ ގޮތުގައި އެހެންނޫނީ
ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރަށް އާމްދަނީއެއްގެ ގޮތުގައި ވަންނާނީ. އޭގެން ކިހާވަރެއްތޯ އެ މީހާ ސޭވްކުރަނީ
ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައާއި، އެހެންނޫނިއްޔާ ބޭންކެއްގެ އެކައުންޓެއްގައި ސޭވްކުރަނީ. ބަލައިލި ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ހަމަ އޭގައި ދެން، އޭގެ ސީދާ ޑީޓެއިލްޑް ދިރާސާ ރިޕޯޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ނަހަދަން. އެގޮތަށް
ހަދާފައެއް ނެތް. އެކަމަކު، އެކަން އެއީ ކުރެވިދާނެކަމެއް. ހަމަ ފަސޭހައިން ކުރެވިދާނެކަމެއް. އެހެންވީމާ، އޭގައި
އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ އޭގައި ބޮޑު ބައެއް ހަމަ އިމްޕޯޓްސްއަށޭ ދާނީ. އެއީ މީހާގެ ޕަރޗޭސިންގ ޕަވަރ ބޮޑުވާ
ވަރަކަށް އޭނަ އެއްޗިހިތަކޭ ގަންނާނީ. ރާއްޖެއަކީ ހަމަ ސީދާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ވެސް އިމްޕޯޓުކުރާ ގައުމެކޭ.
އެހެންވީމާ، އިމްޕޯޓްސްއަށް ދާވަރު ބޮޑުވެގެންދާނެ. ދެން، އިމްޕޯޓާ އެއްކޮށް މިސާލަކަށް އިމްޕޯޓު ޑިއުޓީ އަދި
އެހެންނިހެން ގޮތްގޮތުން ވެސް ހަމަ ފައިސާ ހަމަ ސަރުކާރަށް ވަންނާނެ. އަދި 6% ތި ވިދާޅުވިހެން ޖީ.އެ ސް.ޓީ
ގޮތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައުލަތަށް ފައިސާ ވަންނާނެ. އެއާއެއްކޮށް އެ މީހާ ހަމަ ސޭވް ވެސް ކުރާނެ. އެ
މީހާ މިސާލަކަށް އެ މީހާގެ ދަރިންނަށް ކިޔަވައިދިނުމަށް ޓަކައި އެހެނިހެން ޤައުމުތަކުގައި ވެސް ފައިސާ ފޮނުވާނެ.
އެހެންވީމާ، އޭގެ ވަރަށް ބޮޑު، ހަމައެކަނި 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކިހާވަރެއްތޯ ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދުގެތެރޭގައި މަނީ
ސަރކިއުލޭޝަނަށް އަންނަނީ، އަދި ކިހާވަރެއްތޯ ދައުލަތަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި އަންނާނީ، އެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އޭގައި ބެލިދާނެ ހަމަ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ ރިޕޯޓެއް އަޅުގަނޑުމެނަށް ހެދިދާނެ.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޤައްރިރު، އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން ރާއްޖޭގެ އިމްޕޯޓުވާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން ފަހުން އިނގޭތޯ. އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިހާރު އިނގިލި ދިއްކުރަން
ފަށައިފި. މިހާރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވެގެން އުޅުނު އެއް ކަމަކީ އިނގޭތޯ، އެކްސްޕަރޓުން
ގޮތުގައި މަސައްކަތްކޮށްދެއްވީ ކޮން ފަރާތްތަކެއްތޯ؟ އެކްސްޕަރޓުން ހައްދަވައިދެއްވާފައި އޮތީ ރިޕޯޓެއް ކަމަށް ވަންޏާ
އެ ރިޕޯޓު ވެސް މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި ޙިއްސާކުރެވިދާނެތޯ ނަންތަކާ އެއްކޮށް. އެއީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި
ސުވާލު އިނގޭތޯ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ދެން ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ނާޒިލްއަށް.
21

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނާޒިލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޗެއަރ. މަރުޙަބާ ވަޒީރު އަދި ވަޒީރާއެކީ ވަޑައިގެންނެވި ދެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް މަރުޙަބާ.
އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، މި ކެޓަގަރައިޒްކުރެވިފައި މިއޮތީ ވަޒީރު ތި ވިދާޅުވިހެން 8000، ހަހާކާއި، ހަތަރު ހާހަކާ.
އޮތްއިރު، ރިސޯޓުތަކަށް އެބަކިޔާ 8000 ރުފިޔާ. އެއީ ރިސޯޓުތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް އެބަތިބި ވަރަށް ކުދިކުދި
ރިސޯޓުތައް. ނިސްބަތުން ބަލާއިރު މާލޭގައި މި ހިންގާ ބޮޑު ކުންފުންޏަކަށްތުރެ ރެވެނިއު ދަށްކޮށްދާ ރިސޯޓުތައް ވެސް
އެބަހުރި. އެވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކައުންޓުކުރަންވީހޭ އެ ރޭންޖުގެ ތެރޭގައި. ނޫނިއްޔާމު މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް އެ ފާހަގަކުރެއްވިހެން، އެއްކަލަ މި ސެވަން ސްޓަރ ރިސޯޓުގައި ހުންނަ މީހާއެކޭ
އެއްކަލަ މި ބުނާ ޓޫ ސްޓަރ ރިސޯޓުގައި ހުންނަ މީހާއެކޭ އެ މިނިމަމް ވޭޖުގެ ގޮތުގައި އެއް ކެޓަގަރީއަކަށް
ފައްތަންވީހޭ، އެއީ އުފެދޭ ސުވާލެއް. އެއީ ފަސޭހަކަމެއް ވެސް ނޫންކަންނޭނގެ އެހެން އެކަންކުރުން. ނުކުރެވެންޏާމު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އެހެންގޮތަކަށް މި ކެޓަގަރައިޒްކުރެވިދާނެތޯ. މިސާލަކަށް ސްމޯލް، މީޑިއަމް، ލަރޖު. އެކަހަލަ
ވިސްނުންފުޅެއް އެބަގެންގުޅުއްވަންތޯ؟ އެއީ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. ދެން، ވަޒީރުގެ އެންމެ ބޮޑު ކޮންސަރންއަކީ
ބަޖެޓަށް 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުންގެ މިނިމަމް ވޭޖާ ގުޅިގެން އިތުރުވާނެ. ދެން، އެ
ފައިސާ ހޯދާނީ ކިހިނެއްތޯ. އަސްލު އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަޢުދެއް މިނިމަމް ވޭޖަކީ. ވަރަށް ޒަމާންވެއްޖެ މި މިނިމަމް
ވޭޖަކާ އަޅައިގަނެގެން އުޅޭތާ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއްނުކުރަން އަދި ދެ އަހަރު ފަހުން މިކަން ފަށަން ދޫކޮށްލާފައި
ބާއްވާކަށެއް. އެންމެ ލަސްވެގެން ވެސް 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ތަރޑް ކުއަރޓަރ ފެށެންވާއިރަށް، ޖުލައި އެކެއް
ފެށެންވާއިރަށް މިނިމަމް ވޭޖު އިމްޕްލިމެންޓުކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް މި ހަމަޖެހިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ވަޢުދު ފުއްދުމަށް ލިބޭ ފުރުޞަތަކަށް ވާނެހެން. 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް، ނޫނީ 2022
ވަނަ އަހަރު ފެށޭތަނުން މިކަން ފަށަންއުޅެގެނެއް މިއެއް ނުދާނެ ބޭނުންވާ މިސްރާބަކަށް، ބޭނުންވާ ކަމެއް ނުކުރެވޭނެ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުށަހަޅަން އަދި ވަޒީރު ކައިރިން ހަމަ ސާފުކޮށްލަން ވެސް ބޭނުން، ޖުލައިއިން ފެށިގެން
އަޅުގަނޑުމެނަށް މިކަން ކުރެވޭނެ އެއްވެސް ކަހަލަ ގޮތެއް އެބައޮތްތޯ؟ ދެން، އެއާއިއެކީގައި މީގެ ކުރީގައި ވެސް
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވައިފި މިނިމަމް ވޭޖާ އެކީގައި ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރއިން މި ވަންނަ އިތުރު
ފައިސާއަކީ ވެސް ހަމަ އިކޮނޮމީ ތެރޭގައި ދައުރުވާނެ ފައިސާ. އެއާއެ ކީގައި ސަރުކާރަށް އެބަލިބޭ އިތުރު އާމްދަނީ.
ވަޒީރު ވެސް އެއްބަސްވޭ ޖީ.އެސް.ޓީގެ ގޮތުގައި ވެސް އެކި ގޮތްގޮތުން ލިބޭނެ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ މިނިމަމް ވޭޖާ އެކީގައި ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރއިން، ޚާއްޞަކޮށް ރިސޯޓުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ
22

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ފައިސާއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިނިމަމް ވޭޖު ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ މެދުތެރޭގައި، ތަރޑް ކުއަރޓަރ ފެށެންވާއިރަށް
ފެށެންވާނެއޭ. އެ ފުރުޞަތު އޮތީ ކިހާހިސާބެއްގައިތޯ، އެއެއް ސާފުކޮށްދިނުމަށް. އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ސުވާލަކީ،
ސޯޝަލް ހައުސިންގގެ ވާހަކަ ވަޒީރު ވިދާޅުވެއްޖެ. ކިތައް ސޯޝަލް ހައުސިން ޔުނިޓުތޯ މިހާރު ހުރީ. އެ އަދަދު
އެނގިލައްވާތޯ؟ އަޅުގަނޑު މި ސުވާލުކުރުމުގެ އެންމެ ބޮޑު ބޭނުމަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ސިންގަޕޫރަށް ބަލާލިޔަސް،
ސިންގަޕޫރުގެ ވެސް ސޯޝަލް ހައުސިން ޔުނިޓުތަކުން، މިސާލަކަށް އެތާނގައި ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުސާރައިގެ ބޮޑު
ޕަސެންޓެއް އެބަ ކަވަރކުރޭ ސަރުކާރަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި މިސާލަކަށް އެހެންނޫންތޯ؟ އެއީ އަސްލު އަޅުގަނޑު މި
ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ސޯޝަލް ހައުސިންގތަކެއް ގިނަވެގެން، ގިނަ ސޯޝަލް ހައުސިންގތަކެއް
އައިއްސިއްޔާ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓަށް، ސަރުކާރަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު ފަސޭހައެކޭ އެއީ. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ
ވިސްނުންފުޅެއް ކިހާވަރަކަށްތޯ ގެންގުޅުއްވަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން މިނިސްޓަރއަށް.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވަނީ، މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅުމުގައި،
މިނިމަމް ވޭޖަކީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މެނިފެސްޓޯގައި އަދި އެޖެންޑާ 19 ގައި ވެސް އޮތްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން
މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅުމުގައި ހަމަ ތާއީދުކުރަމޭ. އަދި ކޮވިޑު19-ގެ ޙާލަތު ނައިނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މި
އަހަރު ތެރޭގައި ވެސް ހަމަ ބެޖެޓުކުރެވި އެ ކަންތައްތައް ކުރެވިދާނެއޭ. އެކަމަކު، މިހާރު އެއްވެސް ބަޔަކަށް،
އެއްވެސް ބަޔަކު ފޯކާސްޓުކޮށްފައި އިން ކަމެއްނޫނޭ ކޮވިޑު19-ގެ ޙާލަތަކީ. އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ، އަދި ރާއްޖޭގެ
އަސްލު ޙަޤީޤަތަކީ މިހާރު ރާއްޖޭގައިހުރި ގިނަ ކުންފުނިތަކަށް ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެހީވަމުން މިދަނީ
އިނގޭތޯ. ހަމަ ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްއާއި އަދި އެސް.ޑީ.އެފް.ސީ މެދުވެރިކޮށް ވެސް ރާއްޖޭގެ ރިސޯޓު ސެކްޓަރއަށް
ވެސް، ކުދި އަދި މެދުފެންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފައިސާ ހަމަ ލޯނުގެ ގޮތުގައާއި، އެ
އެއްޗިހި ދީގެން ހަމަ ކަންތައްތައް މި ކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، ހަމަ އެޕްލިކޭޝަންސް އެބައާދޭ. އެ ޙާލަތުގައި
އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާ ކްރައިސިސްއެއްގެ މެދުތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅުމަކީ އެއީ އެންމެ
ބުއްދިވެރި ކަމަކަށް ނުވާނެއޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ފާހަގަކުރާ ނުކުތާއަކީ. ދެން އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން،
23

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މެނިފެސްޓޯގައި ހުރި ގިނަ ކަންތައްތައް، ބަނދަރު ހެދުމާއި، މަގުހެދުމާއި އަދި
ރާއްޖޭގައި މިސާލަކަށް ފަސްޓް ޓަރޝިއަރީ ހޮސްޕިޓަލު ހެދުމާއި، ބޯޅަދަނޑު ހެދުމާ، މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކެއް ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން އެބަކުރަންޖެހެއޭ އިނގޭތޯ. މުސާރަ މިސާލަކަށް ހުރިހާ އެންމެން، އަޅުގަނޑުމެން އަދި ހަމައެކަނި
މިނިމަމް ވޭޖެއް ނޫން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން މެނިފެސްޓޯގަ އި އަޅުގަނޑުމެން ވަޢުދުވެފައި އިންނާނެ ޕޭ
ހާމަނައިޒޭޝަންގެ މަސައްކަތް ވެސް އިނގޭތޯ. ހުރިހާ އެންމެންނަށް ހާމަނައިޒްޑް ގޮތަކަށް މުސާރަދިނުމަކީ ވެސް
އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަޢުދެއް. އެހެންވީމާ، މިހާރު މިސާލަކަށް ޖުޑިޝަރީގައި ހުންނަ ޕިއޯނަކަށް އެބަލިބޭ
ގާތްގަނޑަކަށް 12000 ރުފިޔާ. އެކަމަކު، ސިވިލް ސިރވިސްގައި ހުންނަ ޕިއޯނަކަށް ނުލިބޭ 12000 ރުފިޔާއެއް. އެ
މީހާއަށް ލިބެނީ 5000 ރުފިޔާ. ރާއްޖޭގައި މަސްޓަރސް ހަދައިގެން، ޕީ.އެޗް.ޑީ ހަދައިން އައިއްސަ ޓީޗަރަކަށް ހުންނަ
މީހާއަށް ލިބޭ 10000 ރުފިޔާ، މިސާލަކަށް ޓީޗަރަކަށް ހުންނަ މީހާއަށް. އެކަމަކު، އެހެން ސެކްޓަރއެއްގައި ހުންނަ
މީހާއަށް ލިބެނީ، އެ މަޤާމުގައި ހުންނަ އެހެން މީހަކަށް އެބަލިބޭ އެއަށްވުރެ މާ އިތުރަށް. ރާއްޖޭގައި މިސާލަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން ހޮސްޕިޓަލަށް ބަލާލިކަމުގައި ވިޔަސް، މިއީ މިސާލަކަށް މި ކޮވިޑު 19-ގެ ޙާލަތުގަ އި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބައެނގޭ ޑޮކްޓަރުންނަށް 6 އަހަރު 7 އަހަރު ކިޔަވާފައި އައިއްސަ މެޑިކަލް އޮފިސަރަކަށް
އެމް.އޯއަކަށް އެ ލިބެނީ ގާތްގަނޑަކަށް 27000 ،25000 ރުފިޔާ އިނގޭތޯ މާލޭގައި. އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެވެސް އެއީ
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކޭ. އެ ކަންކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ޙައްލުތަކެއް ހޯދައިދޭން.
ހަމައެކަނި މިނިމަމް ވޭޖެއް ނޫނޭ، ޕޭ ހާމަނައިޒް ވެސް އެބަ ކުރަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މި ދަނޑުވަޅުގައި
ކްރައިސިސްއެއްގެ މެދުތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖު އިންޓްރޮޑިއުސްކުރީމާ ހަމައެކަނި ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރ،
މިހާރު ވެސް އިނގޭތޯ، ކުރިންދުވަހު އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޖީ ގްރޫޕާ މީޓްކުރިއިރު ވެސް އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓަރ ވެސް
ފާހަގަކުރެއްވި، މިހާރު ވެސް ރާއްޖޭގައި ގިނަ ކުންފުނިތަކަކީ ކޭޝް ރިޗް ކުންފުނިތަކެއް ނޫން އިނގޭތޯ. އެއީ ދެން
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުރިޔަސް ނުކުރިޔަސް، ކޭޝް ރިޗް ކުންފުނިތަކެއް ނޫން. ހަމަ ކޮންމެ މަހަކު ހަމަ ކޭޝް ފްލޯ
މެނޭޖްކުރުމަށް ޓަކައި ކަންތައްތަކެއް ކޮށްގެން ހަމަ މުސާރަ ވެސް މި ދެވެނީ. އެހެންވީމާ، މުސާރައަކީ ކޮސްޓު އޮފް
ޕްރޮޝަކްޝަންގެ އެއް ވޭރިއަބަލްއަކަށްވާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މުސާރަ ބޮޑުވާތަނުން ކޮސްޓު އޮފް ޕްރޮޑަކްޝަން
އިތުރުވެގެންދާނެ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހެނީ ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް ކޮސްޓު އޮފް ޕްރޮޑަކްޝަން މަދުކުރެވޭނެ
ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ. އެގޮތަކަށް ބަލައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދިޔައިމަ އަޅުގަނޑުމެން ވީހާ ވެސް، ބާރަށް ވީހާ ވެސް
އަވަހަކަށް ރީބައުންޑެއް އަންނާނީ. ގްރޯތެއް އޮންނާނެ. އިޤުތިޞާދު ކުރީގައި އޮތް ޙާލަތަށް ދާނީ ހަމަ ރާއްޖޭގެ
ރިސޯޓުތައް ވެސް އަދި ކުދި އަދި މެދުފެންތީގެ ވިޔަފާރިތައް ވެސް އަވަހަށް ކުރިއަރައިގެން. ދެން، އިއްޒަތްތެރި
24

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
މެންބަރު ފާހަގަކުރިހެން މިސާލަކަށް އެންމެ ތްރީ ސްޓަރ ރިސޯޓަކާއި ސެވަން ސްޓަރ ރިސޯޓަކާ ތަފާތުކުރުމެއް
ގެންގުޅުމަކީ ހަމަ އަޅުގަނޑު ކުރިން ފާހަގަކުރިން ހަމަ ވެދާނެ ރަނގަޅު ވިސްނުމަކަށް ވެސް. އެއީ ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވިސްނާލަންޖެހޭނީ ހަމަ. ދެން، އެކަމަކު އޭގައި ވެސް ބަލަންޖެހޭނެ މިސާލަކަށް ސެވަން ސްޓަރ
ރިސޯޓަކަށް ދާނެ ޝެފް މީހާއާއި ތްރީ ސްޓަރ ރިސޯޓަށް ދާނެ ޝެޕް މީހާގެ ސެލެރީ ވެސް ތަފާތުވާނެ ދެއްތޯ؟
ސެވަން ސްޓަރ ރިސޯޓަކަށް ނުދެވޭނެ ދެއްތޯ ވަރަށް ގަދަ، މޮޅު، ދުނިޔޭގެ ތަޖުރިބާ ލިބިފައިހުރި ޝެފަކަށް
ނޫނިއްޔާ. ތްރީ ސްޓަރ ރިސޯޓަކަށް ދާން އެމީހާގެ ކޮ ލިފިކޭޝަންސްއާއި، އެކަޑަމިކް ކޮލިފިކޭޝަންސް ވެސް
ތަފާތުވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ފާހަގަކުރަނީ ކްރައިސިސްއެއްގެ މެދުތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖު
ކަނޑައެޅުމަކީ އެހާ ބުއްދިވެރި ކަމަށް ނުވެދާނެ. އަދި 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަދި ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރގައި ހުރި
ފައިސާތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން މީހުންނަށް ދީގެން، އެ މީހުން މިސާލަކަށް އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ކޮންސަމްޕްޝަނަށް
ޚަރަދުކުރާނެ ކަމަށް ބަލައިގެން ކުރިޔަސް، އެ 3.7 ން ގާތްގަނޑަކަށް 0.5 ވެސް ނުވަންނާނެ ދައުލަތަށް
އާމްދަނީއެއްގެ ގޮތުގައި މިސާލަކަށް. ދެން، އޭގެ ސީދާ އެގްޒެކްޓު ނަންބަރސްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ، އެއީ
ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަންޗެއް ގޮތުގައި ފާހަގަކުރި އެއްޗެއް. އެކަމަކު، ވަރަށް ސީދާ ޑީޓެއިލްޑް އެނަލިސިސްއެއް
ހާދަލަންޖެހޭނީ އޭގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ކުޑަކޮށް މެދުކަނޑާލާނަން ބަންގިއަށް އިނގޭތޯ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު). އާދެ! އަޅުގަނޑު އަނެއްކާ ވެސް
ކުރިއަށް ގެންދާނަން ސުވާލުކުރެއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިވަގުތު ވަޑައިގެން ނެތީމަ، ކޮމިޓީއާ އިތުރަށް ފަހުން
ގުޅިވަޑައިގަތުމުން، އަޅުގަނޑު އަނެއްކާ ވެސް ސުވާލުގެ ޖަވާބު ނުލިބޭ ކަމެއް އޮވެއްޖެއްޔާ ސާފުކޮށްލަން ފުރުޞަތު
އަރުވާނަން. މިހާރު އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނީ ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާޢީލް
އަޙްމަދަށް.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ މިނިސްޓަރ. ދެން، އަޅުގަނޑަށް، އަޅުގަނޑަކީ ދެން މީގަ މާބޮޑު މާހިރެއް
ނޫންކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް، ބުއްދި ސަލާމަތުންހުރެ ބާލިޣު ނުވެ ހުރި ކުއްޖާއަށް ވެސް މިއަދުގެ ޙާލަތު ހަމަ ވަރަށް
ބޮޑަށް ސާފުވާނެ އިޤުތިޞާދީ ޙާލަތު. ކޮންމެހެން މާމޮޅު ދިރާސާތަކެއް ކުރަންޖެހޭ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ނުދެކެން.
25

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެނަށް ވެސް ހަމަ ފެންނަން އޮތް ބޮޑު ކަމެއް މިއީ އެހާ ސާފުކޮށް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު މާބޮޑު ޑިބޭޓަކަށްދާކަށް ވެސް ނެތިން. ވަރަށް ތަކުރާރުކޮށް
މިނިސްޓަރުންނާ އެއްކޮށް ވެސް މިކަންކަން ކުރެވިއްޖެ. އަޅުގަނޑުގެ އެންމެ އޮތީ އެންމެ ސުވާލަކާއި، އަޅުގަނޑުގެ
ހުށަހެޅުމެއް، މިނިސްޓަރު ކިހާވަރެއްގެ ތާއީދެއް ދޭނެތޯއާ ބެހޭގޮތުން އަޅުގަނޑު. ފުރަތަމަ ކަމަކީ، ކުންފުނިތަކުގެ
އިންކަމް ވަންނަ ކުންފުނިތަކުގެ ވިކުރާއަށް ބޭސްކޮށްފައި ބޭންޑުތަކެއް ހެދިދާނެތޯ؟ އެކަން ކުރެވިދާނެތޯ މިހާރު މިއޮތް
ކަންތަކުގެ ތެރެއިން. އެ އަދަދުތައް ސާފުތޯ އެގޮތަށް ދާން ބަލާއިރު؟ އެއީ އެގޮތަށް ބަލާފައި ބޭންޑުތަކެއް ހެދުން އެއީ
ކިހާވަރެއްގެ ކަމެއްތޯ؟ އެއީ އެއް ކަމަކަށް. ދެވަނަ ކަމަކީ އެކަމަށް ދާއިރު، ދެވަނަ ކަމަކީ އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ މި
ފޯތައުޒަން ފައިވް ހަންރެޑް، ފޯ ތައުންޒަން އާއި ފޯތައުންޒަން ފައިވް ހަންރެޑްގެ ބޭންޑު އޮންނަން ހަމަ އެއްގޮތަކަށް
ވެސް އަޅުގަނޑަށް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭ. އެއީ ރަށްރަށުގެ ކަންމަތީ ފިހާރަތައް ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް، ވިކުރާ އެންމެ
ރަނގަޅު މޮޅު ކޮލިޓީ ފިހާރައަށް ވެސް މި ޖެހެނީ ތިންހަތަރު ހާސް ރުފިޔާ. އެއީ ގާތްގަނޑަކަށް އަހަރެއްގެ މައްޗަށް
މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ. ދެން، އެ ފިހާރަތަކުން ތިންހަތަރު މުވައްޒިފުން ހަތަރު ފަސް ހާސް ރުފިޔާ ދީފައި
ގެންގުޅެންޖެހުނީމަ ދެން އެ މީހުން ގާތު އެހެން ކަމަކާ އުޅުން ބުނުން ކަހަލަ ކަމެއް އެއީ. އެހެންވީމަ،
އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ ނުފެނޭ އެ ބޭންޑު އޮންނާކަށް. މި ދެ ބޭންޑު އަޅުގަނޑަށް އޯކޭ. މި ދެ ބޭންޑަށް ވެސް އޯކޭ.
އެކަމަކު، މި ދެ ބޭންޑު އޮންނައިރުގައި މައިކްރޯ އެންޑު ސްމޯލް ބޭންޑު ފޯ ތައުޒަން ޓު ފޯ ތައުޒަން ފައިވް
ހަންރެޑް، އެއަށް އަޅުގަނޑަކަށް އެގްރީއެއް ނުވެވެއޭ. އެ ކަންމަތީ ފިހާރަތައް އޭގެދަށަށް އަންނާތީވެ އެކަން އެގޮތަށް
ކުރެވިދާނެ ކަމަށް ނުދެކޭތީ. ދެން، އޮތީ ފުރަތަމަ ބޭންޑު 8000 އާއި 8500، އެއީ ރިސޯޓު، ބޮޑަށް މިއޮތީ
ރިސޯޓުތަކަށް. މި ބޭންޑަށް އަޅުގަނޑަށް އޯކޭ. އެކަމަކު، މިއާއެކުގައި އަޅުގަނޑު އެބަ އަޅުގަނޑުމެން ކަށަވަރުކުރަން
އެބަ ބޭނުންވޭ، މީގެތެރޭގައި މިހާރުވެސް ދެމުގެންދާ ފުޑް އަދި އެކޮމަޑޭޝަން، މީގެ އެއްވެސް މިންވަރެއް
މީގެތެރޭގައި ހިމެނިގެން ނުވާނެ. އެ ހިމެނިގެންނުވާނެ. ހަމަ އެއާއެކު ސަރ ވިސް ޗަރޖު ނުވެސް ހިމެނޭނެ. ދެން،
މިބުނާ ދެ ކަންތައް ހިމެނިގެން ނުވާނެ. ހަމަ އެއާއެކުގައި ފިކްސްޑު އެލަވަންސެއްގެ ގޮތުގައި ސާޅީސް އިންސައްތައާ
ހަމައަށް ދެވިދާނެކަމަށް ބުނާ ބުނުން ފަންސަވީސް އިންސައްތައާ ހަމައަށް ތިރިކުރެވިދާނެތޯ، ނޫނީ މި އަދަދަށް
އެއްބަސްނު ވެވެންޏާ މިނިސްޓަރަށް ދުލެއް ދެވެން އޮތީ ކޮން އިންސައްތައަކަށްތޯ؟ ދެން ހަމަ، މިއީ ކުރިން
އަޅުގަނޑަށް އެއްބަސްނުވެވި އޮތް ކަންތައްތައް ކުޑަކުޑަ ދުލަކާ އެއްކޮށް. ދެން، ދެވަނަ ކަމަކީ ދެވަނަ ބޭންޑު. ހަ
ހާއި ހަ ހާސް ހަތަރު ސަތޭކައާ، އެއީ ސިވިލް ސަރިސްއާއި މީޑި އަމްއާ. މި އަދަދަށް ވެސް އަޅުގަނޑަށް އޯކޭ.
އެކަމަކު، މީގައި ވެސް ފިކްސްޑް އެލަވަންސަށް ދޭ އިންސައްތަ ފަންސަވީސްއަށް ތިރިކޮށްދެވިދާނެތޯ؟ އެކަން އެގޮތަށް
26

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ކޮށްދޭކަމުގައި ވަންޏާމު އަޅުގަނޑަށް އެއްބަހޭ. އަދި އަޅުގަނޑު މާބޮޑަށް އެއްބަސްވަން މިކަންތައް މިގޮތަށް ކޮށްދޭ
ކަމަށް ވަންޏާ މިކަން އިމްޕްލިމެންޓުކުރަން ފަށާނީ 2022 ޖަނަވަރީ 1 ގެ ފަހުން ކަމަށް. އެގޮތަށް މި އެއްބަސްވަނީ
މިބުނި ޝަރުޠުތަކާ އެއްކޮށް ދާކަމަށް ވަންޏާ. ކިހާވަރެއްގެ ދުލެއް މިނިސްޓަރަށް ދެއްވިދާނެތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އެރުވުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއްޗެއް
އިތުރަށް ތަފުސީލުކޮށްލަން ސާފުކޮށްލަންށާ އެއްކޮށް ދަންނަވާނަން. މިހާރު ރިސޯޓުތަކަށް ބޭންޑޭއް ކަނޑައެޅިފައި މި
އޮންނަނީ ދެއްތޯ؟ އޮންނައިރު އެ ބޭންޑު ވަރިހަމަ މި ކަންމަތީ ފިހާރައަކަށް ލިބޭވަރަށް އާމްދަނީ ނުލިބޭ ރިސޯޓެއް
ވެސް އޮވެދާނެ މިސާލަކަށް އިނގޭތޯ. މީރާއަށް ވަންނަ މިންގަނޑު އޮވެދާނެ މާ ދަށްކޮށް. ރާއްޖޭގައި މިހިނގާ ބޮޑު
ވިޔަފާރި ފިހާރައަކަށްވުރެ ވެސް ދަށްކޮށް. އެ ޙާލަތުގައި ވެސް ހަމަ އެ ބޭންޑުގެ ތެރެއަށް އެ ރިސޯޓު ފެތިގެން
ގޮސްފިއްޔާމު އިތުރު ނުތަނަވަސްކަމެއް އަންނާނެ ހަމަގައިމުވެސް އިޤުތިޞާދީ ގޮތުން އެ ރިސޯޓު އިތުރަށް
އަރައިގަތުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، އެ ޙާލަތުގައި އެއްވެސް ވަރަކަށް ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންތޯ ދައުލަތަށް އާމްދަނީ
ވަންނަ މިންގަނޑުތަކަށް ބަލައިގެން ބޭންޑުތައް ކަނޑައެޅުމުގައި. އެއީ ދެން މުޤައްރިރުގެ ހައިސިއްޔަތުން ކޮށްލާ
ސުވާލެއް އިނގޭތޯ. ދެން، މި ސުވާލަށް ޖަވާބުދެއްވަމުން އެއަށް ހައިލައިޓުކޮށްދެއްވިއްޔާ ރަނގަޅު. އެކަމާ ގުޅުންހުރި
ސުވާލެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވީމަ ގާތްގަނޑަކަށް އިނގޭތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މައިކްރޯ، ކަންމަތީ
ފިހާރަތަކަށް އެ ދޭ 4500 ،4000 މިނިމަމް ވޭޖު ދޫކޮށްލުމުގެ ވިސްނުން އެއީ ދެން އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަކަށް
ވެދާނެ އަޅުގަނޑުމެން 4500 ،4000 ގެ. އެކަމަކު، އޭގެ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ޑިފައިންކުރަންޖެހޭނެ މިސާލަކަށް
ކޮބައިތޯ އެ ވިޔަފާރިތަކަކީ އެ ވިޔަފާރިތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް މިނިމަމް ވޭޖު އެއަށް އެޕްލިކަބަލް ނުވާނެ.
އެހެންވީމާ، މިއަށް މިސާލަކަށް، ދެން ހަމަ ޕަބްލިކް ސަރވިސްގައި މިއުޅޭ ސަރުކާރުގެ ސިވިލް ސަރވިސްގައި އުޅޭ
މުވައްޒިފުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެބަ އެނގޭ. ދެން، ޙަޤީޤަތަކީ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން
އިނގޭތޯ. ދުނިޔޭ ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި މިނިމަމް ވޭޖު ދެވެނީ އެ ކުންފުންޏެއްގެ ސޭލްސްއަކަށް ބަލައިގެނެއް ނޫން
އިނގޭތޯ. އަދި އެ ވިޔަފާރިއެއްގެ އެހެންނޫނީ އެ ރިސޯޓެއްގެ، އެއީ އޭ ސްޓަރ ތަނެއްތޯ، މިސާލަކަށް އެހެން
27

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ތަނެއްތޯ ބަލައިގެނެއް ނޫން އަސްލު މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅެނީ. މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅެނީ އެ ސަރަޙައްދެއްގެ
ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑަށް ބަލައިގެން އިނގޭތޯ. މިސާލަކަށް ނިއުޔޯކުގެ ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑާއި އެހެން ތަނެއްގެ ލިވިން
ސްޓޭންޑަޑާ، އެހެންނޫނިއްޔާ މިސާލަކަށް ލަންޑަންގެ ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑާއި މިސާލަކަށް ބްރިސްބެންގެ ލިވިންގ
ސްޓޭންޑަޑާއި ތަފާތުވާނެ. އެހެންވީމާ، ބްރިސްބެންގައި އަދި ހުރެދާނެ، ބްރިސްބެންގައި ހުރެދާނެ ލަންޑަންގައި ހުންނަ
ކުންފުންޏަކަށްވުރެ މާ ސޭލްސްމަތީ މާ ބޮޑު ކުންފުންޏެއް ވެސް. އެކަމަކު، ބްރިސްބެންގެ ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑަށްވުރެ
ލަންޑަންގެ ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑަށްވުރެ ދަށްވާނެ މިސާލަކަށް އިނގޭތޯ. ދަށްވީމަ އެތާނގައި، އަސްލު އެތާނގައި އެ
ދޭ މިނިމަމް ވޭޖު ދަށްވާނެއޭ. އެހެންވީމަ، އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި މިނިމަން ވޭޖު އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅަން މި
ޖެހެނީ އެ ސަރަޙައްދެއްގެ ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑަށް ބަލައި. އެހެންވީމާ، މާލޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ދޭ ލިވިންގ
ސްޓޭޑަޑް، މާލޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ދޭ މިނިމަމް ވޭޖު މަތިވާންޖެހޭނެ އަސްލު މިސާލަކަށް އެހެން ތަނެއްގެ.
އެހެންވީމާ، ކޮންމެހެން ސޭލްސްއަކަށް ބަލައިގެނެއް ނޫނޭ، ރޭޓިންގސްތަކަކަށް ވެސް ބަލައިގެނެއް ނޫނޭ އަސްލު
ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދުނިޔޭގެ ތަންތާނގައި މިނިމަމް ވޭޖު މި ކަނޑައަޅަނީ. އެހެންވީމަ، ދެން އެ ތަނެއްގައި
ތިބެފައި އެމީހަކު، މިސާލަކަށް ވިޔަފާރިވެރިއަކު އޮންޓަރޕްރިނިއަރއެއް ވިޔަފާރި ފަށާއިރު އެމީހާ އެ އިންހެރެންޓު
ރިސްކު އެމީހާ ނަގައިގެންނޭ އެމީހާ އެ ވިޔަފާރިއެއް ކުރަން އެ މީހާ ނިންމަނީ. އެހެންވީމާ، ނިންމައިގެން އެގޮތަށް
ދަނީ. އޭނައަށް އެނގޭނެ އެތާނގެ މިނިމަމް ވޭޖަކީ ކޯޗެއްކަން. އޭނައަށް އެނގޭނެ އޭނަ ފީޒިބިލިޓީ ސްޓަޑީ ހަދާއިރު
އޭނައަށް ފައިދާވާނީ ހަތަރު މީހުން ނަގައިގެންތޯ. ހަ މީހުން ނުނަގަން އޭނައަށް އެނގޭނެ އެއީ މިނިމަމް ވޭޖު
އޭނައަށް ލިބޭ ސޭލްސް ދަށްވާނެތީ. އެހެންވީމަ، އެގޮތަށް ބަލައިގެން. އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި މިނިމަމް ވޭޖު
ކަނޑައެޅެނީކީ ކޮންމެހެން މީރާއަށް އެ ލިބޭ، އެއީ އަހަރުން އަހަރަށް ދަށްވަމުން ވެސް ދާނެ އެއްޗެއް. ސޭލްއަކީ
މިއަހަރު ލިބޭ އެއްޗެއް ނޫން މިއަންނަ އަހަރު ސޭލްސް ގޮތުގައި ލިބޭނީ. އެކަމަކު، މާލޭގައި ހުންނަ މީހާއަށް
މިނިމަމް ވޭޖެއް ގޮތުގައި އަޅު ގަނޑު މާލޭގައި މަސައްކަތްކުރާތީ އަޅުގަނޑު މިނިމަމް ވޭޖުގެ ގޮތުގައި ލިބެންޖެހޭނެއޭ
ހަ ހާސް ހަތަރު ސަތޭކަ ރުފިޔާ. އެކަމަކު، އެހެން ތަނެއްގައި، އެހެން ރަށެއްގައި، މިސާލަކަށް ތ. ވިލުފުށީގައި
އަޅުގަނޑު މަސައްކަތްކުރަންޏާ އޭނައަށް ލިބޭ މިނިމަމް ވޭޖު ތަފާތުވާންޖެހޭނެ. އެއީ އަސްލު އޭގައި ތަފާތަކީ އިނގޭތޯ.
ދެން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ފިކްސްޑް އެލަވަންސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހަ ހާސް ހަތަރު
ސަތޭކަ ރުފިޔާގައި ހަމަ މުޅި އެއްކޮށް ފިކްސްޑް އެލަވަންސް ހިމެނެންވާނެ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖު
ވިސްނެންވީ މިހެން. މިނިމަމް ވޭޖަކީ އެމީހާ ގެއަށް ގެންދާ ޖުމުލަ އާމްދަނީ އިނގޭތޯ. ޖުމުލަ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި
އޭނައަށް ގެއަށް ގެންދެވޭ، ބޭސިކް ސެލެރީ ހިމެނިއަސް، ފިކްސްޑު ސެލެރީ ހިމެނިއަސް، އޯޓީ ހިމެނިއަސް، އަދި
28

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ވޭރިއަބަލް އެލަވަންސް ހިމެނިއަސް، އޭނައަށް ގެންދެވެންޖެހޭނެއޭ ހަ ހާސް ހަތަރު ސަތޭކަ ރުފިޔާ. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނާ އެއްޗަކީ. އަދި މިސާލަށް ރިސޯޓު ސެކްޓަރގައި އަޅުގަނޑުމެން 8600 ރުފިޔާއަށް މިނިމަމް
ވޭޖު ކަނޑައަޅާނަމަ، އޭގެ މާނައަކީ އޭނައަށް ސަރވިސް ޗާޖު ނުހިމަނާ އެ ދެވޭ އެލަވަންސްތަކެއް ލައިގެން ވެސް
އޭނައަށް ލިބެންޖެހޭނެ 8600 ރުފިޔާ ކޭޝް ގޮތުގައި އަތަށް އިނގޭތޯ. އެއީ އެލަވަންސެއްތޯ، އޭނައަށް ދޭ
ފައިސާއެއްތޯ، އޭނަ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދޭ އެއްޗެއްތޯ އެހެނެއް ނޫން. އެއީ އަޅުގަނޑު، ފިކްސްޑް އެލަވަންސް،
ފިކްސްޑު އެލަވަންސް ފުލްކޮށް ހިމެނެންވާނެއޭ އަޅު ގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލު ސާފުނުވާ ކަމަށް ވަންޏާމު ޖަވާބު ފުރިހަމަކޮށް ނުލިބޭ ކަމަށް ވަންޏާމު އިތުރަށް
ތަކުރާރުކޮށްލަން ފުރުޞަތު އަރުވަން އަޅުގަނޑު އިނގޭތޯ.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަސްލު ޖަވާބެއް ނުއެއް ދޭ. އެހެން ވާހަކައެއް ދެއްކެވީ. އެއީ ދެން ވަރަށް ދެރަކޮށް އެ ދަނީ. ދެން،
ފުރަތަމަ ކަމަކީ ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑަށް ބަލައިގެން ހަދަންޏާ މި ރިޕޯޓުގައި ބުނި އަދަދަށް ދާންވީ. ދުނިޔޭގެ އެހެން
ޤައުމުތަކުގައި މިކަން ކުރަންޏާ. މީގައި މިއޮތީ ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑަށް ބަލައިގެން އަދަދެއް ނެރެފައި މިއޮތީ. އެކަން
އެގޮތަށް ނުކުރެވިގެން މިހާރު އެހެން ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަމުން މި ދަނީ ވެސް. ދެން، އޮތީ މާލެ، މާލޭ
ސަރަޙައްދާއި އެހެން ޞަރަޙައްދުތަކާ. މި ރިޕޯޓުން ވަރަށް ބޮޑަށް ސާފުވޭ އެހެން ތަފާތު ކުރެވެން ނެތް ސަބަބު. އެއީ
އެހެން ސަރަޙައްދެއްގެ މި ބޭސް ފަރުވާއެއް ހޯދަންވީމަ ކުރަންޖެހޭ ޚަރަދު މާލޭގައި ހުންނަ ޓެކްސީއަކަށް 20 ރުފިޔާ
ދީގެން ހޮސްޕިޓަލަށް ދެވޭއިރުގައި، އެހެން ތަނަކުން، މިސާލަކަށް ދުވާފަރުން އަންނަ މީހާ އެބަ ހޭދަކުރޭ 2500
ރުފިޔާ އެ ހޮސްޕިޓަލަށް އަންނަން. އެހެންވީމާ، އެއީކީ ކަނޑައެޅޭނެ ގޮތެއް ނޫން ކަމަށް މި ރިޕޯޓުން ވަރަށް ބޮޑަށް
ސާފުވޭ އެގޮތަށް ތަފާތުކުރެވިގެން ނުވާނެ ކަމަށް. ދާދި އެއް ޚަރަދެއް ހަމަ ދުރުގައި އޮންނައިރުގައި ވެސް އެ
ވަސީލަތްތަކާއެކު ގައި އެ ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް. ދެން، ދެވަނަ ކަމަކީ މިހާރު ތި ފިކްސްޑު އެލަވަންސް، ފިކްސްޑު
އެލަވަންސް ހިމަނާ ވާހަކަ ދެއްކެވީމާ އަޅުގަނޑަށް މި ދިމާވާ ހިތްދަތިކަމަކީ، ސާޅީސް އިންސައްތަ ފިކްސްޑު
ހިމަނާފައި، ތި މިނިމަމް، ވޭޖު ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒިފެއްގެ މުސާރަ، ނޫނީ މީޑިއަމް ބޭފުޅެއްގެ ބޭސިކް
ސެލެރީ ޝީޓުގައި 3900 ޖެހޭ ހިސާބަށް އެބަ ތިރިވެއޭ. މިއީ ފަހަތަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު؛
29

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ފިކްސްޑު އެލަވަންސް 2600. ބޭސިކް ސެލެރީ 3900. ޓޯޓަލް ސިކްސް ތައުންޒަން ފައިވް ހަންރެޑު. އެހެންވީމާ،
ފަހަތަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅެއް ގޮތުގައޭ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. އެހެނެއް ނޫނޭ މިނިސްޓަރ ދުލެއް ކުޑަ ދެއްވަންވީނޫންތޯއޭ
މީތި 25% އާ ހަމައަށް ހަދައިދެއްވަން. އޭރުން ބޭސިކް ސެލެރީ، އެންމެ ކުޑަކޮށް މީހަކަށް ބޭސިކް ސެލެރީ ގޮތުގައި
ހަތަރު ހާސް އަށް ސަކޭތަ ހަތްދިހަ ފަސް ރުފިޔާ، އެ އެލަވަންސެއް ގެ ގޮތުގައި މިނިމަމް ވޭޖުގެ ކެޓަގަރީގެ ތެރެއިން
މި ހިމެނެނީ 1625 ރުފިޔާ އޭނައަށް ދޭ އެލަވަންސްތަކުގެ ތެރެއިން އެ އަދަދު ހިމެނިދާނެއޭ. އެހެންވީމާ، މިވަރުގެ
ދުލެއް އެބަ އަންނަންޖެހޭ. އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ އަޅުގަނޑުމެން މި މިނިމަމް ވޭޖުގެ، މިކަން
ކުރުމަށްވުރެ ނުކުރުން ބުއްދިވެރި ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް އެހެންނޫން ގޮތަކަށް ފެންނަނީ. ދެން، އަނެއް ކަމަކީ ކޮމްޕެނީ
ވިކުރާއަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑުމެން، ސުވާލަކީ މި ބުނީއެއްނު؟ ކޮމްޕެނީގެ ވިކުރާއަށް ބަލާފައި ބުނާ ބަހަށް މި
ބާރުދެނީ. އާދެ! ކޮމްޕެނީގެ ވިކުރާއޭ ބުނާ ބަހުގެ މާނައަކީ އަޅުގަނޑުމެން ސީދާ އަދަދެއް ބުނަނީކީ ނޫން. އެއް
މިލިއަން ރިފިޔާ ލިބޭ ކުންފުންޏެއް ނޫން. އެއް މިލިއަނާ ފަސް މިލިއަނާއި، އެއް މިލިއަނާއި 10 މިލިއަނާ. މިގޮތަށް
ބޭންޑެއް ލާފައި އެ ބޭންޑުތަކުގެ ކުންފުނިތަކަށް ދިނުން ކިހިނެއްތޯއޭ. އެއީ އަސްލު ދުނިޔޭގެ ކަންކޮޅުތަކުގައި ކުރާ
ގޮތަށް ނުކުރެވިގެން މިއުޅެނީ. މުޅިން އެހެން ގޮތަކަށް ކުރަންޖެހިގެން މިއުޅެނީ. އެގޮތަށް ކުރާނަމަ އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ ވަރަށް ހެޕީ. މި ރިޕޯޓާ އެއްގޮތަށް ކޮށް ނިންމާލަންވީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިނިސްޓަރ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާގައި ޖަވާބެއް ދެއްވެން އޮވެއްޖެއްޔާ، ސުވާލެއް ކުރެއްވި
ކަމަށް ގަބޫލުފުޅުކުރެވެންޏާމު އެއަށް ޖަވާބުދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވަން އިނގޭތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު ހިތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ފާހަގަކުރެއްވީ 6400 ރުފިޔާ
އެލަވަންސްތަކާއި އޯޓީއާ ހިމަނައިގެން ވެސް ނުލިބޭ މިހުން މިހާރު ވެސް ތިބޭނެ ޕަބްލިކް ސަރވިސްގައި އިނގޭތޯ.
ޕަބްލިކް ސަރވިސްގައި 6400 ރުފިޔާ އެލަވަންސަސްތަކާއި އޯޓީއާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ލައިގެން ގެއަށް ގެންދަން ނުލިބޭ
މީހުން ތިބޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖު ގޮތުގައި 6400 ކަނޑައެޅީމަ އޭގެ މާނައަކީ އަޅުގަނޑުމެން
ޔަޤީން މި ކުރަނީ، ގެރެންޓީ މި ކުރަނީ އެންމެ މަދުވެގެން، މިހާރު މިސާލަކަށް 5000 ރުފިޔާ ގެއަށް ގެންދަން ލިބޭ
މީހަކު، އެހެންނޫނީ 4000 ރުފިޔާ ގެއަށް ގެންދަން ލިބޭ މީހަކު އޭނަ އެންމެ މަދުވެގެން، އެންމެ މަދުވެގެން 6400
30

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ރުފިޔާ އޭނަ ގެއަށް ގެންދާނެ. މިހާރު ވެސް ޕަބްލިކް ސަރވިސްގައި އުޅޭނެ. ދެން، އަޅުގަނޑު ބަލާލާނަން
ކިހާވަރެއްގެ މީހުންތޯ ހަ ހާސް ހަތަރު ސަތޭކަ ރުފިޔާ ގެއަށް ގެންދަން ނުލިބެނީ މިހާރު. އެއީ އެލަވަންސަސްތަކާ
ހުރިހާ އެއްޗެއް ލައިގެން. އެހެންވީމާ، އެލަވަންސަސްތަކާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ލައިގެން ވެސް ގެއަށް ގެންދަން ހަ ހާސް
ރުފިޔާ ހަތަރު ސަތޭކަ ރުފިޔާ ނުލިބޭ މީހުން ތިބޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ބުނަނީ 6400 މިނިމަމް ވޭޖަކީ
އޭނައަށް މިނިމަމްކޮށް މަސް ނިމޭއިރު އެ ލިބޭނެއޭ ޖުމުލަ މިވެނިވަރެއް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މިބުނާ، އޭގެ ތެރޭގައި
އޭތި ބެހިގެންދަނީކީ ކިހިނެއްކުންތޯއޭ ނޫން އަޅުގަނޑުމެން މި ޑިބޭޓުކުރަނީ. ދެން، އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، މިހާރު އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވި ވާހަކަ. މިހާރު އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި، މިހާރު މި
ދެކެވެނީ ބޭސިކް ގެރެންޓީޑް އިންކަމެއްގެ ވާހަކަ. އަސްލު މިނިމަމް ވޭޖެއްގެ ވާހަކައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން،
ދުނިޔޭގެ ގިނަ ޤައުމުތަކުގައި މިމިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅަނީ ހަމަ ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑަށް ބަލައިގެން އިނގޭތޯ.
ދުވާފަރުގައި، މިސާލަކަށް ދުވާފަރުން މި ޚިދުމަތް ހޯދަން މާލެއަށް އަންނަންޖެހޭ ޖެހުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް
ވޭޖު އެ ތަނަށް މިސާލަކަށް 15000 ރުފިޔާ ދިނަސް ޙައްލުވާ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ ދުވާފަރުގައި ހަމަ
ހޮސްޕިޓަލެއް އަޅަން. އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ ދުވާފަރުގައި މިސާލަކަށް އެހެނިހެން ކަންކަން ހިމަނަން. އެހެން ނޫން
އެކަންކަން އެހެންވެއްޖެއްޔާ، މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖު ވަކިވަރެއްގައި ކަނޑައެޅިއަކަސް އެހެން ކަން
ކަމަކަށް ޙައްލެއް ނުލިބޭ. އެއީ އެހެން ވާހަކައެއް ޙަޤީޤަތުގައި. އެހެންވީމާ، އަދި މިސާލަކަށް 1 މިލިއަން އާއި 5
މިލިއަންއާ ދޭތެރޭގެ ކުންފުނިތަކުގައި މިނިމަމް ވޭޖެއް ގޮތުގައި މިވެނި ދޭށޭ ބުނާ ހިސާބުން އޭގެ މާނައަކީ،
މިސާލަކަށް 2020 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ 5 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ސޭލްސް ހަދާ ބައެއްގެ މިނިމަމް
ވޭޖު ހުންނަންޖެހޭނެއޭ މިއަދު ހުރިވަރު، މިސާލަކަށް މިވެނި ވަރެއްގައި ހުރެފައި މިސާލަކަށް އޭތި އިތުރު، މި ބުނަނީ
8600 ރުފިޔާ އަރާނެއޭ. އޭގެ މާނައަކީ ދެން، އެ މީހުން މިސާލަކަށް އޭތި އިންޕުޓުކޮށްފިއްޔާމު އެ މީހުން 5
މިލިއަނަށްވުރެ ދަށްވުމަކީ ވެ ސް އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ސީދާ ސޭލްސްއަށް ބަލައިގެނެއް ނޫނޭ. އެކަމަކު
ރިސޯޓެއްގެ ރޭޓިންގއަށް ބަލައިގެން، މިސާލަކަށް 7 ސްޓަރ ރިސޯޓެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ
ޝެފަކަށް ދޭންޖެހެނީ 100 ޑޮލަރު ކަމަށް. 4500 ރުފިޔާ ކަމަށް، 8000 ރުފިޔާއޭ. އެ ރޭޓިންގއަށް ބަލައިގެން
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް؛ އެއީ އެ ތަނެއްގެ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު ކަނޑައެޅުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ކަމެއް. އެއީ
ކޮންމެހެން އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖެއްގެ ގޮތުގައި އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި އެ ވިސްނުމުގައި ދޭ އެއްޗެއް ނޫން.
އެހެންވީމާ، 7 ސްޓަރ ރިސޯޓެއްގައި އަޅުގަނޑު ހިތުން އެ މުސާރަ އެ ކަނޑައެޅެނީ މިނިމަމް ވޭޖެއްގެ ގޮތުގައެއް
ނޫނޭ. 7 ސްޓަރ ރިސޯޓެއްގެ ޖެނެރަލް މެނޭޖަރަކަށް ދޭންޖެހޭނީ މިވެނި، ދެން، އެތަނަކަށް ނުދާނެ، މިސާލަކަށް
31

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ބަލަމާ މޯލްޑިވިއަންގެ ސީ.އީ.އޯއަކަށްދާ މީހާ، އެމިރޭޓްސްގެ ސީ.އީ.އޯއަކަށްދާ މީހާއަކީ އެއީކީ ކޮންމެހެން މިނިމަމް
ވޭޖަކާ ގުޅުމެއް ހުރި ކަމެއް ނޫނޭ. އެމިރޭޓްސްއަށް ދާ މީހާއަކީ ވަރަށް ކޮލިޓީ މީހެކޭ. އޭނަގެ މުސާރަ ބޮޑުވާނެއޭ
އިނގޭތޯ. ދެން، މޯލްޑިވިއަންއަށް ދާ މީހާއަކީ އެ ކޮލިޓީ ނުހުރެދާނެ އޭނަގެ. އެމިރޭޓްސްއަށް ދާނެ ވަރަށް
މޮޅެތިވެގެން، ވަރަށް ގަދަވެގެން. ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ؛ އެހެންވީމަ، އެ މޯލްޑިވިއަންއަށް ދާ މީހުން. އެހެންވީމާ،
އެގޮތަކަށް ނުވާނޭ. ދެން، އެހެންވީމަ، ކޮންމެހެން ރޭޓިންގއަކަސް ބަލައިގެން، އަސްލު އެގޮތަށް އަސްލު އެ
ވިސްނުން ހުންނަންޖެހޭނީ. މިނިމަމް ވޭޖަކީ ކޮންމެހެން ސޭލްސްއަށް ބަލައިގެނެއް އެގޮތަށް ކުރާ ކަމެއް ނޫންހެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މިނިސްޓަރ. އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އޭރު
ސުވާލުކުރައްވާފައި ބޭރަށް ވަޑައިގަތީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ޖަވާބު ފުރިހަމަނުވާ ކަމަށް
ހީފުޅުވެލައްވަންޏާމު އެ ސުވާލު ތަކުރާރުކޮށްލަން އިނގޭތޯ.
ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ނާޒިލު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ވަޒީރު ވަރަށް ބޮޑަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާ މި ރިސޯޓުތަކުގެ މި 5 ސްޓަރ އާއި ނޫނީ 7
ސްޓަރ އާއި، 2 ސްޓަރ ރިސޯޓުގެ މީތި ވަރަށް ބޮޑަށް އޮޅުވާލާކަހަލަ ގޮތަކަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާތީ، ހަމަ އަދިވެސް
އެ ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ އެންމެ ދަށްފަންތީގެ ރިސޯޓުގައި އެތާ ގާޑަން ހައްދަންދާ މީހާއަށް
8000 ރުފިޔާ މުސާރައެއްގެ ގޮތުގައި ދޭންވީމަ އުނދަގުލޭ. މިހާރު ދެނީ 3000 ރުފިޔާއޭ. ނޫނޭ ވަޒީރު ތި ވިދާޅުވަނީ
7 ސްޓަރ ރިސޯޓެއްގައި ޝެފަކަށްދާ މީހާއަށް ދޭ މުސާރައިގެ ވާހަކަ. އެ އެއް ނޫނޭ އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ.
އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކައަކީ އެލިޔާގައި ރެވެނިއުއާއި މި ބުނާ ރިސޯޓުގެ ރެވެނިއުއާ އެއް ވަރެއް ނޫނޭ. 6000 ރުފިޔާ
އެލިޔާއިން ދެންޏާ އެ ތަނުން ވެސް ދެވެންޖެހޭނެއޭ. އެހެންވީމާ، އެ ރިސޯޓު ކިޔާފައި އޭތި ދޫކޮށްލައިފިއްޔާ މުޅިން
އެހެން ގޮތަކަށޭ އޭތި އެ ދަނީ. ދެން، އަޅުގަނޑުގެ އަދި ސުވާލެއް އޮތް ސޯޝަލް ހައުސިންގ، ގާތްގަނޑަކަށް
ކިހާވަރަކަށްހޭ މިހާރު މި ކިތައް ޔުނިޓުހޭ މިހާރު މިހިރީ ރާއްޖޭގައި. އާދެ! ދެން ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
32

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހިމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޓޯޓަލް ޖުމުލަ އަދަދު އަޅުގަނޑު ބަލާލަންޖެހޭނީ އިނގޭތޯ މިހާރު ސޯޝަލް ހައުސިންގގައި. ކުރީގައި ދީފައިހުރި
ސޯޝަލް ހައުސިންގއާއި، މިހާރު ހެދެމުންދާ ސޯޝަލް ހައުސިންގއާ މިހާރު 7000 އެ ބަލާލަން ޖެހޭނީ.
އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑަށް ނުބައި އަދަދެއް ކިޔޭނީ އިނގޭތޯ. ދެން، މި ޖުމުލަ 6400 ރުފިޔާ އެލަވަންސަސްތަކާއި
ހިމަނައިގެން 9262 މީހުން މިހާރު ވެސް ޕަބްލިކް ސަރވިސްގައި ދަށުގައި ތިބޭނެ ކަމަށް އިނގޭތޯ. އާދެ! އެއީ
މިއަހަރު މާރިޗުމަހުގެ ޕޭ ރޯލްއަށް ބަލާއިރު، އެލަވެންސަސްތަކާއި އޯ.ޓީއާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ހިމަނައިގެން ވެސް ގެއަށް
ގެންދަން 6400 ރުފިޔާ ނުލިބޭ 9262 މީހުން އެބަތިބި އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް މިނިސްޓަރ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މި ދެއްކި ވާހަކަތައް، ދެން، ގިނަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަޅުގަނޑު
ވެސް ކުރަން ހުރި ބައެއް ސުވާލުތައް ކޮށްފި. ދެން، އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ސުވާލު ކުރު ކޮށްލާފައި، އަޅުގަނޑު ހަމަ
ބުނެލަން އޮތީ ވަޒީރު، އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރަން މި ތިބީ މަޖުބޫރުވެފަ. ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މަޖުބޫރުވެފަ.
މިކަން ނުކޮށް ދޫކޮށްލެވޭނެ ހަމަ އެއްގޮތެއް ވެސް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ އަދި ޕީ.ޖީ ގްރޫޕުގައި ކުރީ ދުވަހު
ދެ ވަޒީރުން ދެއްވި މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބިނާކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ޕީ.ޖީ ގްރޫޕުން އެއްބަސްވެފައި، ގާތްގަނޑަކަށް ހަމަ
އެއްބަސްވުމަކަށް އާދެވިފައި އޮތީ އަންނަ އަހަރު ޖުލައިގައި މިކަން ކުރެވޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް މި އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން
މި ފާސްކުރަން. މަޖިލީހުން ފާސްކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު ކުރެން ހަމަ އޮޅުން ފިލުވާލައި،
އަދި ވަޒީރުގެ ޚިޔާލެއް ހޯދާލަން، މިކަން ނުކުރެވޭނެ ހުރިހާ މަގެއް ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ދެއްކިއްޖެ.
އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުން ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންގޮތަކުން ކޮން މަސައްކަތެއް ކޮށްގެން، ކޮން ގޮތަކުން
އާމްދަނީއެއް ހޯދައިގެންތޯ މިކަން ކުރެވޭނީ؟ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިކަން ނުކޮށް ދޫކޮށްލެވޭނެ ހަމަ އެއްގޮތެއް ވެސް
ހަމަ ވަޒީރު ނެތް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު އެނގިއްޖެ. އާންމު ރައްޔިތުންގެ ޚިޔާލުތަކާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި
33

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ވޭތުވެދިޔަ 2 އިންތިޚާބުގައި ހޯދާ އަދި ކުރިއަށް މި އޮތް ލޯކަލް ކައުންސިލު އިންތިޚާބުގައި ބަލާލާއިރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން ނުކޮށް ދޫކޮށްލެވޭނެ ހަމަ އެއްގޮތެއް ވެސް ނެތް. އަދި އެ މަގަށް އަޅުގަނޑުމެން
މަސައްކަތްކުރަމުން މިދަނީ. އަދި މުޅި މަޖިލީހުގެ ރޫޙު ވެސް ހުރީ މިގޮތަށްކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ.
ވަޒީރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިދާޅުވެދެއްވަންވީ ކޮން މަގަކަށް މަސައްކަތްކޮށްގެންތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން
ކުރެވޭނީ. އެއީ ދަނޑުހެދުން ހުއްޓާލުން ކަމުގައި ވިޔަސް، ބަނދަރު ހެދުން ހުއްޓާލާފައި ކަމުގައި ވިޔަސް
އަޅުގަނ ޑުމެން މިކަން ހަމަ ކުރަން މަޖުބޫރުވެފައި މި އޮތީ. އާދެ! ތިނަދޫ އެއްވެސް ކަމެއް ނިމުނީކީއެއް ނޫން.
ތިނަދޫ އެއްވެސް ކަމެއް ފެށުނީއެއް ވެސް ނޫން މަދު ކަމެއް ނޫނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަޒީރު
ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިދާޅުވެދެއްވަންވީ މިކަން ކުރެވޭނީ ކޮން މަގަކަށް މަސައްކަތްކޮށްގެންތޯ؟ އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން
މި އަންނަ އަހަރު ހަމަ ވަޒީރު ހަމަ ހޯއްދަވާނެ، ދަރަންޏަށް ފައިސާ ނަގައިގެން ނޫނީ މި އަންނަ އަހަރު ސަލާމަތެއް
ނުވާނެ. އެ ދަރަންޏަށް ނަގާ ފައިސާތަކުގެ ތެރޭގައި އެ 3.7 މިލިއަން ވެސް ހިމަނައިގެން ނަގަން އަޅުގަނޑު ހަމަ
ފާހަގަކުރަން ހަމަ. އެ ނަގައިގެން މިކަން ކޮށްގެން ނޫނީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު
ނޫސްތަކުންނާއި ދުނިޔޭގެ ޓްރެވެލް ޚަބަރުތަކުން އެނގޭގޮތުގައި ރާއްޖެ މި އަންނަނީ ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅު އެއް
ޑެސްޓިނޭޝަނަށް ވެގެން ހަމަ ބުކިންގއަށް ބަލާލާއިރު މި އަންނަ އަހަރުން ފެށިގެން. އެހެންވީމާ، ކޮންމެވެސް
ހިސާބަކުން އަޅުގަނޑުމެން މިކަން އަރައިގަނެވޭނެ. އެކަމަކު އަރައިގަންނަންދެން އަޅުގަނޑުމެން ތިބުމުގެ ބަދަލުގައި
މި އަންނަ އަހަރު ޖުލައިގައި ފަށަން އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ ނިންމައިގެން. އަދި މުޅި މަޖިލިސް މިއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ
ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރި ގޮތަށް މިކަން މި ގޮތަށް މިއޮތީ. އެހެންވީމަ، ވަޒީރު ވިދާޅުވެދެއްވަންވީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މިކަން ކުރެވޭނީ ކޮން މަގަކުންތޯ. މަޖިލީހުންނާއި އަދި ސަރުކާރުން ގުޅިގެން ކުރެވޭ ކޮން މަސައްކަތެއްގެ ތެރެއިން ތޯ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން ކުރެވޭނީ. އެއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރަތަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ސުވާލު. އެއަށް ހަމަ
ވަޒީރު ހަމަ ޖަވާބެއް ދެއްވުން އެދެން. އޭގެ ފަހުން އަޅުގަނޑު ހަމަ އިތުރު ސުވާލު ކޮށްލާނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން އިނގޭތޯ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހިމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
34

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ މަޖިލީހުން ހަމަ އަދި
ޖުލައިމަހުގައި ކުރިއަސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ސަރުކާރަށް ހަމަ މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅުމުގެ
ކަންތައްތަކުގައި ތި ބޭފުޅުން މަޖިލީހުން ނިންމާ ގޮތަކަށް ކުރިއަށްދާނަން އިނގޭތޯ. ދެން، އޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފެންނަ މަންޒަރު އަޅުގަނޑުމެން މި ކިޔައިދެނީ އިނގޭތޯ. މިހާރު ދައުލަތަށް އާމްދަނީ ލިބެމުންދާ މިންވަރާއި އަދި
ކުރިއަށް އޮތްތާނގައި ދުނިޔޭގެ އިޤުތިޞާދަށާއި ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދަށް އަންނާނެ ބަދަލުތަކުގެ ވާހަކަ. އަސްލު
ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިސާލަކަށް ރާއްޖޭގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތަށް ބަލާލިކަމުގައި ވިޔަސް، އަޅުގަނޑުމެން
މި ތިބީ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރާ ހަވާލުވިއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ ހައި ޑެޓް ޑިސްޓްރެސްގެ
ލެވެލްގައި އިނގޭތޯ. އެއީ ހަމަ މާދަމާ ވެސް އައި.އެމް.އެފް، ވޯލްޑް ބޭންކުގެ ކްލެސިފިކޭޝަންގައި ރާއްޖޭގެ ދަރަނީގެ
ނިސްބަތް އެ އޮތީ ހަމަ ރަތް ލެވެލްއާ ހަމައަށް ގޮއްސަ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އިތުރަށް ދަރަނި ނެގުމުގެ ކެޕޭސިޓީ
ވެސް ރާއްޖެއަކު ހަމަ މަދުވާނެ އިނގޭތޯ. މި އަހަރު ދަރަންޏަށް ފައިސާ ނަގާފައި 400 ،300 މިލިއަން ޑޮލަރު
ނަގާފައި، މި އަންނަ އަހަރު 400 މިލިއަން ޑޮލަރު ނަގާފައި އަދި 2022 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހޭ
250 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ބުލެޓު ޕޭމެންޓެއް، އެއްފަހަރާ 250 މިލިއަން ޑޮލަރު އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހޭނެ. އަދި
ދެހާސް، އަދި 100 މިލިއަން ޑޮލަރު އަންނާނެ 2026 ހިސާބުގައި. އެހެންވީމާ، ދަރަންޏަކީ ވެސް އެއީ ހަމަ ފައިސާ
ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަބަދު އަބަދު ނެގޭ އެއްޗެއް ނޫނޭ. މިހާރު ރާއްޖޭގެ ހަމައެކަނި ސެންޓްރަލް ގަވަރމެންޓު
ދަރަންޏަށް ބަލާލިކަމުގައިވިޔަސް ގާތްގަނޑަކަށް 63% ،60% އާ ހަމައިގައި މިހާރު އޭތި އިނގޭތޯ. ހަމައެކަނި
ޕަބްލިކް އެންޑް ޕަބްލިކް ގެރެންޓީޑް ޑެޓު އިނގޭތޯ. ގެރެންޓީކޮށްފައި ހުރި ދަރަންޏާއެއްކޮށް ގާތްގަނޑަކަށް މި އަހަރު
އަޅުގަނޑުމެން މި ނަގާ ދަރަންޏާ އެއްކޮށް، ނަގާނެ ދަރަންޏާ އެއްކޮށް % 90 އަށް އިތުރުވެގެންދާނެ އިނގޭތޯ.
ދުނިޔޭގައި ތި ބޭފުޅުން ބައްލަވަންވީ % 90% ،100 އަށްވުރެ ދަރަނި، ޤައުމީ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތުން
ދަރަނި އިތުރުވަމުންދާ ޤައުމުތަކުގައި ކިހިނަކުންތޯ މި މިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި މާޒީގައި ތާރީޚުގައި ވެފައިހުރީ އިނގޭތޯ.
އަދި ރާއްޖެއަކީ އެ ފެންވަރުގެ ބޮޑު އިޤުތިޞާދެއް ނޫން. ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދަކީ ވަރަށް ކުޑަ އިޤުތިޞާދެއް. ދެން،
އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނި ނެގުމުގެ ކެޕޭސިޓީ ވެސް ހަމަ ދަށްވާނެ. އެހެންވީމާ، ކްރައިސިސްއެއްގެ
މެދުތެރެއިން މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅުމުގައި އެ ހުރި ދަތިތަކެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ.
ދެން، ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖެއްގެ ވަޢުދެއް ނޫން ވީކީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ ވަޢުދުވިން ވަރަށް ގިނަ އެހެން ކަންކަމުގައި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ނިމޭއިރު ރައްޔިތުން ހަމަ ސުވާލުކުރާނެ.
އަޅުގަނ ޑުމެން ހިތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މާ ބޮޑަށް ރައްޔިތުން ސުވާލުކުރާނެ ނިމޭއިރު ކޮބައިހޭ އެ ބަނދަރު.
35

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ކޮބައިހޭ މިވެނި ކަމެއް، ކޮބައިހޭ މިވެނި ކަމެއް. އެކަމަކު މިނިމަމް ވޭޖުގެ އިޝޫއަކީ އެއީ ހަމަ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން
ހުރީމަ ހަމަ އެކަންތައް ދެން ދާނީ ހަމަ ނޯމަލައިޒްވެގެން. އެ ކަންކަމުގެ ހަނދާން ވެސް ނެތޭނެ އިނގޭތޯ. 2023އާ
ހަމައަށްދާއިރު ހަމަ ހަނދާން ވެސް ނެތޭނެ ގިނަ މީހުން މިނިމަމް ވޭޖު އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅިކަން ވެސް.
އެކަމަކު މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގައި 5 ޓަރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލް އަޅާފައި، 5 ސަރަޙައްދެއްގައި ތަރައްޤީކޮށް
އެ މަސައްކަތް ކުރަންޏާ އެއީ ފެންނަން ހުންނާނެ ކަންތައްތަކެއް. އެކަންކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކުރަން.
ދެން، ހަމަ މިހާރު މިސާލަކަށް 2020 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ އާމްދަނީގެ ޙާލަތާއި، މިއަންނަ އަހަރު
އާމްދަނީގެ ޙާލަތާ، މި ހުރި ޙާލަތުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ނަންބަރސްތަކުން މި ކިޔައިދިނީ އިނގޭތޯ. ދެން،
އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ހަމަ ވަޢުދުވެގެން، ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް ހެދި
ވަޢުދުތައް އިނގޭތޯ މެނިފެސްޓޯގައި އެކުލަވާލުމުގައި ވެސް އަދި އެޖެންޑާ19- އެކުލަވާލުމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު
ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް ހެދި ވަޢުދުތައް. އެކަމަކު މި ޙާލަތަކީ އެއީ އަޅުގަނޑު ހިތުން ރައްޔިތުން ވެސް ބަލައިގަންނާނެ،
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވިޔަފާރިތައް ވެސް ކުރިއަރުވަން އިނގޭތޯ. ރާއްޖޭގެ ވިޔަފާރިތައް ކުރިއަރައިގެން
ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިޤުތިޞާދެއް ނާންނާނެ އިނގޭތޯ. އިޤުތިޞާދެއް އޮތީމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މުސާރަ
ދެވޭ، މުސާރަ ދޭން ޖީ.އެސް.ޓީއާއި ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީއާ، މިވެނި މިވެނި ކަންކަމެއް އެޅޭނީ. ތިނަދޫގައި މަގު ހެދޭނީ
ވެސް. ތިނަދޫގައި ބަނދަރު ހެދޭނީ ވެސް. އަދި އެހެން ކަންކަން ވެސް ކުރެވެނީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ
އިޤުތިޞާދެއް އޮވެގެން. ދެން، މިހާރު ވެސް އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ވެސް މިދަނީ
ރާއްޖެއަށް ދައުލަތުގެ މާލިއްޔާ، ފައިސާ ނުވަންނާތީވެ އަޅުގަނޑުމެން މިދަނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މަޖިލީހުން
އޯ.ޑީ ފެސިލިޓީއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ފާސްކުރީމަ އެ އޯޑީ ފެސިލިޓީ ބޭނުންކުރަމުން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އޭގެ
މާނައަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުލިބެއޭ މިހާރު އިނގޭތޯ. އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުލިބި ކިހިނަކުންތޯއޭ
މާދަމާ ގޮސް އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖެއްގެ ވާހަކަ އެގޮތަށް ދައްކާނީ. އެހެންވީމަ، އޭގައި ހުރި ދަތިތަކެއްގެ
ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. އަދި 2021 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު ވެސް ޖަނަވަރީ 2020 ވަނަ އަހަރުގައި އޮތް
އިޤުތިޞާދެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުލިބޭނެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ. އެކަމަކު އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެގޮތަށް ފާސްކުރައްވައިފިނަމަ، ދެން އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނެ ދެއްތޯ ހަމަ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ތަނަކަށް
ގޮސްގެން ވެސް، އާދޭސްކޮށްގެން ވެސް ދަރަންޏަށް ފައިސާ ނަގައިގެން ވެސް އެކަން ކުރަން. އެކަން ހަމަ އިންނާނެ
ފިޒިކަލް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީ އެކްޓުގައި އިންޓަރ ޖެނެރޭޝަނަލް އިކުއިޓީގެ ވާހަކަ ވެސް އިނގޭތޯ. ދަރަނި ނެގުމުގައި
އެކަންކަން، އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ވަކި ބަޔަކަށް މުސާރަ ދިނުމަށް ޓަކައި ދަރަންޏަށް ފައިސާ
36

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ނަގައިގެން އެކަން ކުރުމަކީވެސް އެންމެ ބުއްދިވެރި ގޮތެއް ކަމަކަށް ނުވާނެ އިނގޭތޯ. ދެން، ކިހިނަކުންތޯ އެކަން
ކުރާނީ. މިސާލަކަށް 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން އެކަންކުރާނީ. އެހެންނޫނިއްޔާ އެހެން
އެކަން، އެއްގޮތަކީ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ އަސާސީ މުސާރަ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ، މިސާލަކަށް އަސާސީ
މުސާރައަކީ މިނިމަމް ވޭޖެއް ނޫން އިނގޭތޯ. މިނިމަމް ވޭޖް އިޒް އީކުއަލް ޓު ބޭސިކް ސެލެރީއެއް ނޫން. މިނިމަމް
ވޭޖަކީ އެ މީހަކު ގެއަށްގެންދާ ޖުމުލަ އާމްދަނީ. އެމީހަކަށް، ރާއްޖޭގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހަކު ގެއަށްގެންދަން
ލިބެންޖެހޭނެއޭ މަދުވެގެން 6400 ރުފިޔާ. އެއީ ނޫންތޯ އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނާ އެއްޗަކީ މިނިމަމް ވޭޖަކީ. އެއީ
ބޭސިކް ސެލެރީތޯ، އެއީ ފިކްސްޑް އެލަވެންސެއްތޯ، އެއީ ވޭރިއަބަލް، އެހެން އެލަވެންސެއްތޯ ނޫން ދެއްތޯ
އަޅުގަނޑުމެން ބުނަނީ. މިނިމަމް ވޭޖަކަށް މިނިމަމްކޮށް އެ މީހަކު ގެއަށް ގެންދަން ލިބޭ މުސާރައަކީ 6400 ރުފިޔާއޭ
އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް ހަދައިދީފިއްޔާ ފުދޭވަރެއްގެ ބޮޑު ސޭވިންގއެއް އަންނާނެ އަސްލު.
މިހާރު އެހެންނޫނިއްޔާ އެންމެން، އަސްލު އެހެންނޫނިއްޔާ ވާނެ ގޮތަކީ މީހުން އެލަވެންސް ނުވެސް ދޭނެ. ބޭސިކް
ސެލަރީއަކީ މިނިމަމް ވޭޖު. އެހެންވީމަ، ހުރިހާ އެލަވަންސްތަކެއް ކެނޑޭނެ އެ ހިސާބުން އިނގޭތޯ. ހަމަ ހުރިހާ
ވިޔަފާރިތަކުން ކުރާނީ އެގޮތަށް. ދެން، ކުރެވޭނެ އެހެން ކަމަކީ، ކުރިން އަޅުގަނޑު ދެންނެވިހެން ބޭސިކް ސެލެރީ
ޕްލަސް އެލަވަންސަސް ވެސް ލައިގެން ކޮށްފިއްޔާ ދެން، އަދި އޭގެ އިތުރުން ކުރެވޭނެ އެހެން ކަމެއް އި އްޒަތްތެރި
މަޖިލީހަށް، މިސާލަކަށް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ބޭސިކް ސެލަރީއަށް ގާނޫނުން، ގާނޫނުން ޓައިވެފައި އެބަހުރޭ
ޕެންޝަނާއި އޯ.ޓީއާ އިނގޭތޯ. ދެން، ކުރެވޭނެ ކަމަކީ މިސާލަކަށް ގާނޫނުން ޓައި ކުރަން ބަދަލުކޮށްލަންވީ
ޕެންޝަން، އެއީ ވެސް ކުރަން ކިހާވަރެއްގެ ރަނގަ ޅު ކަމެއްތޯ؟ 7% މިހާރު ވެސް ބޭސިކް ސެލެރީގައި
އަޅުގަނޑުމެން އެބަދެން. އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެ % 7 އަޅުގަނޑުމެން ކުޑަކުރީ. އެހެންނޫނިއްޔާ ސީދާ ޑައިރެކްޓު
ޓައިކުރުން ދޫކޮށްލީ. ކޮށްލައިފިއްޔާ އަންނާނެ. އެކަމަކު އެ މީހާއަށް ލިބޭ އެއްޗެއް ލިބޭނެ. އެ ޕެންޝަންގެ މެކޭނި ޒަމް
އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކޮށްފިއްޔާ ޖުމުލަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުން ކުރާ ޚަރަދު ކުޑަވެދާނެ. އަދި އޯޓީ ވެސް ޓައި
ވެފައި މި އިންނަނީ ސީދާ ބޭސިކް ސެލެރީއަށް. އެހެންވީމާ، އެ ގާނޫނުތައް އެގޮތަށް ބަދަލުކޮށްފިއްޔާ ވެސް
ކޮންމެވެސްވަރެއްގެ ސޭވިންގއެއް އަންނާނެ. އެހެންވީމާ، އެއީ ދެ ގޮތެއް އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މިނިސްޓަރ. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. މިހާރު ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޒިންމާވާ
ގާނޫނާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުނުކުރެވި މާޒީވެދިޔަ އަހަރު ތަކުގައި ދިޔައީ. މިހާރު މި ޙާލަތަށް އައުމާ ގުޅިގެން ދެން،
37

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ދިމާވެދާނެ މައްސަލަތަކަށް މި ގާނޫނާ ފުށުނާރާ ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި
މިނިސްޓަރ ކިހާވަރަކަށްތޯ ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަނީ؟ ދެން، އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ކޮމިޓީގައި މިތާ މުޤައްރިރެއްގެ
ހައިސިއްޔަތުން ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަކީ ސިޔާސީ ބޭފުޅުން އިނގޭތޯ. އެ ސިޔާސީ
ބޭފުޅުން ވިސްނަވާނެ ކަމެއް ނިންމާއިރު، އެ ބޭފުޅުން ވަޢުދުވީ ކޮން ކަންތައްތަކަކަށްކަން އިނގޭތޯ. އެއް ކަންތައް
ކޮށްފައި އަނެއް ކަންތައްތައް ފުލުހުންދާ ގޮތަށް ނުކުރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ގައިމު ވެސް މި
ކޮމިޓީން ގޮތް ނިންމުމުގެ ކުރީގައި ޕާލަމެންޓްރީ ގްރޫޕްގެ ލަފަޔަކަށް އަދި އަޅުގަނޑު އަހާނަން އިނގޭތޯ. އެއީ މި
މުޅި ރާއްޖޭގެ މަސްލަޙަތާ ގުޅި ފައި އޮތް ކަމެއް މި ކަމަކީ. ހަމައެކަނި މި ކޮމިޓީން ގޮތެއް ނިންމާލައިގެން ފްލޯރއަށް
ދިޔަސް އެއަށް އިޞްލާޙުތަކެއް އަނެއްކާ ހުށަހަޅައިގެން އޭތި ބަދަލުތަކެއް ގެންނާނެ އެހެންނޫނީ. އެހެންވީމާ، މީތި
ޕާލަމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލަފަޔަކަށް އަދި އަޅުގަނޑު އަހާނަން. އަހާފައި އެ ލަފާ ވެސް މި ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުންފުޅުގައި
ބަހައްޓައިގެން ދެން މިތަނުން ގޮތެއް ނިންމާނީ. ދެން، ފަހުން ގެންނަ ބަދަލެއް މަޖިލީސް ފްލޯރއިން ގެނައުން އެއީ
އަދި ތަފާތު ކަމެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވިމާ، އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލު ޖަވާބު ފުރިހަމަ ކޮށްލުމަށް އިތުރު ކަމެއް އަތްދަށުން ގޮސްފައި އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ
މިނިސްޓަރު އިނގޭތޯ.
ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޣުނީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މުޤައްރިރު ހަމަ ޝުކުރިއްޔާ. ވަޒީރު ހަމަ ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަޒީރުގެ ހަމަ ހުރިހާ ވާހަކަތަކަށް އަޅުގަނޑު
ހަމަ ސަތޭކަ ޕަސެންޓު އެބައޮތް. ޚާއްޞަކޮށް މި ރިސޯޓުތަކުގެ މުވައްޒަފުންނަށް ހީވާކަހަލަ، ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރ
މުވައްޒަފުންނަށް ހީވާކަހަލަ ތިމަންނަމެންނަ ގެއަށް ގެންދަން ލިބޭ އެތި އިތުރުވެދާނެއޭ. ވަޒީރު ތި ވިދާޅުވި ގޮތަށް
ފިކްސް ކޮށްލީމަ ހަމަ މަދުވަނީ. ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް މަދުވަނީ ގެންދަން ލިބޭ. ވަޒީރު ހަމަ ދެން ވިދާޅުވެއްޖެ ހަމަ
އެގޮތަށް ، ހަމަ މަދުވަނީ ގެއަށް ގެންދަން ލިބޭ އެތި މަދުވޭ. އެކަމަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ މިކަން ކުރަން މި
ޖެހެނީ، އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް އެ ވަޢުދުވެފައި އަދި ނުވިތަނަކަށް މިކަމަކީ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ވަންދެން ނުވެ ހަމަ
އަބަދު ވެސް ކުރަން ކުރަންދާ ކަމެއް ކަމަށް ވީހނދު، އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ނުކޮށް ދެން ނުތިބެވޭކަހަލަ ގޮތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޅި މަޖިލީހުގެ ވިސްނުންހުރުމާއެއްކޮށް ؛ ދެން، އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރިން ވެސް އެދުނު ގޮތަށް ވަޒީރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮށްދޭންވީ ކަމަކީ، މިކަން ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް ވަޒީރު ގަބޫލުކުރާ އުސޫލު ނޫނީ ވަޒީރު ތިކުރާ
ހިސާބުތައް ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ކޮންވިންސް ކޮށްދެވޭނެ ރަނގަޅު ރިޕޯޓެއް އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް
38

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ގެނެސްދެވިދާނެތޯއޭ. އޭރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީތި ކިޔައިދެވޭނެ. މި ކޮވިޑާ ގުޅިގެން ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް އެބަ
އެނގޭ ކުރިއަށް އޮތްތާ ދަރަންޏަ ނަގައިގެންކަން އަދި ޗާޕުކުރަން ޖެހިޖިއްޔާ ޗާޕު ވެސް ކޮށްގެންކަން. އެ
ޗާޕުކުރާއިރު ރައްޔިތުން ހަމަ އެބަ ބުނޭ އެހެންވިއިރު މި 3.7 ވެސް ލައިގެން ކުރަންވީނޫންހޭ؟ އެއީ އަސްލު
ވިސްނުމަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވަޒީރު އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ނުކޮށް ފަސްކުރަން ވަޒީރު ދައްކާނެ ޙު އްޖަތެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ލިޔެކިޔުމުން ގެނެސްދެވިދާނެތޯއޭ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު އުސޫލެއްގޮތުން ދޮޅުގަޑިއިރު ވަންދެން ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުންތައް
ކުރިއަށް ގެންދަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަދި ވަޒީރު ވެސް އިޢުތިރާޟު ނުކުރައްވާ ކަމަށް
ވަންޏާމު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތަ ށް އެދިވަޑައިގެންފައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ އިތުރުން ދެވަނަ ފުރުޞަތަށް ވެސް
އެދިވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި އެބަތިބި ދެތިން ބޭފުޅުން. އެ ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތު އަރުވާފައި
ނިންމާލަން ހިފާނަ ން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ދެއްކެވި
ވާހަކަފުޅުތަކާ ގުޅިގެން ސުވާލެއް އޮތް ކަމަށް ގަބޫލުފުޅު ކުރެވެންޏާމު އެ ސުވާލަށް ޖަވާބެއް ދެއްވުމަށް ފުރުޞަތު
އަރުވަން މިނިސްޓަރަށް. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ދެން، މިނިސްޓަރު އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން ނެތް ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު
ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙުސިން ޙަމީދުއަށް.
ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްމުޙުސިން ޙަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ހަމަ ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް މި މިނިމަމް ވޭޖާ ބެހޭގޮތުން ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަތައް ދައްކަ އިފި.
ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ކިތަންމެ ވާހަކައެއް ދެއްކިޔަސް މި ޙާލަތު، ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ
ފާހަގަކުރިހެން ހުރިހާ އެންމެންނަށް ވެސް އެބައެނގޭ. އެހެންކަމުން، މި ކިތަންމެ އަޅުގަނޑު ކުރަން ބޭނުން،
އަޅުގަނޑު ބޭނުން ކުރަން މާދަމާ ވެސް މިކަންކަން. އެހެންނަމަވެސް، ކުރަން ބޭނުންވިޔަސް މިނިސްޓަރުގެ ވާހަކަ
އަދި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް މި ކަމާ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ހަމަ އެންމެންވެސް އެއްބަސްވާ ކަމަށް. އެހެންވީމާ،
ކުރެވެން ނެތް ކަމެއް، ދެވެން ނެތް އެއްޗެއް މިއަދުގެ މި ޙާ ލަތުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަނީ ނުދެވޭނެ ކަމަށް.
އެހެންވީމާ، މިނިސްޓަރުގެ އެ ވާހަކައަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފްލީ އެގްރީ، ތާއީދުކުރަނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ، މިނިސްޓަރ
ދެން އެބަ ގަބޫލުކުރެވޭ 2022 ގައި ކުރީގައި މިއޮތް ޙާލަތަށް ގޮސްގެން މިކަން ކުރެވިދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު އެ
39

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ވާހަކައަށްފަހު އަޅުގަނޑު ކޮށްލަން ބޭނުންވާ ސުވާލަކީ، މިނިސްޓަރ މި 6400 އަށްވުރެ މަތީ ބޭންޑަކަށް 8700 ށް ،
ދެން މި ބޭރު މީހުން ނުހިމެނޭ ވާހަކަ މިނިސްޓަރގެ ވެސް ވިސްނުން، ދެން މި ބޭރު މީހުން ނުހިމަނަން
މިނިސްޓަރ ވެސް ވިސްނުން ތިހިރީ. އެހެން ކަމަށްވާނަމަ، އަޅުގަނޑު މި ގަބޫލުކުރަނީ އެ ދިވެހިން އެކަނި ކަމަށް
މިނިމަމް ވޭޖުގެ ތެރެއިން މި އަންނަނީ. އެހެންވެއްޖިއްޔާ އެއަށްވުރެ ކުޑަކޮށް އެ މީހުން އެބަ ފުރުޞަތު ލިބެއެއް
ނޫންތޯ ބޭރު މީހުން ނަގަން. 6400 ށް ވުރެން ކުޑަކޮށް. މާނައަކީ ހުރިހާ އޭރިޔާއަކަށް ވާހަކައަކީ މިހާރުވެސް ބޭރު
މީހަކަށް މި ލިބެނީ އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި އެއަށްވުރެ ވެސް ކުޑަ ރޭޓުތަކެއް. ހުރިހާ އެސް.އޯ.އީތަކަށް މި ދިވެހިންގެ
ބަދަލުގައި ޙަޤީޤަތުގައި މާދަމާ ވެގެންދާނެ ގޮތަކީ ބޭރު މީހުން ނެގުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބޭނެ އެގޮތަށް އޮވެއްޖެ ކަމަށް
ވާނަމަ. ދެން، އަދި ރިސޯޓް ސެކްޓަރތަކުގައި ވެސް 8600 ށް ވުރެ ނޫނީ 8000 އަށް ވުރެން 8600 އާ އެ ދޭތެރޭ
ދިވެހިން ނެގުމުގެ ބަދަލުގައި އެ މީހުންނަށް އެބަ ފުރުޞަތު ލިބޭ، އެއީ މިނިމަމް ވޭޖުގެ ގޮތުގައި އެ ރޭޓު އޮތް
ކަމަށްވާނަމަ، ބޭރުމީހުން ނުހިމެނޭ ކަމަށްވާނަމަ، އެއަށްވުރެ ކުޑަކޮށް ބޭރު މީހުންނަށް އެ ވަޒީފާއަދާކުރާ މީހުންނަށް.
އެހެންވީމާ، މިނިސްޓަރ ކުރިން ދެއްކި ވާހަކައަށް 270 މިލިޔަން އެބަ އެ ރޭޓަށް ބޭރު މީހުން އިންސަރޓު
ކޮށްފިއްޔާމު 270 މިލިޔަންގެ އިތުރުވުމެއް އެބަ އަންނަ ކަމަށް މިނިސްޓަރ ފާހަގަކުރޭ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ
އަޅުގަނ ޑު ގަބޫލުކުރެވެނީ ބޭރު މީހުން ނުހިމަނާ ހަމައެކަނި ދިވެހިންނަށް އޮވެއްޖެ ކަމަށްވާނަމަ، ދެންމެ މިބުނާ
ވެލިއުއަށްވުރެ ކުޑަކޮށް 6400 އާއި އަދި 8600 އާ އެ ދެ ބޭންޑަށް ވެސް ބޭރު މީހުން ނެގުމުގެ ފުރުޞަތު އެބަ
ލިބެއޭ މިނިމަމް ވޭޖު ތެރޭ ނުހިމެނި. އެއަށްވުރެ ކުޑަކޮށް އެ މީހުން ނެގޭނެތާ ކޮންމެގޮތެއް ވިޔަސް އެގޮތަށް.
އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، މިނިސްޓަރ ކޮބައިތޯ ވިސްނުމަކީ، ނޫނީ އެ އަދަދު ހަމަ އެ ބޭރުވެގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް މި ގަބޫލުކުރެވެނީ . އެއަށްވުރެ ކުޑަކޮށް އެ މީހުންނަށް ދީގެން މިހާރު ވެސް ބޭރުމީހަކު އަޅުގަނޑަކަށް
ހިއެއްނުވޭ މާބޮޑު އަދަދަކަށް، ޚާއްޞަކޮށް މި ކޮންސްޓްރަކްޝަން ދާއިރާއާއި މި އެސް.އޯ.އީތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ،
އެކި ލެވަލްގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށް 300 ،200 ޑޮލަރަށް އެ މީހުން މަސައްކަތްކުރަނީ. އެހެންވީމާ، މާދަމާ
މި ކުންފުނިތަކަށާއި، މި ހުރިހާ އެންމެންނަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެން މިދަނީ ދިވެހިނަށް އެ ފުރުޞަތު ނުދީ ހުރިހާ
ތަނަކަށް ބޭރު މީހުން ވެއްދުމުގެ ފުރުޞަތު. އެހެންވީމާ، އެއް ކަމަކީ، ދިވެހިންނަށް މި ފުރުޞަތު ގެއްލި ބޭރުގެ
ގިނަ މީހުން ވެއްދުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބި، ދެވަނަ ކަމަކީ މި ދާ ފައިސާ ވެސް އަޅުގަނޑަކަށް މި ދެން
މިނިސްޓަރމެންނަށް ދެން މި ހިސާބު ކިތާބު ބަލާލީމަ އެނގޭނެ، އެ މީހުންނަށް އެ ފުރުޞަތު ލިބެންޏާ ގިނަ މީހުން
ނެގުމުގެ ޗާންސް ލިބޭނެ. ވިޔަފާރިވެރިން ވިޔަފާރިކުރަނީ އެމީހުންނަށް ފައިދާ ވީހާވެސް ބޮޑަކަށް. އެހެންނަމަވެސް،
ގާނޫނަކުން އަދިއެއް ނެތް ވަކި ޕަސެންޓޭޖެއް މި ދާއިރާއަކަށް މީހުން ނަގަންޖެހޭނެ ކަމަށް. ނޫނީ ދިވެހިންނަށް އެ
40

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އިސްކަން ދޭންޖެހޭނެ ގޮތަކަށް އަދިއެއް މި ނިންމިފައެއް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު މި ގާނޫނުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބަޙުސް އެބަ ކުރެވެމުން ބަދޭ ވަކި ޕަސެންޓެއް މިގޮތަށް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންނޫން
އަދިއެއް އެގޮތަކަށް ނެތް. އެހެންވީމާ، މިނިސްޓަރ، ކިހިނެއްތޯ މިނިސްޓަރގެ ވިސްނުންހުރީ އެގޮތަށް މި
ނުހިމެނިޖިއްޔާ މިހެން ވެދާނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރައްވަންތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިނިސްޓަރ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރިހެން 6400 ރުފިޔާއެއްގަ އި މިނިމަމް ވޭޖު
ކަނޑައެޅީމަ އެޑިޝަނަލީ ގާތްގަނޑަކަށް 270 މިލިޔަން ޑޮލަރުގެ ރެމިޓެންސެސް ހުންނާނެ ކަމަށް، ބިދޭސީންނާ
އެއްކޮށް މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅައިފިނަމަ، އެޑިޝަނަލްކޮށް 270 މިލިޔަން ޑޮލަރުގެ ރެމިޓެންސެސް. މިހާރު ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ބެލެންސް އޮފް ޕޭމަންޓްސްއަށް ބަލައިލީމަ އަޅުގަނޑު ހިތުން ގާތްގަނޑަކަށް 380 މިލިޔަނެއްހާ
ޑޮލަރުގެ ރެމިޓެންސެސް ހުންނާނެ. އެއަށް އެޑިޝަނަލީ 270 މިލިޔަން ޑޮލަރު ދާނެ ކަމަށް. ދެން، ތިވިދާޅުވި ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލަންޖެހޭނެ ކަމެއް. ދެން، އެކަމަކު އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަނޑެމެން ދިވެހިން ވަޒީފާއިން ނެގޭނެ
ގޮތްތައް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑު ހިތުން ކުރަން. މިހާރު މިސާލަކަށް މިހާރުވެސް ޓޫރިޒަމްގެ ގާނޫނުގައި
ވެސް އެބަ އިނދޭ ރޭޝިއޯސްތަކެއް ހިފަހައްޓަން. އެހެންވީމާ، އެ ރޭޝިއޯސްތަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެ
ހިފަހައްޓަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ ކޮންމެހެން މިނިމަމް ވޭޖާ ގުޅޭ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ދެން ހަމަ
މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލަމާ 6400 ރުފިޔާ އަށް، ދިވެހި ފަރާތަކަށް 6400 ރުފިޔާ، އެންމެނަށް އެއްކޮށް
ޔުނިވަރސަލްކޮށް 6400 ށް ރުފިޔާ މިނިމަން ވޭޖު އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅައިފިނަމަ، އެ މީހުން ދިވެހި
އެމްޕްލޯޔަރސް ދާނީ ބިދޭސީންނަށްތޯ ދިވެހިންނަށްތޯ. ހަމަ އޭގައިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ބަހުސްކުރެވިދާނެ.
ގިނަ މީހުން ދާނީ މިސާލަކަށް، އެއީ ދިވެހިންނަށް ދޭންޖެހޭ އެހެނިހެން ޢިނާޔަތްތަކާއި، މިސާލަކަށް ހުންނާނެ
ކަންތައްތަކަށް ބަލާލާފައި ހަމަ ހިނގައިދާނެ ބިދޭސިންނަށް ވެސް. އެއީ ސީދާ، އެކަމަކު އެ ކަންކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ އެހެން ގާނޫނަކުން އަޅުގަނޑުމެން ޙައްލުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން
މިހާރު އެބަ ވިސްނަން މިސާލަކަށް ޑޮމެސްޓިކް ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ޚަރަދު، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮގްރާމްސް
41

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ތަކުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޓެންޑަރިންގ މެކޭނިޒަމަށް ވެސް ޕްރިއޮރަޓައިޒޭޝަނެއް ދޭން. އެ މިސާލަކަށް
ޚާއްޞަކޮށް މި ދަނޑިވަޅުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރއަކީ އެއީ ސްޓިއުމިލަސްއެއް ކަމުގައި
ބަލައިގެން، މިސާލަކަށް ޕްރޮޖެކްޓެއް ހިންގަން އެ މީހުން ހުށަހަޅާއިރު، އެ މީހުން އެ ޕްރޮޖެކްޓްގައި ގެންގުޅޭނެ
ލޭބަރ ޑީޓޭލްސް ވެސް ހުށަހަޅަންޖެހޭ ގޮތަށް. އަދި އެ ލޭބަރ ޑީޓޭލްގައި މިސާލަކަށް އެމީހަކު އެ މީހުން
ގެންގުޅެނީ % 60 ދިވެހިންތޯ، 50% ދިވެހިންތޯ، 70% ދިވެހިންތޯ، އެގޮތަށް ބަލާފައި އެ މީހުންނަށް
ޕްރިއޮރަޓައިޒޭޝަން މެކޭނިޒަމެއްގެ ދަށުން މާކްސް އިތުރަށް ލިބޭ؛ މި ބުނީ ޕްރިއޮރަޓައިޒު ކުރެވޭ ގޮތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތް މިހާރު އެބަ ކުރަން އަޅުގަނޑުމެން، ކިހިނެއްތޯ އެކަން ކުރެވޭނީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން
މިހާރު ކޮންމެގޮތެއް ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމެއް ނޫން، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ވީހާވެސް ގިނަ ދިވެހި
ކޮންޓްރެކްޓަރުންނަށް ގިނައިން ދިވެހި މީހުންނަށް ވަޒީފާ ލިބޭ ގޮތަށް. އަސްލު ޙަޤީޤަތަކީ ކޮންމެހެން މުސާރައިގެ
ކަމެއް ނޫން. ރާއްޖޭގެ ގިނަ ޕްރޮޖެކްސްޓްތައް މިހާރު ވެސް ކުރެވޭއިރު އެ ކުރެވެނީ، ރަށްރަށުގައި ދިވެހި ، ވަރަށް
ގިނަ ރަށްރަށުގައި ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް މި ސަރުކާރު އައިފަހުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ކުރަން. އެކަމަކު
ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓްސްތަކަށް ހަމަ މިހާރު ވެސް ބޭރު މީހުން އެ ގެންގުޅެވެނީ އިނގޭތޯ. އެ ގެންގުޅެވެނީ އަޅުގަނޑު ދެކޭ
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެހެން ގާނޫނުތަކަށް އެ ބަދަލުތައް ގެނެސްގެން، އަދި ޕްރޮކިޔުމަންޓު މެކޭނިޒަމަށް
އެ ބަދަލުތައް ގެންނަން. ދެން، އަޅުގަނޑު އެކަމަކު، ތި އެކަމަކު ހަމަ ރަނގަޅު، ބަލާލަންޖެހޭނެ ކަމެއް އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މިނިސްޓަރ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ރިޟާއަށް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ވަޒީރު، އަޅުގަނޑު ކުޑަކޮށް ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން ދެތިން ހަތަރު ކަމެއް އެބައޮތް.
އަޅުގަނޑަކަށް އެއްގޮތަކަށް ވެސް ގަބޫލެއްނުކުރެވޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވަޢުދު މި ކޮންމެހެން 2020 ވަނަ
އަހަރު ފުއްދަންޖެހޭ ވަޢުދެއްގެ ގޮތުގައެއް. މެނިފެސްޓޯގައި ވަޢުދުވެފައި ހުންނާނެ ބައިވަރު ވަޢުދުތައް. ނޯންނާނެ ވަކި
ދުވަހެއް ކަނޑައަޅާފައެއް ވެސް . އަޅުގަނޑަކަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނުފެނޭ ދުނިޔެ މިއޮތީއަކީ މިނިމަމް ވޭޖެއް ،
ދިވެހިރާއްޖެ މިއޮތީއަކީއެއް މިނިމަމް ވޭޖެއް ކަނޑައަޅައިގެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބޮލުގެ ރިހުން ގެންނަ
42

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ހިސާބެއްގައި. މިނިމަމް ވޭޖުގެ ވާހަކަ ދައްކާ މީހަކު މިހާރު ނުވެސް އުޅޭ. ދައްކަނީ މި މަޖިލީހުގައި، އަޅުގަނޑުމެން
އަމިއްލައަށް ދައްކަނީ. މިނިމަމް ވޭޖު ވާހަކައެއް ނޫން މިއަދު މީހުން ދައްކަނީކީ. އާން މު ރައްޔިތުން ދައްކަނީކީ.
މިއަދު ދައްކަނީ އެ މީހުންނަށް ވަޒީފާ ނުލިބިގެން އުޅޭ ވާހަކަ. ވަޒީފާއަކަށް ދާނެ ތަނެއް ނެތިގެން އުޅެނީ. އެންމެ
ލާރިއެއް ވެސް ލިބޭނެ ގޮތެއް ނެތިގެން އުޅެނީ. އެ ވާހަކަ މިއަދު ދައްކަނީ. ކޮންތާކުންހޭ ލާރިއެއް ހޯދަނީ،
ކޮންތާކުންހޭ އާމްދަނީއެއް ހޯދާނީ. އަނގަޔާއި އަތާ ދިމާނުވެގެން އުޅޭ ޙާލަތުގައި ދުނިޔެ މި އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން
މިއުޅެނީ މިނިމަމް ވޭޖު ނުއުފެއްދިގެން. މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅާ ހިސާބަކަށް މި ޙާލަތެއް ނުދޭ. ވަޒީރު ތަކުރާރުކޮށް
ތި ވިދާޅުވަނީ ދަރަނި މައްޗަށް ދަރަނި ނަގަމުން ގޮސް ރެޑު އެލަރޓު އަޅައިގެން ގޮސް މިއޮތީ އޯވަރ ބުކް ވެގެން
އެ ދިޔަ ގޮތަކަށް ވެސް ބޯ މައްޗަށް ވެއްޓޭ ހިސާބުގައޭ ޤައުމު. ޤައުމުގެ އިޤުތިޞާދީ ޙާލަތު، ދަރަނި. މާދަމާ
ސަތޭކައަށް އަރާނެ. އެރީމަ ޤައުމު ބަނގޫރުޓުވީ. ބޭންކްރަޕްޓު ވީ. އެހިސާބަކުންނެއް ދާނެ ތަނެއް ނެތް އަތްދިކުރާކަށް
ފައިސާ ހޯދާކަށް. މިނިމަމް ވޭޖު ދޭން ރަނގަޅު. މިއަދު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ހުރި ފިހާރަތަކުގެ
ޙާލަތަކީ، އިއްޔެ ތިންހާސް ރުފިޔާ ވަން ފިހާރައެއް މިއަދު އެއްހާސް ރުފިޔާގެ ވިކުރާ ނުވަދޭ. ހިނގާ ހަމައެކަނި މި
މާލެއަކަށް ނޫނެއްނު ބަލަންޖެހޭނީކީ. އިއްޔެ ތިންހާސް، ފަސްހާސް ރުފިޔާގެ ވިޔަފާރީގެ ހިނގި ތަންތަނަށް، ވިކުރާ
ވަން ތަނަށް މިއަދު އެއްހާސް ރުފިޔާއެއް ނުވަދޭ. ދެން، ހަހާސް ރުފިޔާ ދީފައި، ހަތަރުހާސް ރުފިޔާ ދީފައި އެތާ
ކިތައް ކުދިން ބޭތިއްބޭނެހޭ ސުވާލަކީ. ނުބޭތިއްބޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި މިނިމަމް ވޭޖު
ތަޢާރުފުކުރުން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެންބަރު ހިސާބަށް ފަސްކުރަން. އެ ކީއްވެ ނުވާންވީ؟
މުޣުނީ ބޭނުން ހާ ގޮތަކަށް ނޫނެއްނު ވާންޖެހޭނީ؟ އަޅުގަނޑަށް ވެސް ބުނެވެންޖެހޭނެނު؟ 2022 ވަނަ އަހަރު ނިމުމުގެ
ކުރިން މިނިމަމް ވޭޖު އައިމަ އޯކޭ. ހަމަ އެ ކަމަކަށް އެއްވެސް ކަމެއް ނޯންނާނެ. އެއަށްވުރެން މުހިންމު ކަމެއް
އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިއަދު ވެސް މި ސަރވިސް ޗާޖު މި ކިޔާ އެތި، ރިސޯޓުތަކުގެ އުޅޭ ކުދިން މިކަމާ ތަޅަނީ،
ފައިޓުކުރަނީ. މި ސަރވިސް ޗާޖު 9% މިހާރު އެ އޮތް ގޮތަށް ލިބޭނެ ގޮތް ކަށަވަރު ކޮށްދިނުން. ކަށަވަރު ކޮށްދިނީމަ
މިއަދު ލިބޭ އެއްޗެއް ވެސް ހަމަ އާމްދަނީ، އެއް ކަންތައް، ތިން ކަންތަކުގައި ހިފާފައި އެއް ކަންތައް ވެސް
ކޮށްދެވޭތޯ ބަލަންވީ. ދެން، ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ، އަޅުގަނޑު މި ހުށަހަޅަނީ ދެތިން ކަމެއް
ވަޒީރު ކައިރީގައި. އެކެއް، ރިސޯޓުތަކުގައި މިހާރު އޮތް ރޭޝިޔޯ ބަދަލުކުރަން އެބަޖެހޭ. މިހާރު އޮތް 45%، % 50
އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިއަދު މިއީ އެ ޙާލަތު 40 ،60 ށް ބަދަލުކޮށްލަންވީ. އެތައް ބައިވަރު ދިވެހިންގެ ވަޒީފާތަކެއް
ހަމަ ޓައް ކިޔާފައި ހުޅުވިގެން ދިޔައީ. 40 ،60 އަށް ބަދަލުކުރަންވީ. މިވަގުތު ކިތައް މުވައްޒަފުން ބޭރުކޮށްލައިފި؟
ރިސޯޓުތަކުން ކިތައް ބޭރު މުވައްޒަފުން ބޭރުކޮށްލައިފި؟ ކީއްކުރަން އަނބުރާ އެ މީހުން މި ވަޒީފާއަށް ގެންނަން، މި
43

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ޤައުމުގައި މީހުން ގިނަވެގެން މިއުޅެނީ. 3000 ރުފިޔާ ގަނޑު ލިބިގެން ވެސް ދިވެހި މުވައްޒަފަކަށް އެ ވަޒީފާގަނޑު
ލިބޭނެ ގޮތެއްވުން އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މާ މުހިންމު. އެ ރޭޝިޔޯ އެގޮތަށް އޮތްތޯ އެ މީހުންނަށް ޔަޤީންކުރެވޭނެ
ގޮތެއް އަދި ތަންފީޛީ މަރުޙަލާގައި ވެސް އެކަން ބެލޭނެ ގޮތެއް، އެއް ކަމަކީ ރިސޯޓުތަކުގައި މިހާރު މިހާރު މިއޮތް
ރޭޝިއޯ ބަދަލުކުރަން އެބަޖެހޭ 45-55 ،55-45 އަޅު ގަނޑަކަށް ނޭނގެ ދެން. ހަމަ ގައިމުވެސް އޭގެ ސަބަބުން
ދުއިސައްތަ ރިސޯޓަށް އެބަ އިތުރުވޭ އަށެއްކަހާސް ދިހަވަރަކަށް ހާސް ވަޒީފާ. އޭގެ މާނައަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް
އިތުރު ވަޒީފާތަކެއް ލިބިގެންދިޔައީ. މިއަދު ވަޒީފާ ނުލިބި ތިބި މީހުންނަށް. ދެވަނަ ކަމަކީ، މިނިމަމް ވޭޖު
ތަޢާރަފުކުރަންޏާ ތަޢާރަފުކުރަންވީ ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުންނަށް ނުވަތަ ސަރުކާރު މުވައްޒަފުންނަށް. ޕްރައިވެޓު
ސެކްޓަރ އިހަށް މިވަގުތު ހަމަ ދޫކޮށްލަންވީ. ފުރަތަމަ އެކަން ކުރެވިދާނެ ކުރެވޭ ގޮތަށް އޮތްތޯ ބަލާފައި ކުރެވެންޏާ.
އެވެސް އަދި 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެންބަރު ހިސާބަށް ފަސްކުރަން ފެނޭ. -3 މި ދެންނެވި ރިސޯޓުތަކުގެ ރޭޝިޔޯ
ބަދަލުކޮށްފައި ދެން މި ސަރވިސް ޗާޖު ހަމަ ކޮންމެހެން އެ ލިބެންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ސަރވިސް
ޗާޖު 9%، % 9.9 ނަމަވެސް ބެހެންޏާ ބެހޭ ގޮތަށް އަދި އެކަން ރަނގަޅަށް މޮނިޓަރ ކުރެވޭނެ އިންތިޒާމެއް
ހޯދާފައި. މިވަގުތަށް މިކަންތައްތައް ތަންފީޛުކޮށްލެވުނަސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މިނިމަމް ވޭޖުގެ ކަންތައް ކުޑަކޮށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަށްކޮށްލެވިދާނެހެން. މިނިސްޓަރ އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށެއްގައި އިންނަ
ފިހާރައަކަށް 1000 ރުފިޔާގެ ވިކުރާ ވެސް މިއަދު ވަންނަ ތަނެއް. 4500 ރުފިޔާ ދީފައި އެތާނގައި މުވައްޒިފުން
ބޭތިއްބޭތަނެއް ނުފެނޭ. އެންމެ ކުއްޖަކު ވެސް ބެހެއްޓޭ ތަނެއް ނުފެނޭ. އެ ފިހާރަ ސޭޓު ވެސް އިނީ މިއަދު ވެސް
ހަމަ ތަސްބީހަ ހިފައިގެން މިސްކިތުގައި ސުބުޙާނަاله ކިޔާލަ ކިޔާލާ. އެ ޙާލަތުގައި އޮތީ. މާދަމާ ވާނެ ގޮތެއް ނެތް.
ދުނިޔެ އަދި މި ޙާލަތުން ދާނީ، މިދާގޮތަށް ދާނީ ވެސް އަދި ކިހާ ހިސާބަކަށް ކަމެއް އަންދާޒާކުރަން އިނގޭ މީހަކު
ވެސް ނެތް. ހަމަ ހިސާބުތަކެއް ޖަހަނީ. މިނިސްޓަރ ވެސް 2 ދުވަހުން އެއް ދުވަހު މިތަނަށް ވަޑައިގެން ހިސާބުތައް
ބަދަލުކުރާނެ. އަދި ތިވިދާޅުވާ މާހިރުން ވެސް ދިރާސާތައް ހަދާފައި، ދުނިޔޭގެ މާހިރުން ވެސް ދިރާސާތައް ހަދާފައި
އައިސް ބަދަލުކުރަނީ. އެއް ދުވަހު 3 މީހުން ޕޮޒިޓިވް ވާނެ. އަނެއް ދުވަހު 30 މީހުންނަށް އެބަ ބަދަލުވޭ. މާދަމާ
20 މީހުންނަށް ބަދަލުވޭ. އަނެއް ދުވަހު 50 މީހުންނަށް ބަދަލުވޭ. އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ ލޮކްޑައުން ވެސް
ލުއިކޮށްގެން. ހުރިހާ ކަމެއް ކޮށްގެން. އެހެންވީމާ، މިހުރިހާ ކަމެއް ވެސް އޮތީ މިހެން ކަމަށް ފެންނާތީ މިވާހަކަތައް
ދަންނަވާލީ. ދެން، ހަމަ އެއާއިއެކީގައި އަޅުގަނޑު ނާޒިލް ފާހަގަކޮށްލެއްވި ސޯޝަލް ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ ވާހަކަ.
އަޅުގަނޑަކަށް އަސްލު ހިއެއް ނުވޭ ނާޒިލް އަސްލު ބޭނުންވެގެން އުޅޭ ޖަވާބު އަދި ލިބުނު ހެނެއް. ލިބިއްޖެތޯ؟
ނުލިބެންޏާ ސޯޝަލް ހައުސިންގ ޔުނިޓަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވަޢުދެއް. ވަޢުދުތައް އެބަހުރި.
44

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ހަމައެކަނި މިނިމަމް ވޭޖު ވަޢު ދެއް ނޫން އޮތީކީ. ސޯޝަލް ހައުސިންގ ޔުނިޓު، 7000 ހައުސިންގ ޔުނިޓު އަޅާފައި
އޮތީ އެ ކިހިނެއްތޯ، އެ ބޭފުޅުން ލާރިދައްކާފައި އޮތީ ކިހިނެއްތޯ. އަދި ވިދާޅުވެއްޖެ 2 ލައްކަ 50 ހާސް ޑޮލަރުގެ
ވޮލެޓު، ޕޭމެންޓެއް ކަންނޭނގެ. ދެން، ވަރަށްބޮޑު ޕޭމެންޓެއް އެއްފަހަރާ ދައް ކަން. އެއީ ކޮން ފައިސާއެއްގެ
ވާހަކައެއްތޯ؟ އެއީ ކީއްވެގެން ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއެއްތޯ ވެސް، އެކަންކަން ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. މިނިމަމް ވޭޖުގެ
ކަންތަކުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތް މި ދެންނެވީ. 2022 ވަނަ އަހަރު ޑިސެންބަރު 31 ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރިން އެއަށް
އަލިމަގެއް ފެނިއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑަކަށް އެކަމަކަށް މައްސަލައެއް ނެތް. އަޅުގަނޑަށް ކޮށްދޭންވީ ކަމަކީ ރޭޝިޔޯ ބަދަލު
ކުރުމާއި، ސަރވިސް ޗާޖު ޔަޤީންކޮށް ދިނުމާއި، މިނިމަމް ވޭޖު ދެންޏާ ސިވިލް ސަރވިސްއަށް ތަންފީޛުކުރީމަ
ފުރަތަމަ މަރުޙަލާ ނިމުނީ. ސުވާލެއް ނެތް އިތުރަކަށް ކުރާނެ. މި ދެންނެވީ ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ޖަވާބެއް ދިނިއްޔާ
ވަރަށް ރަނގަޅު. 7000 ހައުސިންގ ޔުނިޓު އެޅޭނެ ގޮތެއް ހަދަންވީ. މި ސޯޝަލް ސްކީމްގެ ދަށުން 7000
ރުފިޔާއަށް ހަމަ ޔުނިޓެއް ވިއްކަންވީ. އޭރަށް އެހެރީ ލެވިފައި ހުރިހާ ކަމެއް. އެވާހަކަ މާ ބާރަށް ދައްކާނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވަކި ޚާއްސަ ސުވާލެއް ނެތް ނަމަވެސް، މިނިސްޓަރަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ އެއްޗެއް ވިދާޅުވެދެއްވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތީމަ އަޅުގަނޑު
މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެން ދެންމެ ޓޭބަލްއެއް ޝެއަރކޮށްފި ސަރުވަޝް. 2017 ގައި އަޅުގަނޑުމެން
ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ހަދާފައި އިން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ އިން
ނެރެފައިއިން ރިޕޯޓެއް މި ފާހަގަކުރަނީ 7000 ހައުސިންގ ޔުނިޓްސްއާ އެއްކޮށް ގްރޭޓަރ މާލެ އޭރިޔާ ގާތްގަނޑަކަށް
8530 ހައުސިންގ ޔުނިޓްސް، ސޯޝަލް ހައުސިންގ ޔުނިޓްސް. ދެން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރި ސުވާލު، 250
މިލިއަން ޑޮލަރސް އިނގޭތޯ. އެއީ 2022 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހޭ، ކުރިން ނަގާފައިއިން ޓްރެޜަރީ
ބޮންޑެއް، ވިއްކާފައިއިން ޓްރެޜަރީ ބޮންޑެއްގެ ޕޭމެންޓު އަޅުގަނޑުމެން ހަދަންޖެހޭނެ، 2017 ގައި. ދެން، އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި ވެސް ހަމަ މި ރޭޝިޔޯސްތަކަށް ބަދަލު ގެނައިމަ ހަމަ ދިވެހިންނަށް އިތުރު ވަޒީފާތަކެއް ލިބޭނެ. ދެން،
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި މިނިމަމް ވޭޖުގެ އިތުރުން ދެން ކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކެއްގެ ވާހަކަ. ސަރވިސް
45

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ޗާޖަކީ އަޅުގަނޑުމެން، ސަރވިސް ޗާޖަކީ އަޅުގަނޑު ހިތުން ނެގެންޏާމު ދޭންޖެހޭނެ އިނގޭތޯ. ދެން، ސަރވިސް
ޗާޖު، މިނިމަމް ވޭޖު ހަމައެކަނި ސިވިލް ސަރވިސްއަކަށް ނޫން ދެއްތޯ؟ މިނިމަމް ވޭޖަކީ ހަމަ މުޅި އެ
ސަރަޙައްދަކަށް ކަނޑައެޅޭ އެއްޗެއް. އެއީ ހަމައެކަނި އެ ސަރަޙައްދެއްގައި އުޅޭ ވަކި ބަޔަކަށް ކަނޑައެޅޭ އެއްޗެއް
ނޫން އިނގޭތޯ. އާދެ! އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް އޮތްތާނގައި
މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އިޤުތިސާދު 6% ،7% ގައި ކުރިއެރުވުމަށް ވިސްނާއިރު، އިތުރު ރިސޯޓްސްތަކާއި،
އިތުރު އިންވެސްޓްމެންޓު، އެގްރިކަލްޗަރއާ އަދި އެހެނިހެން ތަންތާގަނއި ކުރާއިރު، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބޭރުގެ
އެކްސްޕެޓު ލޭބަރސް ބޭނުންވާނެ. އެހެންވީމާ، އެކްސްޕެޓު ލޭބަރ، މިހާރުގެ މައްސަލައަކީ އެކްސްޕެޓު ލޭބަރ
އިލީގަލް މީހުން އުޅޭތީ. އަންޑޮކިޔުމެންޓެޑު ވޯރކަރސް އުޅޭތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އަދި އިތުރަށް
މިހާރު ތިބި މީހުންނަށް ވުރެ ވެސް އިތުރަށް އެކްސްޕެޓު ލޭބަރ ބޭނުންވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ދެން،
މިހާރު ވެސް އަސްލުގައި ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮވިޑް19-ގެ ޙާލަތާ ގުޅިގެން ވަޒީފާއިން ގެއްލޭ މީހުންނަށް
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަދެން ހަމަ ބޭސިކް އިންކަމްއެއް އިނގޭތޯ. 5000 ރުފިޔާ ބޭސިކް އިންކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން
މިހާރު ވެސް އެބަދެވޭ. އެޕްލިކޭޝަން އަންނަ ވަރަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ވެޓުކޮށްފައި މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ދެވިއްޖެ، ގާތްގަނޑަކަށް 390 އެއްހާ މީހުންނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވިއްޖެ ޔުނިވަރސަލް ބޭސިކް އިންކަމެއްގެ
ގޮތުގައި 5000 ރުފިޔާ އަންއެމްޕްލޯއިމެންޓު އެލެވެންސްއެއްގެ ގޮތުގައި. ދެން، ބޮޑަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ފާހަގަކުރެއްވީ ހަމަ ކޮމެންޓްސް ދެއްތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މިނިސްޓަރ. ދެން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ އިތުރު ކަމެއް މިނިސްޓަރ އަރިހުން އަދި
ސާފުކޮށްލަން ކުރެއް ސުވާލުތަކާ ގުޅިގެން އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން އަދި.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިނިސްޓަރ ދެންމެ ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން، ކުރީގައި ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ވިދާޅުވި 5 ޓަރޝަރީ
ހޮސްޕިޓަލެއްގެ ވާހަކަ. 5. އެއީވެސް ދެން މި ސަރުކާރުގެ ވަޢުދެއް. ވަރަށް މުހިންމު ވަޢުދެއްގެ ގޮތުގައި.
މިނިސްޓަރ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދެން މިނިސްޓަރ އަދި މިސަރުކާރުގެ ތިއްބެވި އިސް ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ހަމަ 5
ޓަރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލް މުހިންމޭ. އެކަމަކު ހަމަ ރާއްޖޭގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ 194 ރަށް އެބައޮތޭ. ވޯރޑެއްގައި އެދެއް
46

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ނެތް ރަށްތައް ވެސް އަދިވެސް އެބަހުއްޓޭ. ހަމައެކަނި ހުން ބަލާނެ ކަށިގަނޑަކާއި ޑޮކްޓަރަކާ ހުރި ރަށްތައް
އެބަހުއްޓޭ. އެންމެ ނަރުހެއް، 2 ނަރުހުން ތިބި ރަށްތައް އެބަތިއްބޭ. ޓަރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލްތައް ވެސް އެބަހުއްޓޭ.
އެވެސް ކުރަން ރަނގަޅު ކަމެކޭ. އެކަމަކު އެއީ އޭރިޔާ ތަކަކަށް ބަހާލައިގެން ކުރާ ކަމެކޭ. އެކަމަކު މުޅި ރާއްޖެއަށް
ކުރެވޭ ކަމަކީ ކޮބައިތޯ ބަލާފައި، އެކަމެއް ކުރެވޭތޯ ބެލިއްޔާ ހަމަ ހީވަނީ، ސިޔާސީ ވާހަކަ ވެސް ދައްކަންޏާ ދައްކާ
ވާހަކަ. އެހެންވެ އަޅުގަނޑު މިއަހާލީ ބައެއް ބޭފުޅުން، މިތާކު ނެތް ކަންނޭނގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް މިތިބީ
އެމް.ޑީ.ޕީ ބޭފުޅުން މިތިބީ. އެހެންވީމާ، މިވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލީ ހަމަ. 5 ޓަރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއް މަލްޓި މިލިއަން
ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްފައި، އެހެން ރަށްރަށް އަދިވެސް ބިކަ ހާލުގައި. ހަމަ ވަރަށް ހާލުގައި ހުރީ. ވަރަށް ހާލުގައި. ވަށާ
ފާރު ނެތް ހޮސްޕިޓަލްތައް އެބަހުރި. ވަށާ ފާރުގަނޑު ނެތް. އެހެންވީމަ، އެ ޙާލަތުން އަރައިގަންނަންޖެހޭ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ ދިމާތަކަށް ވެސް ފޯކަސް ކުރެއްވުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމަށް ފެންނާތީ
އެވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިނިސްޓަރ އެއްޗެއް އިތުރުކޮށްލަން ބޭނުންފުޅިއްޔާ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު
އަރުވާނަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިތުރުކޮށްލަން ބޭނުން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކުރިން އަޅުގަނޑު ދެންނެވިން 390 މީހުންނޭ، 816
މީހުންނަށް މިހާރު 3.2 މިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވިއްޖެ. މިހާރު އަންއެމްޕްލޯއިމެންޓު އެލެވެންސްގެ
ގޮތުގައި 816 މީހުންނަށް 3.2 މިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ދެވިއްޖެ. އެއީ މި ކޮވިޑު 19-ގެ ޙާލަތާ،
ކުރިން ދެންނެވުނީ ގޯސް އަދަދެއް. ދެން، ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރި ވާހަކަތައް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރީ.
ރިސޯސަސް ހަމަ ކުޑަ، ހަމަ ވަރަށް ކުޑަ ކޭކެކޭ މިއީ. ވަރަށްގިނަ ކަންކަމަށް މި ކޭކު އެބަޖެހޭ ފަޅަން. ރިސޯސަސް
ވަރަށް ކުޑައޭ. ވަރަށް މަދު ރިސޯސަސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ކެމްޕޭން ދަތުރެއްގައި ތ.އަތޮޅު ކިނބިދޫހެން
އަޅުގަނޑު ހިތަށް؛ ކޮންމެވެސް ރަށަކަށް؛ އޭރު ސުނާމީގައި އޭރު ހުރި ސިއްޙީމަރުކަޒުގެ ތަޅުންގަނޑު ވެސް ހަމަ
ހިނގާއިރު އަޑުކިޔާ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ ޙާލަތުގައި ހުރި ސިއްޙީމަރުކަޒުތައް ވެސް އެބަހުއްޓޭ. ރާއްޖޭގެ
ވަރަށްގިނަ ރަށްތަކުގައި ހަމަ ހުރީ ހަމަ ވަރަށް ބޭސިކް ސަރވިސަސްއޭ. އަޅުގަނޑުމެން އައިއިރު ރާއްޖޭގައި ފެނާއި
47

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ނަރުދަމާ އެޅިފައި ހުރީ ވެސް އަޅުގަނޑު ހިތުން ގާތްގަނޑަކަށް ނަވާވީހެއްހާ ރަށް. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މިއަހަރު
ތެރޭގައި ވެސް އެބަ ކުރަން 43 ރަށުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ. 34 ރަށެއްގެ ފެނާ ނަރުދަމާގެ ޓެންޑަރިންގ މަސައްކަތް
އެގްޒިންގ ބޭންކުގެ ތެރެއިން ވެސް އެބަކުރޭ. އަޅުގަނޑުމެން؛ އެހެންވީމަ، ވަރަށްގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުއްޓޭ
ކުރަން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، ރިސޯސަސް ވަރަށް މަދޭ. އެހެންވީމާ، ދެން ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން،
އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ވަކި ގޮތަކަށް ނިންމީމަ މިނިމަމް ވޭޖު ވެސް ދޭނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުގެ އެބަ ވަޒީފާއަކަށްވޭ
އިނގޭތޯ ބަޖެޓުގެ ހުރި ނަންބަރސްތައް ވެސް ކިޔައިދިނުން. އަދި ބޭރުގެ ޖަމުޢިއްޔާ ޖަމާޢާތްތަކުން ދުނިޔޭގެ
އިޤުތިޞާދު ބަދަލުވެގެންދާނެ ގޮތް އަދި ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދު ބަދަލުވެގެންދާނެ ގޮތް ތި ބޭފުޅުންނަށް އެ އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަ ގޮތުގައި ކިޔައިދިނުން އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ވަޒީފާއެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެކަމަކު މިނިމަމް ވޭޖަކީ
އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭ އެއްޗެއް. މިނިމަމް ވޭޖަކީ އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭ އެއްޗެއް. މިނިމަމް ވޭޖު
ކަނޑައެޅުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ދެން، ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ދެވަނަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އޮތް ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދަށް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ޙަޤީޤަތުގައި ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން ކުރަމުން މިދާ މަސައްކަތަކީ އިކޮނޮމިކް
މިނިސްޓަރ އަޅުގަނޑުމެންގެ ލަފައެއް އެރުވުމުގެ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ، އެ ކަމަށް ބޭނުންވާ ވަރަށްގިނަ މަޢުލޫމާތު
ލިބިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޙަޤީޤީ ލަފާ އެރުވެންވަނީ. އެގޮތުން، އަޅުގަނޑު އިތުރަށް ސާފުކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ މި 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާ މިހާރު ސިވިލް ސަރވިސްގެ ދެވިގެން މިދަނީ 6400 ރުފިޔާ އެއީ އެލެވެންސްތަކާ
އެއްކޮށް ހިމެނީމަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ބޭނުންވޭ އެ ފިގަރ، އެލެވެންސްތައް ނުހިމަނާ އަޅުގަނޑުމެން 6400
ރުފިޔާ ކަނޑައަޅައިފި ކަމަށް ވަންޏާމު ކިހާވަރެއްތޯ ބޮޑުވެގެން އަންނަނީ. އެ ފިގަރ އަޅުގަނޑު ބޭނުންވޭ. އޭގެ
އިތުރަށް އެސް.އޯ.އީތައް ހިމަނައިގެން މި 2 ފިގަރ، މިހާރު އެސް.އޯ.އީތައް ހިމަނައިގެން ސިވިލް ސަރވިސްއާ
އެއްކޮށް ބޭސިކް ސެލެރީ ޕްލަސް އެލެވެންސްތައްލީމަ ވާ ވަރާއި، އެ ނުލައި ވާ ވަރާ. ދެން، މި އެސް.އޯ.އީ ތަކަށް
ކިހާވަރެއްތޯ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގިއްޖެ ސިވިލް ސަރވިސްގައި ނައިން ތައުޒަންޑް ސިކްސް ހަންޑްރެޑު
48

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ސިކްސްޓީ ޓޫ މިވަގުތު ދަށްކޮށް މި އުޅެނީ 6400 އިން ދަށުގައި. އެއީ އެލެވެންސްތައް ހިމަނައިގެން.
އެލެވެންސްތައް ނުހިމަނާ އެސް.އޯ.އީ އާއި ސިވިލް ސަރވިސްއާ އެ ދެ ބައި އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ އެ
ފިގަރއާ، އެއީ ހަމައެކަނި، އެއީ އެސް.އޯ.އީ ނުހިމަނާ ނޫންތޯ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެ މަޢުލޫމާތު، އޭރުން
އަޅުގަނޑުމެން މީތި ކުޑަކޮށް މިނެ ކިރާލަން އެނގޭނީ. ދެން، މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވެއްޖެ ލިވިންގ ސްޓޭންޑަޑަށް
ބަލާފައޭ މިނިމަމް ވޭޖު ދުނިޔޭގެ ޤައުމުތަކުގައި ކަނޑައަޅާ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ލިވިންގ
ސްޓޭންޑަޑަށް ބަލައިގެން މިނިމަމް ވޭޖެއް ކަނޑައަޅާ ކަމަށް ވަންޏާމު މާލޭގައި ލިބެންވާނެ ނިއުޔޯރކް ސިޓީގައި ލިބޭ
ސެލެރީ. އެ ޚަރަދުތައް އެ ބަހުއްޓޭ އެލެވެލްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ. އެހެންވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނެތް
އެގޮތަކަށް ވެސް މި ކަނޑައެޅޭކަށް. ދެން، ވޭޖު ބޯޑުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިން ލަފާގައި މި އިންނަނީ މިނިމަމް
ވޭޖަކީ ބޭސިކް ސެލެރީ ކަމަށް އެ ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރައްވާފައި މި އިނީ. އެކަމަކު މިނިސްޓަރ ތި ވިދާޅުވަނީ މިނިމަމް
ވޭޖަކީ ގެއަށް ގެންދަން އެލެވެންސްއާ އެއްކޮށް ދޭ ވަރޭ. ދެން، އަޅުގަނޑަށް އަނެއް ކަމަކަށް އޮޅުން ފިލުވާލަން
ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުގެ ޚިޔާލަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވޭޖު ކަނޑައަޅާއިރު މައިކްރޯ ސްމޯލް، މައިކްރޯ ސްމޯލް ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބެލެވެނީ 5 މިލިއަނުން ދަށުގެ ސޭލްސް ޕަރ އިޔަރ. އެ ނުހިމަނާ މިނިމަމް ވޭޖު
ކަނޑައަޅަން. އެއީ އެންމެ ކުދި އަދި ކުދިފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް އެ އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއްނުކުރަން އެ ދެވިދާނެ
ކަމަކަށް. އެ ދެންޏާމު ދޭން މި ޖެހެނީ 4500 ،4000 އެ ބޭންޑު ހިމަނާކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުފެނޭ.
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ 6400 ން، އެއީ އޭގެ މާނައަކި ޕަރ އިޔަރ ސޭލްސް 5 މިލިއަންއިން މަތީގެ
ކުންފުނިތަކަށޭ މީތި، ވިޔަފާރިތަކަށޭ މީތި އެޕްލިކަބަލް ވާނީ. ކޮބައިތޯ މިނިސްޓަރ އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ޚިޔާލަކީ. އެ
ކިހިނެއްތޯ މިނިސްޓަރަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވަނީ؟ އެއީ ދެން، އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރިން، އަޅުގަނޑު ހިތުން ހަމަ އެންމެ
ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެދާނެ މައިކްރޯ ސްމޯލް ވިޔަފާރިތައް ނުހިމެނުން. އެހެންވީމާ، އޭގެ މާނައަކީ އެ ތަނަށް ދާ
މީހުން، އެ ތަނަށް ވަޒީފާއަށްދާ މީހުންގެ މިނިމަމް ވޭޖު، އެ މީހުންނަށް ލިބޭ މުސާރަ ކަނޑައެޅޭނީ އެތާނގެ
އެމްޕްލޯޔަރގެ ވިސްނުމުގައޭ ހުންނާނީ. ހަމަ އެ މިނިމަމް ވޭޖަށް އެޕްލިކަބަލްއެއް ނުވާނެއޭ މައިކްރޯ އެންޑް ސްމޯލް.
ދެން، ވަކި ވަރަކަށްވުރެ މަތިވީމަ މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅުން އެއީ ހަމަ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެދާނެ. ދެން،
އަޅުގަނޑު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ބޭނުންވި މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ވަރަށް އަވަހަށް
49

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީއާ ޙިއްސާ ކުރާނަން. އެއީ އެސް.އޯ.އީތައް ހިމަނައިގެން ކިހިނަކުންތޯ ބަދަލުތައް އަންނާނީ.
އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އަވަހަށް އިއްޒަތްތެރި ކޮމިޓީއާ އަޅުގަނޑުމެން ޙިއްސާކުރާނަން. ދެން، ޙަޤީޤަތަކީ، ދެން މީގައި
ވާގޮތަކީ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ހުންނަ މީހާއަށް ބަޖެޓު ރަނގަޅަށް ފެންނާނީ އިނގޭތޯ. ދެން، ތިބޭ އެހެން
ފަރާތްތަކަށް، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން އެކި މީހުން ބުނެއެއް ނޫންތޯ ބަރޑްސް އައި ވިއު ދެއްތޯ. މިސާލަކަށް މަތިންދާ،
އެއަރޮޕްލޭނުން ބަލާއިރު ފެންނާނެ ހުރިހާ ބރޑްސް އައި ވިއު. ދެން، އަނެއް މީހުންނަށް ފެންނާނީ މިހާރު
ބިންމަތީގައި މިހެން އޮންނައިރު ފެންނަ ވަރމްސް އައި ވިއުއެއްގެ ގޮތުގައި އެ ފެންނާނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ
މީހާއަށް ފެންނަތަން ކުޑަވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް އެބަފެނޭ މުޅި ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގެ ޙާލަތު އިނގޭތޯ.
މިހާރު ރާއްޖޭގެ ކޮވިޑް 19-ގެ ޙާލަތާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިދަނީ ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އޯޑީ ފެސިލިޓީ ބޭނުން ކުރުމުން. ރާއްޖޭގެ ދަރަނީގެ ޙާލަތު ހުރިވަރަކީ މިވެނި ވަރެއްކަން
އިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. ދަރަންޏަކީ އަބަދު އަބަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ފައިސާ ނެގޭ އެއްޗެއް ނޫން. ވަކި ހިސާބަކަށް ދިޔައިމަ ދުނިޔޭގައި ނުތިބޭނެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލެންޑުކުރަން
ތައްޔާރަށް ތިބި ބައެއް ވެސް. އަދި ކޮވިޑް19-ގެ ޙާލަތާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރޭޓިންގސްތައް ވެސް އެބަހެދޭ.
ސޮވެރިންގ ރޭޓިންގއެއް އެބަހެދޭ. އެންމެފަހުން ހެދި ރޭޓިންގގައި ވެސް ނެގެޓިވް އައުޓްލުކެއް އެދިނީ. މިހާރު
ރާއްޖޭގެ، އަޅުގަނޑުމެން ސީދާ މާކެޓަށް ގޮއްސިއްޔާ އިނގޭތޯ، އަޅުގަނޑުމެން ސީދާ މާކެޓަށް ގޮއްސަ އަޅުގަނޑުމެން
ލޯނު ނަގަން ދިމާކޮށްފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ އިންޓަރަސްޓު ރޭޓަކީ މިހާރު ގާތްގަނޑަކަށް % 20.
އިނގޭތޯ. 20%ގައި ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ސީދާ މާކެޓަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިންޓަރެސްޓު
ނުނެގޭނެ. ދެން، ވަރަށް ވާހަކަދައްކައިގެން އެ މީހުން 15% އަށް ތިރިކޮށްލާ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދެއްކީމަ،
މާކެޓަކަށް ގޮސްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ އިންޓަރެސްޓު ރޭޓަކީ އެއީ. އެހެންވީމަ، އެއީއޭ މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤުތިޞާދީ އައުޓްލުކް ހުރި ގޮތަކީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ބަޖެޓުގެ ޙާލަތު އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، ބަޖެޓު ނަންބަރސްއަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބަ ފެނޭ ސަރުކާރު ޙިއްސާވާ ކުންފުނިތައް. މިހާރު އެއަރޕޯޓަށް ފުލައިޓު ނުޖައްސާތީވެ އެމް.އޭ.ސީ.އެލްއަށް،
އެމް.އޭ.ސީ.އެލްއަކީ ރާއްޖޭގެ އެންމެ ފައިދާވާ އެއް ކުންފުނި އިނގޭތޯ. އެއަރޕޯޓަށް ފްލައިޓުތައް ނުޖައްސާތީ
ކުރިއަށް، މިސާލަކަށް ތިން ހަތަރު މަހަށް މި ޙާލަތު ދެމިގެން ގޮއްސިއްޔާމުން އެމް.އޭ.ސީ.އެލްގެ ކޭޝް ފްލޯރ
މައިނަސް ވާނެ އިނގޭތޯ. މައިނަސް ވާނެ. ދެން، ހަމަ ބަޖެޓުން، އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެމް.އޭ.ސީ.އެލް
ރާއްޖޭގެ އެއަރޕޯޓްސް ކުންފުނި ބަނގުރޫޓު ކޮށްލާފައި އެންމެން ކަނޑަލާފައި ގެއަކަށް ނުފޮނުވޭނެ އިނގޭތޯ. ދެން
50

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އަޅުގަނޑުމެން މިސާލަކަށް މޯލްޑިވިއަން، މޯލްޑިވިއަންގައި ރާއްޖޭގައި މިހާރު ލޮކްޑައުންގެ ޙާލަތުގައި ރަށްރަށްގެ
އެއަރޕޯޓުތަކަށް ވެސް ނުދެވޭ. ހަމައެކަނި މިގެން ގޮއްސަ ކާގޯ ފްލައިޓުތަކެއް ޖައްސައިގެން ލިބޭ އާމްދަނީއެއް
އިންނަނީ. އެހެންވީމާ، މޯލްޑިވިއަން އަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ ޖޫން މަހުގައި މުސާރަ ދޭން ވެސް، މިއީ ޖޫން
ދޯ. މެއި މަހުގައި މުސާރަ ދޭން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކެޕިޓަލް އިންޖެކްޝަންގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ދީގެން
އިނގޭތޯ މޯލްޑިވިއަންއަށް ވެސް. އެހެންވީމަ، ކުރިއަށް އޮތްތާނގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ރާއްޖޭގެ ކުންފުނިތައް
ވެސް ހަމަ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓަށް. އެހެންވީމަ، ޙާލަތަކީ މިއީއޭ. އެއްވެސް ބަޔަކު ބޭނުންވެގެން އެއްވެސް ބަޔަކު
ގެނައި ޙާލަތެއް ނޫނޭ މި ޙާލަކީ. މުޅި ދުނިޔެ އޮތީ މިހެންނޭ. އަދި މިސާލަކަށް މިހާރު މިސާލަކަށް ބައްލަވާ،
ޗައިނާގެ ބެއިޖިންގގައި އިތުރު ކްލަސްޓަސްތަކެއް ފެނިގެން ޗައިނާގެ ބެއިޖިންގ މިހާރު އެ އޮތީ ސެކަންޑް ވޭވްއަކަށް
ގޮއްސަ. އެތަން ލޮކްޑައުންގެ ޙާލަތުގައި އިނގޭތޯ. ދެން، އެހެން ގޮއްސަ ދުނިޔޭގެ އެހެންވީމާ، މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ މާހިރުން އެ ވިދާޅުވަނީ މިހާރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަންދާޒާތައް އިތުރަށް
ގޯސްވެގެންދާނެ. އެހެންވީމަ، މި ޙާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅައިގެން ކުރިއަށްދާނެ. މިނިމަމް
ވޭޖަކީ އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ އެހެންވެގެން މިހާރު މިސާލަކަށް ބޯޑު ލަފާދޭ ބޯޑު މެންބަރުން، ބޯޑަށް ނުފެންނާނެ
އެ ޙާލަތެއް. އިނގޭތޯ. އެ ޙާލަތެއް ނުފެންނާނެ. މިނިމަމް ވޭޖު ޓެކްސްޓް ފޮތުގައި އިން ގޮތަށް ދޭން އޭގައި މިހިރީ،
މިވެނި މިވެނި ކިޔާފައި އެބޭފުޅުންނަށް ފެންނާނީ މިނިމަމް ވޭޖުގެ ތިއަރިޓިކަލީ. ދެން އެ ކަނޑައެޅުމުގައި އެމީހުން
މަސައްކަތް. އެ ފާހަގަކޮށްފައި ބޯޑުން ނިންމާފައި އެ އޮތީ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރަނީ މިނިމަމް ވޭޖަކީ
ބޭސިކް ސެލެރީއެއް ނޫނޭ. މިނިމަމް ވޭޖަކީ އެ މީހަކު ގެއަށް ގެންދަން ލިބޭ އެއްޗެކޭ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
އަދި ޚާއްސަކޮށް އެހެނިހެން ގައުމުތަކުގައި މިނިމަމް ވޭޖު ވެސް ދޭނީ އަވަރލީ ރޭޓެއްގަ. އެހެންވީމަ، މިސާލަކަށް 40
ޑޮލަރު ޕަރ އަވަރ އިނގޭތޯ. 40 ޑޮލަރު ޕަރ އަވަރ ދެނީ އޭނައަށް ކެއުމަށް 10 ޑޮލަރު، ނިދުމަށް 10 ޑޮލަރު،
އެހެން ކަމަކަށް ސެލޯނަށް ދާން 10 ޑޮލަރު. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލާ އެއްޗެއް ނޫން. މިނިމަމް ވޭޖެއް، މިނިމަމް
ވޭޖު ގަޑިއިރަކަށް 40 ޑޮލަރު އޭނައަށް ލިބެން ޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖުގެ މާނައަކީ އުޖޫރަ ދޯ. އެންމެ
މަދުން ދެވޭ އުޖޫރަ. އުޖޫރަ އަކީ އޭގެ ބޭސިކާ އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް އޭގައި ހިމެނޭ އެއްޗަކަށް ވާހަކައެއް ނޫން
އަޅުގަނޑު މި. މިނިމަމްކޮށް އެންމެ މަދު އުޖޫރައެއްގެ ގޮތުގައި އޭނައަށް ދޭންޖެހޭނެ. ދެން އެކަމަކު އޭގައި ވޭރިއެބަލް
އެލަވަންސް. މިސާލަކަށް އޭނަ ސަރވިސް ޗާޖު، އޭނަ ދޭ އެއްޗެއް، އޭނަ މަސައްކަތްކުރާ ދުވަހަށް ނިކުމެ އެ
ސަރވިސް ދިނީމަ އޭނަ އެޕްލިކަބަލްވާ ސަރވިސް ޗާޖު އެއަކަށް ނުހިމެނޭނޭ. މިސާލަކަށް އޯ.ޓީ އެއީ އޭނަ ކުރާ
އަނެއް ކަންތައް. އެއީ ވޭރިއަބަލް އެއްޗެއް. އަޅުގަނޑު ވޭރިއެބަލް އެލަވަންސް ކޮންމެހެން ހިމަނާ ވާހަކައެއް ނޫން
51

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ. ފިކްސްޑްކޮށް އޭނައަށް ދެވޭ ސެލެރީ. މިސާލަކަށް އޭނަ ބޭސިކް ސެލެރީއާއި
ޓައިވެފައި، % 100 ޓައިވެފައި އެބަ އިނދޭ 35% އެއީ ސްޕެޝަލް ޑިއުޓީ އެލަވަންސް. އެއީ ހަމަ ފިކްސްޑް
އެއްޗެއް. އިނގޭތޯ. ހަމަ ފިކްސްޑް އެއްޗެއް. ކޮންމެ މަހަކު ވެސް އޭނައަށް ލިބޭނެ ބެސިކް ސެލެރީއަށް. އަދި
އެއާއެއްކޮށް މިސާލަކަށް ޓެކްނިކަލް އެލަވަންސް، އެކަޑަމިކް އެލަވަންސް، އެ ހުރިހާ އެއްޗަކީ ފިކްސްޑްކޮށް އޭނައަށް
ދެވޭ އެއްޗެއް. އެހެންވީމަ، އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ހިމަނައިގެން އޭނައަށް ދޭންޖެހޭނެ 6400 ރުފިޔާ މަޖިލީހުން
ބުނާހިސާބުން. އޭގެ މާނައަކީ ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުން ދެން ކޮންޓްރެކްޓް ހަދާއިރު ބަލަން ޖެހޭނޭ އެ
ހުރިހާ އެއްޗެއް ހިމަނައިގެން ވެސް އޭނަ މަދުވެގެން އޭނަ ގެއަށް ގެންދަން 6400 ރުފިޔާ ލިބެންވާނެ. އެއީ
އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ ވާހަކައަކީ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިނިސްޓަރ އަދި އިތުރު ފިގަރތަކެއް ކުޑަކޮށް އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ބޭނުން އެބަ ވޭ. މިނިސްޓަރ، ކުޑަ އިތުރު
ފިގަރތަކެއް ބޭނުންވޭ. މި 3.7 މިލިޔަން ރުފިޔާ ޕްލަސް އެސް.އޯ.އީ، ބިލިޔަން ރުފިޔާ ޕްލަސް މި އެސް.އޯ.އީން މި
އެޑްވާ އެއްޗަކާއި އެއްކޮށް އައީމަ އިޤުތިޞާދީގޮތުން އެ އަންނަ ކުރިއެރުމާއި އެއްކޮށް ދައުލަތުގެ އާމްދަނީއަށް
ކިހާވަރެއްތޯ ވަންނާނީ. އެހިސާބު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ. ޕްލަސް އެ ނުލާ އަޅުގަނޑުމެން 6400 އެއީ އިތުރު
އެލަވަންސްތައް ނުލާ ހަދައިފި ކަމަށް ވަންޏާމުން އެ ބޮޑުވެގެން އަންނަ ފިގަރ އާއި އެއްކޮށް ކިހާވަރެއް ދައުލަތުގެ
އާމްދަނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ވަޢުދުވީ މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅަން. ވަކި އަހަރެއް
ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން މި ޓާރމް ތެރޭގަ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ކަނޑައެޅިދާނެ. އަދި ވަގުތު އެބަ އޮތް.
ހަމަ ކޮންމެ ދުވަހަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅިދާނެ. އަޅުގަނޑުމެން މި ލަފައެއް ދޭން މި އުޅެނީ މިހާރުން
މިހާރުން ކަނޑައަޅާކަށް ނޫން. އެ ޙާލަތު އައީމަ ކަނޑައަޅަން. ކަނޑައަޅާއިރު ކަނޑައަޅާނެ ގޮތްތަކެއް ކަނޑައަޅަން
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އަސްލު މި ލަފާ ހޯދަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު ދެވަނަ ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އެބަ ތިއްބެވި އިތުރު 3 ބޭފުޅަކު
އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު މި ކުރުކޮށްލަން ނިންމަން ހިފަންވެގެން އުޅޭތީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ސުވާލުތަކަށް
52

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ފުރުޞަތު އަރުވާފައި އެންމެ ފަހުން މިނިސްޓަރަށް ޖަވާބުދެއްވަން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން. މިހާރު ވެސް
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު މުޅިން ފާހަގަކުރެވިއްޖެ މިނިސްޓަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރައްވާ ދިވެހިރާއްޖެ މި
އިމްޕޯޓަށް ބަރޯސާވެފައި އޮތް ޤައުމަކަށްވުމާއި، ރާއްޖެ ފޮރިންގ ރިޒަރވް ދަށްވުމާ، މިކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް
ދިމާވެދާނެ ކަމަށް. ދެންމެވެސް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެއްވި އެއަރޕޯޓަށް ޖައްސާ ފްލައިޓުތަށް މަދުވުމާއި، މި ހުރިހާ،
މިއީ ޓޫރިޒަމް އެކްޓިވިޓީސް. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދުގެ 70% އަކީ ޓޫރިޒަމާ ގުޅިފައި ހުރި
ކަމެއް. ރާއްޖޭގެ އިންޑަސްޓްރީއަކީ ބޮޑު އިންޑަސްޓްރީ، ސަރވިސް އިންޑަސްޓްރީ. މި ޚިދުމަތުގެ އިންޑަސްޓްރީގެ
ތެރޭގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުން އަޅުގަނޑުމެން އެތެރެކުރާ މުދާ، ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ މުދާ ހަމައެކަނި ރީ-އެކްސްޕޯޓު
ކުރަނީ. އެތެރެކުރާ މުދާ އަޅުގަނޑުމެން މިތާ ތެރޭ ކޮންސިޔުމް ކުރާއިރުގައި އެ ކޮންސިޔުމް ކުރަނީ ރާއްޖެ އެތެރެވާ
1.5 މިލިޔަން ފަތުރުވެރިން. މިސާލަކަށް ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރަން މިހާރުވެސް ހިސާބުތަކަށް ބަލައިފިއްޔާ ކަސްޓަމް
ހިސާބުތަކުން ފެންނާނެ 8 މިލިޔަން ޑޮލަރުގެ ހަމައެކަނި ޕްރޯންސް، ހަމައެކަނި ޕްރޯންސްގެ ބާވަތް، ޝްރިމްޕް،
ޕްރޯންސް 8 މިލިޔަން ޑޮލަރު އެބަ ހުރި ރާއްޖެ އެތެރެކޮށްފައި 2018ގަ. އޭގެ 90% އަކީ ކޮންސިޔުމް ކޮށްގެން
ފަތުރުވެރިޔާ ބަނޑުން ގެންދިޔަ އެއްޗިހި. ދިވެހިރާއްޖެ އެތެރެކުރާ ބަނގުރަލާއި، އޫރުމަހާއި، ތަރުކާރީ އާއި، ރޯ މޭވާ
އާއި، ޝްރިމްޕް އާއި، ސީފުޑުގެ ހުރިހާ ބާވަތުގެ % 90 އަކީ ބަނޑުގައި ރީއެކްސްޕޯޓްވާ އެއްޗިހި. ބަނޑުގައި
ރީއެކްސްޕޯޓުވާ އެއްޗިހި. މިވަރަށް ބުނީމަ އެނގޭނެ. ކޮންސިޔުމަރ އިކޮނޮމީއޭ ބުނީމަ. ދިވެހިރާއްޖެއަށް މި އެތެރެކުރާ
ފޮރިންގ ރިޒާރވަކަށް އެއަކަށް އަސަރެއްނުކުރާނެ. އެ ދިވެހިރާއްޖެ އެތެރެކުރާ އެއްޗެއް އަލުން އަނބުރާ ބޭރު އެބަ
ކުރޭ. ބަނގުރާ ހިސާބު ހައްދަންވީ މި ދިވެހިރާއްޖެ ކިތައް ލީޓަރު ލިކަރ އެތެރެވޭތޯ. ހިސާބު އަދަދުން އެއީ
ކިހާވަރެއް ޖަންބޯ ޕްރޯންސްއަށް މި ޕްރޯންސް، ކިހާވަރެއްގެ ބަނގުރަލެއް އެތެރެވޭ. މި ހުރިހާ އެއްޗްިއސަކީ ރާއްޖެ
އެތެރެވާ ސިނގިރޭޓުގެ ވެސް ބޮޑު ބަޔަކީ ރީއެކްސްޕޯޓުވާ އެއްޗިހި. އެހެންވީމަ، ހިސާބެއް ހައްދަވަންވީ. ހައްދަވާފައި
ރާއްޖޭގެ ފޮރިންގ ރިޒާރވަށް ނުވާނޭ ބުނެ މި ވަގުތަކީ މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ވަގުތު. މި ވަގުތަކީ
މުވައްޒަފުން ޙިމާޔަތްކުރަންޖެހޭ ވަގުތު. މި ވަގުތު އެބަ ވީހާވެސް އަވަހަށް މިކަން އެބަ ކުރަންޖެހޭ. މިނިސްޓަރު
ފާހަގަކުރެއްވި އެތި ގަބޫލުކުރަން. ރިމޯޓު، އަލަށް ފަށާ ވިޔަފާރިއެއްގައި އޭނަގެ ދަރިފުޅު ކޮންސެންޓެއް ނެތި
މަސައްކަތްކުރަން، 18 އަހަރު ނުވާ ކުއްޖެއް ކޮންސެންޓެއް ނެތި މަސައްކަތްކުރަނީ މިސާލަކަށް. ކުރާކަމަށްވަންޏާ
53

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ދަށަށް ދާގޮތަށް. ފެމެލީއަކަށް ކޮށްފާނެ، ބޭބެއަކު ކޮށްފާނެ. އެއީ ރިމޯޓު އައިލެއްޑެއްގައި 3000
ރުފިޔާ ދީ، ރިޟާ ފާހަގަކުރެއްވި. ދުވާލަކު 100 ރުފިޔާ ނުލިބޭ ކުދި ކުދި ފިހާރަތައް ހުންނާނެ. އެއަށް ވިސްނަންވީ.
އެއީ އެހެން ކަމެއް އެއީ. އެކަމަކު ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލު ތެރޭ އެބަ އުޅޭ އެޗް.އާރު
މެނޭޖަރަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރިސޯޓެއްގެ ރިސޯޓުގައި އެ ހުންނަ ބިދޭސީއެއް ނޫން. މިހާރު އެޗް.އާރު
މެނޭޖަރަށް ހުންނަނީ ފިލިޕީންސް މީހެއް، ސްރީލަންކާ މީހެއް، އިންޑިއާ މީހެއް. އެ މީހުންގެ މީހުން އެ މީހުން
ގެންނަނީ. އެހެންވީމަ، ދިވެހިންގެ ސީ.ވީއެއް އެ މީހުންނަކަށް ނޭނގެ. ދިވެހިންގެ މަސައްކަތެއް ވެސް ނޭނގެ
ބަލައިގަންނާކަށް ވެސް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާޙު ތެރޭގައި މިގެންނަ އެޗް.އާރު މެނޭޖަރެއް އެބަ
ހުންނަންޖެހޭ ކޮންމެ ރިސޯޓެއްގައި ހުންނަންޖެހޭނެ ދިވެހި އެޗް.އާރު މެނޭޖަރެއް ކަމަށް އެބަ ކަނޑައަޅަންޖެހޭ.
ކަނޑައަޅާފައި އަޅުގަނޑަށް ލިބެންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު އަޅުގަނޑު ކޮމިޓީއަށް ބޭނުން ދިވެހިރާއްޖެ އެތެރެކުރާ ލިކަރ އާއި
ޖަމްބޯ ޕްރޯންސް އާއި ރިސޯޓުތަކަށް ބޭނުންވާ ކާބޯތަކެތި އެތެރެކުރާ ކާބޯތަކެތީގެ އަދަދަކީ ކިހާވަރެއްތޯ. އެ
ރީއެކްސްޕޯޓު ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ބަލަނީ. ރާއްޖެ އިކޮނޮމީގެ މިންވަރަކީ ޓޫރިޒަމް 70% ކަމަށް އެބަ އެނގޭ.
މިނިސްޓަރު ތަކުރާރުކޮށް ފާހަގަކޮށްފި ފްލައިޓެއް ނެތޭ. ފްލައިޓެއް ނެތޭ. ގްރައުންޑް، މުޅި ތިމަންނަމެން އިންޖެކްޓް
ކުރަންށޭ ޖެހެނީ މިހާރު ފައިސާ. އެހެންވީމަ، މި މަޢުލޫމާތުތައް އަޅުގަނޑު ސަފުކުރަން. އަޅުގަނޑަށް މި އިކޮނޮމިކް
މިނިސްޓްރީން ފޮނުވާފައި ހުރި މަޢުލޫމާތުތަކަށް ބަލާއިރު މިނިސްޓްރީއަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އަޅުގަނޑު ވަގުތެއް
ނުދެވޭކަން. މިފަދަ ޙާލަތެއްގައި ދިރާސާކުރާވަރުގެ އެކްސްޕަރޓުންނެއް ވެސް ނެތްކަން. އަދި ހަމަ އެއާއެކު ރާއްޖޭގެ
އިންޑަސްޓްރީ މިހާރު އޮތް ގޮތުން ފަތުރުވެރިކަމުގެ އިންޑަސްޓްރީގެ ގިނަ ރިސޯޓުތަކެއް އައުޓްސޯސްކޮށްގެން ގެންގުޅޭ
ބައެއް. ފްލައިން ސްކޫލާއި ވޯޓަރ ސްޕޯޓްސް އާއި މި ހުރިހާ ތަންތަނުގެ މުވައްޒަފުންނަކީ ރިސޯޓު މުވައްޒަފުން ނޫން
ގޮތުގައި މަކަރުހެދުމަށް ޓަކައި ނުވަތަ ކޯޓާ އިތުރުކުރަން ބޭރު މީހުން ގެނައުމަށް ޓަކައި އެހެން ކުންފުނިތަކަށް
އައުޓްސޯސްކޮށްފައި ތިބި ބައެއް. މި އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީގެ މި ރިޕޯޓަކުން އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ އެއެއް. އެއެއް
ނުވެސް ފެންނާނެ ޑޭޓާތަކުންނެއް. ހަމައެކަނި ޑޭޓާ އެނަލައިޒެއްގެ މައްޗަށް ހަދާފައި ހުރީ. އަޅުގަނޑު މި ބަލަނީ މި
ޑޭޓާ ނަންބަރުތައް ބަލަނީ ވޯމް އައިސް. އެކަމަކު އިކޮނޮމީ ބަލަނީ ބާރޑްސް އައި ވިޔު އަކުން. އެހެންވީމަ،
ބަރޑްސް އައި ވިޔު ހަދާއިރު މުޅި ރާއްޖެ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ގެންނަން ފޮޓޯއެއް. މި ކޮމިޓީގައި ތިބި ގިނަ
މެންބަރުންނަކީ، ހުރިހާ މެންބަ ރުންނަކީ އެ ދެ ވިޔުގައި ވެސް ބަލައި ރިސާރޗު ކުރާ ބައެއް. އެހެންވީމަ، އެއްގޮތަކަށް
ވެސް އަޅުގަނޑު އިހުމާލު. މިހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ މި މަޢުލޫމާތުތައް، މި މަޢުލޫމާތުތައް އެޗް.އާރު
މެނޭޖަރަކަށް ލުމަށް ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިސްނަވާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރެކޮމެންޑެއް، އެ ބަލާފައި މި
54

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ދިރާސާތައް. އަޅުގަނޑު އަތުގައި އެބަ ހުރި ޑޭޓާތައް. މި ބުނީ ސީފުޑްގެ ހަމަ 8 މިލިޔަން ޑޮލަރު އެބަ ހުރި
އެތެރެކޮށްފައި ހަމައެކަނި ޖަމްބޯ ޕްރޯންސް އާއި ޕްރޯންސް އާއި. އެއީ އެއީ ފަތުރުވެރިން ކެއި އެއްޗިހި. ބަނގުރަލުގެ
ލިސްޓުތަކާއި މި ހުރިހާ ކޮންސިޔުމް ކުރާ ރީއެކްސްޕޯޓްވާ އެއްޗިހި. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ސްވެނިޔަތައް ރާއްޖެ
އެތެރެކުރާ މި ހުރިހާ ފިހާރަތަކުން ވިއްކާ އެއްޗިހި ވެސް އެތައް މިލިޔަން ޑޮލަރެއް. ސެންޓާއި ޕަރފިޔުމާއި ޑިއުޓީ
ފްރީތަކުން ރީއެކްސްޕޯޓް ވެގެން ދާނެ. އެހެންވީމަ، ރާއްޖޭގެ އިކޮނޮމީ އަކީ ދުނިޔޭގެ އެހެން އިކޮނޮމީ އާއި ޚިލާފު.
އަޅުގަނޑުމެން މިތަނުން ފާސްކުރިން އެކަނިވެރި މައިންނަށާއި، ޓެކްސްތައް ނަގަން ފާސްކުރިއިރުގައި ވެސް،
އާސަންދަ ދޭން ފާސްކުރިއިރު ވެސް ތި ހުރިހާ ބިރެއް ދެއްކި. މި ހުރިހާ ބިރެއް ދެއްކި. އަޅުގަނޑު މިހާރު
މިނިސްޓަރު ދެއްކި ވާހަކައިން އަޅުގަނޑަށް ބޮޑަށް އެނގުނީ ބޮޑަށް މީތި އެނަލައިޒް ނުކުރެވޭކަން. އެހެންވީމަ،
މިނިސްޓަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދިވެސް އިތުރަށް މަޢުލޫމާތުތައް ދެއްވަންވީ. އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން މިނިސްޓަރު ދެއްކި
ވާހަކައިން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އިހުސާސްވި މިނިސްޓަރު މި ޤަބޫލުކުރައްވާނެކަން މިއީ މި ވަގުތުކަން. މި
ދޭންޖެހޭ ވަގުތުކަން. 1000 ޑޮލަރު ދެވޭނެ ރާއްޖޭގައި ހަތް ތަރީގެ ރިސޯޓެއްގައި މަސައްކަތްކުރާ ސްޓާފަކަށް.
ދުނިޔޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރަން ސައިބީރިޔާ އާއި ނުވަތަ ސަހަރާތަކުގައި އެ ދޭ ފައިސާއަށްވުރެ ބޮޑު
އެއްޗެއް ދެވޭނެ ދިވެހިންނަށް. އިނގޭތޯ. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ސުވާލަކީ، ރާއްޖޭގައި ބޭރުގެ ރީއެކްސްޕޯޓު،
ބަނޑުގައި ރީއެކްސްޕޯޓްވާ އެއްޗިހި. ބަނގުރަލާއި، އޫރުމަހާއި ބަނޑަށް އަޅައިގެން ގެސްޓުން. އެ އެއްޗިހި
ރީއެކްސްޕޯޓުވާ އެއްޗިހި ބައްލަވާފައި ހުރިތޯ. ދިރާސާތައް ހެއްދެވިތޯ. ރާއްޖޭގެ ފޮރިންގ ރިޒާރވަށް ކިހާވަރެއްގެ
އަސަރެއްތޯ ކުރާނީ. ހަމައެކަނި މުވައްޒަފުންނަށް މި ދޭންޖެހޭ އެއްޗެއް އިކޮނޮމީ ތެރެއަށް ފްލޯޓްވާ އެއްޗިހި
ކިހާވަރެއްތޯ. އެ ބައިތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮޅުންފިލުވައިދޭންވީ ލިޔުމުން މީގެ އިތުރު ދިރާސާތައް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިސްމާޢީލް އަޙްމަދަށް. އޭގެ ފަހުގައި މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ.
ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އާދެ! އަދިވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރިން ކުރިން ހަމަ ކުރަމުންދިޔަ ސުވާލަށް މިނިސްޓަރުގެ އާނ ބަހެއް
ނުލިބޭތީ ހަމަ ތަކުރާރުކޮށްލާނަން. މި ފިކްސްޑް އެލަވަންސް ކަންތަކުގައި މި އިންނަނީ 40% އަށް. މިނިސްޓަރ
55

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ކަންބޮޑުވަނީ ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައަށް ގޯހެއް ވެދާނެތީ އެކަންޏެއް ނޫން.
ހަމަ މީޑިޔަމް އެ ސެކްޓަރއަށް އެބަ ވަދޭ ޕްރައިވެޓް ތަންތަން ވެސް. އެހެންވީމަ، މި 40% އާއި ހަމައަށް މި
ދޫދީފައި އޮތްކަމުގައި ވަންޏާ ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނެއޭ ބޭސިކް ސެލެރީއެއްގެ ގޮތުގައި 3900 އަށް
ތިރިކުރާތަން. އެހެންވީމަ، އެކަމަކީ އެއީ ފަހަތަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅަކަށް ވާތީ 40%، % 30 އަށް ނޫނީ % 25 އަށް
ކުޑަކުރުމާއި ބެހޭގޮތުން ހަމަ ނެތްތޯއޭ މި އަދަދާއި ބެހޭގޮތުން މިނިސްޓަރުގެ ޚިޔާލެއް، ލަފައެއް. ދެން އަނެއް ކަމަކީ
މިނިސްޓަރަށް ފެންނަ ވިޔު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލައިލާހިތުން އެކަން ދެނެގަންނަން، އެ އިހުސާސް ދެނެގަންނަން
ބޭނުންވާތީވެ އަޅުގަނޑުމެން މިނިސްޓަރާއި އެއްކޮށް ބައްދަލުކޮށް މި ވާހަކަތައް މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމަ، މިނިސްޓަރު
އެ ވިޔު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައްކަދެއްވާ. އޭރުން އަޅުގަނޑުމެން މިނިސްޓަރުގެ ތި ހުންނެވި ގޮތާއި އެއްކޮށް
އަޅުގަނޑުމެން ދީލާލަން އެނގޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ދެން މިއަދުގެ ފަހު ފުރުޞަތު އަރުވާނަން މިލަންދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާއަށް. އޭ ގެ ފަހުގައި އަޅުގަނޑު މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން މި
އިއްޒަތްތެރި، 4 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކުރެއްވި ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބެއް ދެއްވުމަށް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޟާ.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ދެން މިނިމަމް ވޭޖުގެ ވާހަކައެއް ނޫން. ބޮޑަށް މި ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވީ
މިނިސްޓަރު ކައިރިން އަޅުގަނޑުމެން މިދޭތެރެއަކުން ވެއްޖެ އިންކަމް ޓެކްސްއެއް ވެސް ތަޢާރަފްކޮށްފަ. ދެން އޭގެން
ވެސް އެއްވެސް އާމްދަނީއެއް، އަންދާޒާކުރިވަރުގެ އެއްޗެއް ވެސް ލިބޭތޯ އާއި ދައުލަތަށް އެއްވެސް ވަރެއްގެ ލުޔެއް
މާލިއްޔަތަށް އެއްވެސް ވަރެއްގެ ލުޔެއް އޭގެ ސަބަބުން ވެސް ލިބޭތޯ އާއި އެއްވެސް އޭގެ ނަތީޖާ އަކީ ވެސް ކޮބައިތޯ.
އޭގެ ފޯކަސް ވެސް ދެއްވިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅޭ މިކަހަލަ ޙާލަތެއްގަ. ދެން ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ހަމަ މި ރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެންނެވިހެން އެއްކަލަ ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލުތަކުގެ
ބަދަލުގައި ހަމަ އެހެން ހުރި ވަރަށް ގިނަ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަ ހުރި ރަށްރަށުގައި
ކުރަން ހަމަ. އެ ކަންތައްތައް ވެސް އަދި ނުހުއްޓި ދާނެ ގޮތަކަށް ހަމަ މިނިސްޓަރު ވަރަށް މަސައްކަތް އެބަ ކުރައްވާ.
އެހެންވީމަ، އެކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްލާފައި އަދިވެސް ވީހާ ބޮޑަކަށް އެ ހަރަކާތްތައް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތެއް
56

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އޮތިއްޔާ އެބައި ގެންދެވޭނެ ގޮތެއް ހަމަޖައްސައިދެއްވުން އެއީ ހަމަ އެދޭ ކަމެއް ކަމަށް ފެންނާތީވެ މި ވަގުތާ ގުޅިގެން
ކުރަން އޮތް ވަރަށް މުހިންމު މަސައްކަތެއް ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭތީވެ އެ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިނިސްޓަރަށް ފުރުޞަތު އަރުވާނަން.
މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް އިބްރާހީމް އަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ރަޝީދު، އާދެ! އިބްރާހީމް ރަޝީދު ފާހަގަކުރެއްވި އަޅުގަނޑުމެން، އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ
ތާއީދުކުރާ ވާހަކަތަކެއް އެ ދެއްކީ އިނގޭތޯ. މިހާރު ވާގޮތަކީ އަސްލު އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖުން ރާއްޖޭގައި ހުރި
މައްސަލަތަކެއް ޙައްލުވާނެ؛ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ޓެކްސޭޝަން ނިޒާމު ގެނެއްސަ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާސަންދައިގެ
ނިޒާމު ގެނެއްސަ އަދި އެކަނިވެރި މައިންނަށް ގެނެއްސަ، ޙަޤީޤަތަކީ އެ ލިބޭ މީހުންނަށް އޭގެ ލުއިތަކެއް ލިބުނަސް
އަސްލު އަދިވެސް ރާއްޖޭގައި ހުރި ގިނަ މައްސަލަތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް؛ ކުރީގެ، ކުރީގެ ދިޔަ ސަރުކާރުތަކުން
ކުރީގެ ދުވަސްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ނުކުރެވޭ އިނގޭތޯ. އަސްލު
އަޅުގަނޑުމެން އަދި ހުރިހާ ޓެކްސޭޝަންގެ ނިޒާމެއް ގެނެސް، އެހެން ކަންކަމެއް ކުރިއަސް އަޅުގަނޑުމެން މި
ބޭނުންވަނީ ކޮން ކަމެއްތޯ. ބޭނުންވަނީ ފަޚުރުވެރި އާއިލާ ދެއްތޯ؟ ފަޚުރުވެރި އާއިލާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ގެނެވެނީ
ކިހިނަކުންތޯ؟ ފަޚުރުވެރި އާއިލާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ގެނެވެނީ އެ މީހާއަށް ގެދޮރު ހުރެގެން އިނގޭތޯ. 25000
ރުފިޔާއަށް ދެ ރޫމް އެޕާޓްމަންޓެއް ނޫނޭ، ދޭން ލިބޭނޭ 7000 ރުފިޔާ، 7000 ރުފިޔާއަށް 1000 އަކަފޫޓުގެ 3 ރޫމް
އެޕާޓްމަންޓެއް ލިބޭ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، އަދި މިނިމަމް ވޭޖު ގެނަޔަސް، އާސަންދައިގެ
ނިޒާމު ގެނެއަސް، ކަންކަން ނުގެނެސް އިނގޭތޯ، މި ރާއްޖޭގެ ހައުސިންގގެ މައްސަލަތައް ޙައްލުނުކޮށް، ރާއްޖޭގެ
ވަޒީފާގެ ބާޒާރުގައި ހުރި މައްސަލަތައް ޙައްލު ؛ މިސާލަކަށް މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅުން، މިނިމަމް ވޭޖު ވަކި
ހިސާބަކަށް ކަނޑައެޅިޔަކަސް ފިލިޕީންސްގައި އެ ހުންނަ އެޗް.އާރު މީހާ އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ބަދަލެއްނުކުރެވޭ
އިނގޭތޯ. އެއީ އެހެން ވާހަކައެއް. މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅައިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފިލިޕީންސްގައި ހުންނަ
އެޗް.އާރު މީހާ ބަދަލެއްނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑު ރައްޓެއްސެއް، ހަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ގާތް ރައްޓެއްސެއް މިހާރު
މަސައްކަތް އެބަ ކުރޭ އަބޫދާބީގެ ޖުމެއިރާގެ ފައިނޭންސް ޑައިރެކްޓަކަށް. އެތާ ހުރެފައި އޭނަ އެޕްލައި މި ކުރަނީ
57

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
މިކޮޅުގެ ހަމަ ބޮޑު އަލަށް ހުޅުވުނު ރިސޯޓެއްގެ ފައިނޭންސް މެނޭޖަރަކަށް ކަންނޭނގެ. ކުރީމަ ބުނަނީ ނެތޭ ކަލޭގެ
އެކްސްޕީރިއަންސެއް. އެކަމަކު އޭނަ އެބަ އެއް ބިލިޔަން ޑޮލަރަށްވުރެ އިތުރު ބޮޑު ބަޖެޓެއް އޭނަ މިހާރު ވެސް އެބަ
މެނޭޖުކުރެއޭ އަބޫދާބީގެ ޖުމެއިރާ އެ ކުންފުނީގެ. އެކަމަކު މިތަނުން ނުދޭ. އެއީ މިނިމަމް ވޭޖު އޭނައަކަށް
ނުލިބިގެނެއް ނޫން ދެއްތޯ؟ އެހެންވީމަ، އެއީ އެހެން މައްސަލައެކޭ. އަޅުގަނޑުމެން، އެއީ ސިސްޓަމުގައި ހުރި
މައްސަލަތަކެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ؛ މިހާރު މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު މެލޭޝިއާ ތަންތާނގައި ރާއްޖޭގެ
މީހުންނަށް ވަޒީފާ ދޭން އަޅުގަނޑުމެން، ވަޒީފާ ކަށަވަރުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖު ދެނީތޯ؟ އިނގޭތޯ.
ވަޒީފާ ކަށަވަރުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖެއް ދެންޏާ އެއީ ގޯސް ވިސްނުމެއް. މިސާލަކަށް ވަޒީފާ
ކަށަވަރުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ ސްކިލްސް ޑިވެލޮޕްމަންޓް، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެޑިޔުކޭޝަން
ސެކްޓަރގެ އެ މީހުންނަށް ރަނގަޅަށް ކިޔަވައިދިނުން. އެކަންކަން މިހާރު ވެސް އެބަ ކުރެވޭ. ހިލޭ އެހީ ކިޔަވައިދެވޭ.
ސްކޮލަރޝިޕްސްތައް އެބަ ދެވޭ. އެކަންކަން އެބަ ކުރޭ. އެއީ އެ ކަންކަމަށް މަގުފަހިކުރުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ،
އެކަންކަން ނުކޮށް އަދި އަޅުގަނޑުމެން މިނިނަމް ވޭޖު ކަނޑައެޅިޔަސް ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ހަމަ މަސައްކަތްކުރާނެ
މީހަކު ނުތިބޭނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ، މިނިމަމް ވޭޖު ވެސް މުހިންމު.
އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަޢުދެކޭ. އެއަށްވުރެ މާ ހަމަ މުހިންމު ކަންތައްތަކޭ މި ކަންކަމަކީ ވެސް. ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް އެބަ އެނގޭ މިސާލަކަށް ރާއްޖޭގެ ގިނަ ކުންފުނިތަކުގެ ޕްރޮކިޔުމަންޓާއި ފިނޭންސް
ޑިޕާޓްމަންޓުގައި ގިނައިން އުޅެނީ ސްރީލަންކާ މީހުން. އެހެންނޫނިއްޔާ ހަމަ އެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ކޮންޓްރޯލްކުރާނެ.
؟
ރާއްޖޭގައި ނެތީތޯއޭ އެކައުންޓެންޓުން ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މަޖިލީހުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ހަމަ ކުރެވޭނެ. އެ ކަންކަން ބަދަލުކުރެވޭނެ. ގާނޫނުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހެދޭ. އެއީ އަދި މިނިމަމް ވޭޖަކާ ގުޅޭ
ކަމެއް ނޫނޭ އިނގޭތޯ. އަދި މިނިމަމް ވޭޖު ގެނަޔަސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އިޖުތިމާޢީ ކަންކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް
ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ގެދޮރު ހަދަން، ސޯޝަލް ހައުސިންގ 20000 ހައުސިންގ ޔުނިޓްސް ހަދަން. އަދި އެހެނިހެން
ކަންކަން ހަދަން. ޓަރޝަރީ ހޮސްޕިޓަލް އަޅަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮވިޑު19-ގެ ޙާލަތާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބަ އެނގިއްޖެ އަޅުގަނޑުމެން ހެލްތު ކެޕޭސިޓީ އިތުރުކުރަންޖެހޭ މިންވަރު. ރާއްޖޭގައި އެބަ ތިބި މާސްޓަރސް
ހަދައިގެން އައިއްސަ ޓީޗަރުންނަށް 6000 މުސާރަ ނުލިބޭ މީހުން. އެ ވާހަކަތައް އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި އެއީ މިނިމަމް
ވޭޖަކާ ގުޅޭ ކަމެއް ނޫނޭ. މިނިމަމް ވޭޖު ކަނޑައަޅައިގެން އެ ކަންކަން ޙައްލުކުރާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު
ގަބޫލެއްނުކުރަން. ދެން، ހަމަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރިހެން އިން ކައިންޑް ބެނިފިޓްސް އާއި ފިކްސް
އެލަވަންސަސްތަކާ އަޅުގަނޑު މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ ދެ ވާހަކައެއް. މިހާރު ފިކްސް އެލަވަންސެއްގެ ގޮތުގައި ދޭ
58

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
އެއްޗެއް ވެއްޖެއްޔާ އެއީ އެ މީހެއްގެ މުސާރާގައި ހިމެނޭ އެއްޗެކޭ. މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ޕަބްލިކް
ސަރވިސްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރޭޝިޔޯސްތަކެއް ގެންގުޅެވިދާނެ ކިހިނަކުންތޯ ބޭސިކް ސެލެރީ އޮންނާނީ. ބޭސިކް
ސެލެރީއެއް ؛ އަސްލު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުނދަގޫވެގެން މި އުޅެނީ ބޭސިކް ސެލެރީ ކުޑަވެދާނެތީ.
ބޭސިކް ސެލެރީއެއް ނޫން ދެއްތޯ؟ ބޭސިކް ސެލެރީއަށް 1 ރުފިޔާ ލިބުނަސް އޭނަ ގެއަށް ގެންދަން ހަމަ ލިބިދާނެ
އިނގޭތޯ 1 ލައްކަ ރުފިޔާ ވެސް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ ތަފާތުތަކެއް އެބަ ހުރޭ. އެހެންވީމާ، މިނިމަމް ވޭޖަކީ އޭނަ
ގެއަށް ގެންދަން ލިބޭ އުޖޫރަ. މިނިމަމްކޮށް އޭނައަށް ލިބޭނެ އުޖޫރަ އަޅުގަނޑުމެން މި ކަނޑައަޅަނީ. މިނިމަމްކޮށް
އޭނަގެ ބޭސިކް ސެލެރީއެއް ނޫން. މިހާރު މިސާލަކަށް މިހެން ، 6400 ރުފިޔާ، މިނިމަމް ވޭޖު އީކުއަލްސް ބޭސިކް
ސެލެރީއޭ ބުނީމަ އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނާ ވާހަކައަކީ، ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރގެ މީހާ ކައިރީގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނާ
ވާހަކައަކީ، ދެން އެ މީހުން ހަމައެކަނި ދޭނި ބޭސިކް ސެލެރީ. އެއްވެސް އެލަވަންސެއް ނީންނާނެ. މިނިމަމް ވޭޖެއް
ގޮތުގައި މިނިމަމްކޮށް ގެއަށް ގެންދަންޖެހޭ އުޖޫރައަކީ 6400 ރުފިޔާ. އެއާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑަށް އިތުރަށް
ލެޖިސްލޭޓެއް ނުކުރެވޭނެ ދެއްތޯ އެލަވަންސްއަކަށް އޮންނަންޖެހޭނޭ 35%. ޓެކްނިކަލް އެލަވަންސްގެ ގޮތުގައި 10%
ދޭންޖެހޭނޭ ކިޔާފައި އޭގެ މައްޗަކަށް ލެޖިސްލޭޓެއް ނުކުރެވޭނެ ދެއްތޯ؟ އެހެންވީމާ، ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރގެ އެ
ބުނެވެނީ 6400 ރުފިޔާއޭ. އެންމެން ހަދާނެ ބޭސިކް ސެލެރީއަކީ 6400 ރުފިޔާ ކަމަށް. ދެން، އޭރުން ވާނެގޮތަކީ
ޕެންޝަނަށް 7% ދޭން ވެސް އުނދަގޫވާނެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅަށް އެ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން
ވިސްނާލުން މުހިންމު. ދެން އަޅުގަނޑު ހިތުން... ކީކޭތޯ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ
ރިޟާ ފާހަގަކުރެއްވީ ބޮޑަށް ކޮމެންޓްސްހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އިތުރު ސުވާލެއް ނެތް އިނގޭތޯ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ނޯޓުކޮށްފިން. އެ ހިސާބުތައް އަޅުގަނޑުމެން ޙިއްސާކޮށްލާނަން
އިނގޭތޯ. ދެން ޝްރިމްޕް ގެނެވުނުވަރާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޙިއްސާކޮށްލާނަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށްގިނަ ވަގުތު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް އަދި މިނިސްޓަރު ވެސް ހޭދަކުރައްވައިފި
މިއަދު މިނިމަމް ވޭޖާ ގުޅޭގޮތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ހުރި ސުވާލުތަކަށް ޖަވާބުދެއްވުމުގައި. ދެން، އެކަމަށް
59

އިޤުތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ 39 ވަނަ ބައްދަލުވުން 16 ޖޫން 2020
ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ކޮމިޓީގެ ނަމުގައި، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ނަމުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުއަދާކުރަމުން
އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދުގެ މި ބައްދަލުވުން ނިންމާލާނީ އިނގޭތޯ.
____
60